

Robinzon

starši.

Njegove vožnje in čudovite dogodbe.

Poslovenil

Janez Parapat,

duhovnik ljubljanske škofije.

Izdala

Družba sv. Mohorja v Celovcu.

(Drugi natisek)

1893.

Natisnila tiskarnica družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Z dovoljenjem visokočastitega krškega knezoškofijstra.

121392

F20 111/113

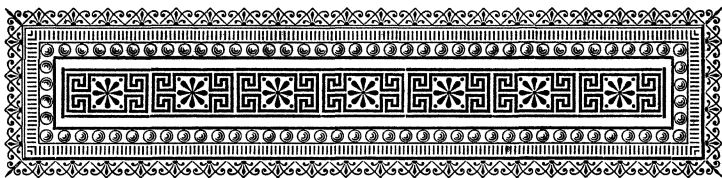
U v o d.

Kdorkoli se šteje med izobražence, gotovo mu ni neznana prelepa povest: »Robinzon«. Že v mladosti je mnogoteri izmed nas sočutno prebiral čudovite zgodbe nesrečnega mladeniča, ki so ga morski valovi zanesli na otok, kjer se je toliko in toliko let v samoti pokoril za svojo nepokorščino proti ljubim starišem. Spremljali smo v mislih mladega puščavnika na vseh njegovih potih, uživali ž njim vse bridkosti, a tudi sem ter tja veselje samostanskega življenja; njegova hiša nam je bila znana zunaj in znotraj, neka čudesna moč nas je vezala na preljubega Robinzona. Kdo pa si je izumil in opisal to povest? Anglež je, Daniel de Foë po imenu, ki je živel leta 1661—1731, mož bistre glave in poštenjak, kakoršnih je malo. Spisal je, kakor trdé, do 200 spisov, izmed katerih so ga nekateri pri najvišji oblasti spravili v marsikake zadrege. Moral je blagi mož pobegniti iz domovine, a ko se je vrnil domov, sprejel ga je kralj z veseljem in postal mu naklonjen in prijazen. Toda njegovi sovražniki niso mirovali, dokler ga niso vtaknili v ječo, kjer je

vzdihoval dve leti. Sreča se je sicer zasuknila, toda Daniel de Foë se ni vsiloval nikomur; torej tudi od nobene strani ni prejel zaslužene hvale, da se je s peresom vojskoval za ljudske pravice. Umrl je pozabljen in ubožen. Slava njegova se je pa kmalu zasvetila. Spisal je bil namreč po rèsnični dogodbi posneto povest: »Zgodbe Robinzona Kruzoe.« Dolgo ni hotel nihče založiti dela ubogega moža. Ko pa leta 1719. vendar ugleda beli dan, — kdo bi si bil mislil! — priljubila se je knjiga vsemu svetu tolikanj, da so jo posnemali in prevajali v vse evropejske jezike; — samo Nemci imajo nad 60 različnih predelav in prevodov. Zatorej mislim, da ne zadenem napak, ako vam Slovencem ponudim Robinzona v mili slovenščini, da si tudi vi, zlasti pa mladina, kateri se posebno prilega ta prelepa povest, po vsakdanjih opravkih razvedrujete um in srce.

Tega vam iz srca želi

prevoditelj.

Prvo poglavje.

Robinsonova mladost in prve njegove vožnje.

Rojen sem bil leta 1632. v mestu Jorku. Moj oče so bili iz rodovine Krajcnaerske v Bremen-u in kupčevali so v Hull-u na Angleškem. Šlo jim je po sreči, nabrali so si precej premoženja. Ko so se pa naveličali kupčije, preselili so se v Jork in oženili z mojo materjo, ki so bili iz stare in spoštovane korenine Robinsonove. Tako sem dobil dvojno imé: Robinson Krajcnaer; poslednje pa so ljudje navadno skrajšali v Kruzoe, in ta priimek se nas je tudi prijel in ostal v prihodnje.

Imel sem dva starejša brata. Prvi je služil pri angleških pešcih v Flandriji, katerim je zapovedoval nekdanji slavní Lochart. V bitvi pri Dünkirchen-u zoper Španjolce je bil ubit. Kaj se je zgodilo z mojim drugim bratom, nikoli nisem zvedel, prav tako, kakor tudi moji stariši nikdar niso zvedeli, kako se je pozneje meni godilo.

Jaz sem bil tretji sin pri hiši. Nikoli nisem resno pre-mišljeval, kaj bode iz mene. Imel sem prav čudovitne misli in naklepe. Po glavi so mi namreč rojile le lepотиje daljnih dežel, noč in dan sem sanjaril o palmovih gozdih, o hribih, kjer zlato kopljejo, in o neverjetni krasoti tujih krajev. Najbolj pa me je veselilo mornarsko življenje, ker mornar se v lahkem čolnici tako prijetno ziblje po višnjevem morju in vsa ona čudesa sam gleda in uživa.

Oče so mi sicer dajali lepe nauke ter me pridno v šolo pošiljali; kaj radi bi bili videli, da postanem pravdosrednik. Toda želje do mornarskega življenja mi niso mogle odvzeti

ne resnobna opominovanja očetova, ne mile prošnje materine. To veselje me je tako zmotilo, da sem bil slep za vse, kar mi je ponujala očetovska hiša.

Moj oče, oster, previden mož, so mi močno odsvetovali. Ker zavoljo putike niso mogli iz izbe, pokličejo me nekega dne pred se in mi tako-le na srce govoré:

„Kaj družega, ko tvoja nespametna želja, potovati križem svetá, te je pač nagnila zapustiti očetovsko hišo in domovino, kjer bi si s pridnostjo in vednostjo tako lahko napravil lepo prihodnost brez skrbi? Le revni in brezupni ali pa silno častilakomni ljudje si z nenavadnimi in predrznimi dejanji ulove včasih srečo in slavo. Za-te je vse to ali previsoko ali prenizko. Glej, da bodeš najbolj čislal srednji stan, katerega smo mi. Ozri se okoli sebe! Ali ga ne želé vsi? Marsikateri kralji, izrejeni v blišču in bogastvu, radi bi bili zlati prestol zamenjali s ponižnim rokodelstvom. In celó najmodrejšemu vladarju je bil nekdam srednji stan najsrečnejši, ker Boga ni prosil ne bogastva ne revščine! Sreda je tudi tukaj zlata skleda; ne zavidnost in častilakomnost, ne prevzetnost in nevoščljivost ne zbadajo njega, ki se nje drži.“

Tako so me oče opominjali, da ne bi sam sebe pogreznil v nesrečo. Povedali so mi, da me hočejo na vse strani podpirati in sploh vse storiti, da postanem to, za kar so me odmenili.

„Vtisni si v srce moje besede!“ govorili so na dalje. „To isto sem rekel tudi tvojima bratoma, toda nič nista marala. Kakšna je bila njuna osoda? Daleč od očetovskega doma je padel tvoj starejši brat na flanderski zemlji, in kje gnijejo kosti družega tvojege brata, vé le Bog sam. Verjemi mi, ako res nepremišljeno butneš tja v en dan v svet, kedar pride dan nesreče, ko ne bodeš nobenega svojih imel okoli sebe, tedaj bodeš bridko žaloval, da me nisi slušal.“

Zdajci utihnejo in solze notranje žalosti jim oblijejo lice. Ves ginjen sem obetal, vse storiti, kar hočejo oče. A v malo dneh so vsi dobri obeti splavali po vodi, v meni se je vzbudila stara želja iz novega. Od očeta nisem ničesa pričakoval, poskusim torej, če bi se dalo z materino pomočjo kaj doseči. Razložim jim, kako neizrečeno rad bi videl svet, da sem star že 18 let, torej prepozno lotiti se pravdarskega ali kupčijskega nauka. Naj pregovoré očeta, da me vsaj enkrat pusté na pot; ako mi ne bode mornarsko življenje všeč, hočem zamujeno popraviti.

Tega mojega srčnega razodenja moja mati niso bili kar nič veseli, in brez ovinkov so mi rekli, da je zastonj, o tem

očetu besedo črhniti. Vendar so o priložnosti omenili to reč očetu, toda vzdihovaje so jim odgovorili: „Fant bi imel jako prijetno življenje domá; če pa gre na tuje, največji siromak bode na zemlji. Ne privolim.“

Tako je minulo zopet leto in dan, opominjevanje mojih starišev med tem je bilo bob v steno. Necega dne grem v Hull in naletim ondi na starega šolskega tovariša, ki je bil ravno namenjen v ladiji svojega očeta odriniti v London. Nagovarja me, naj ga spremim, in prav po mornarsko se mi prilizuje: „Saj te vožnja nič ne stane!“ Sklep je bil brž storjen. Ne zmenivši se za skrbi svojih starišev stopim v ladijo; bilo je 1. kimovca l. 1651.

Nikoli ni nesreča začela tako hitro kaznovati lahkomišelnega človeka in nikoli ga ni tako dolgo tepla, kakor mene. Komaj smo zapustili lukó, jel je vihar razsajati in visoko so se vzdigovali valovi. Še nikdar nisem bil na morju, torej me zgrabi neusmiljena morska bolezen. Že sedaj sem se kesal svoje nespameti, že sedaj sem se spominjal očetovske hiše, kjer sta me zastonj pričakovala plakajoča oče in mati.

Nevihta je rastla; ladija se je pogrezovala v globočino, kmalu je zopet drvila kvišku. Neizrečeno sem se bal. V teh hudih stiskah sem obetal, koj vrniti se domov, da me le Bog še reši iz te grozne nevarnosti. Ko se pa naslednji dan potolaži morje in valovi, minejo me tudi vsi dobri sklepi. Proti večeru se je zjasnilo in solnce je zatonilo čisto in svetlo, da je prihodnje jutro izišlo zopet v isti lepoti. Njegovi žarki so se lesketali po neizmernem morskem površju, da se nisem mogel nagledati nenavadnega prelepega prizora.

Noč sem dobro prespal, tudi morska bolezen me je zapustila. Oziral sem se po gladki planjavi, ki je bila poprejšnji dan tako nevarno razburkana. Ves zamišljen sem bil; tedaj stopi k meni prijatelj, ki me je bil zapeljal k tej vožnji, in smeje se mi reče:

„No Robin, kako se ti je prilegel včerajšnji hrup? Saj te mala sapica menda ni prestrašila?“

„Kaj? Sapica? Vse žive dni še nisem prestal takega viharja.“

„Ali to imenuješ vihar? Nič ni bilo. Da imamo le čvrsto ladijo in da smo na visocem morju, ne zmenimo se potem za meh sape kar nič. Ti si sevéda le mornarček sladke vode. Pojdi, napraviva si čaja in pozabiva vse to. Glej, kako krasno vreme imamo!“

Živeli smo prav po morskó. Čaj je bil gotov in dobro sem ga podiral. V pijanosti je prešlo vse kesanje zaradi moje nepokorščine, vsi moji dobri nameni in sklepi za prihodnost so se potopili v njej. Sicer so prišli še včasih trenutki, o katerih se je oglasila vest; toda zdelo se mi je, da je to le slabost, torej sem skušal te muhe, kakor sem jih imenoval, odganjati v veselih tovaršijah in v pijančevanju. V 5—6 dneh sem svojo vest popolnoma potolažil in izbrisal spomin na očetove nauke.

Toda čakalo me je še kaj hujšega, da mi ne ostane čisto noben izgovor. Če nisem v ravnokar prestani dogodbi hotel ugledati božje milosti, bila je naslednja taka, da bi bil najtrdovratniši nespokornik v njej moral spoznati kazen in ob enem usmiljenje božje.

Šesti dan svoje vožnje dospémo v ladijostajo Jarmouth, ker nas neugodni vetrovi in tišina po oni nevihti niso pustili dalje. Tukaj smo se morali tedaj ustaviti, ker je vlekel nam nasprotni veter. Z nami vred so bile zadrževane tudi nekatere večje ladije iz Nevkastla. Veter je bil že iz početka močen, prihajal pa polagoma tako silen, da ni bilo varno peljati se v Themso. Ladijostaje navadno dajo tako zavetje, kakoršno luke; za našo trdno ladijo se torej ni bilo bati. Mornarji so bili tedaj brez skrbi, ves čas so burke uganjali in norce brili. Toda osmi dan se je veter izpremenil v hudo nevihto in vsi so imeli dokaj opraviti, da so spustili jadra in jadrenice. Valovi so ploskali čez našo ladijo in enkrat smo mislili, da se je pretrgala vrv na sidru. Višji mornar je ukazal še drugega mačka spustiti, da bi bilo tem varniše. Vihar je strahovito razsajal. Groze in strahú so trepetali mornarji. Kapitan je vse storil, da ohrani ladijo; ko je pa mimo mojega ležišča gredé vzdihnil: „Gospod, usmili se nas! Izgubljeni smo!“ spreleté me smrtne težave, da kar okamenel obležim na postelji. Kako bi mogel popisati, kaj sem čutil! Izprva mi še na misel ni prišlo, da bi se kesal, naravnost sem se ustavljal vsakemu kesanju. Ko je pa sedaj stala pred menoj grozna smrt, obšel me je neizrečen strah. Planem iz izbe na vrh ladije ter se ozrem okrog sebe. Kako strašne reči sem tu ugledal! Visoko kakor goré so se dvigali valovi in v treh ali štirih minutah odbijali ob nas. Kamorkoli sem pogledal, povsod je bil stok in revščina. Na dveh težko obloženih ladjah blizu nas so jadrenike posekali in pol ure daleč od nas je utonila neka barka. Dve drugi ste se odtrgali od sider in vihar ju je strahovito po morju metal sem ter tja, ker no-

beden jadrenik ni ostal cel. Manjši čolni so manj trpeli, vendar dva ali trije so samo z velikim jadrom drvili mimo nas.

Proti večeru prosita višji mornar in krmar kapitana, naj bi smela posekati sprednji jadrenik. Moral je privoliti, ker brodnik je trdil, da je sicer ladija gotovo izgubljena. Ko je tedaj padlo sprednje drevo, ostalo je srednjè brez podpore ter barko tako premajalo, da je bilo treba še njega posekati.

Nevarnosti in groze mornarskega življenja tačas še nisem bil vajen, torej mi je bilo neizrečeno čudno pri srcu. Dobro še pomnim iz onega davno minulega časa, da me je v onih strašnih urah bolj peklo, da sem bil popustil svoje dobre namene in sklepe, kakor pa me je strašila groza pred smrtjo. Menil sem, da je ta nesreča kazen božja za nepokorščino do mojih starišev, in ta misel me je popolnoma zmedla. Toda mera trpljenja našega še ni bila polna.

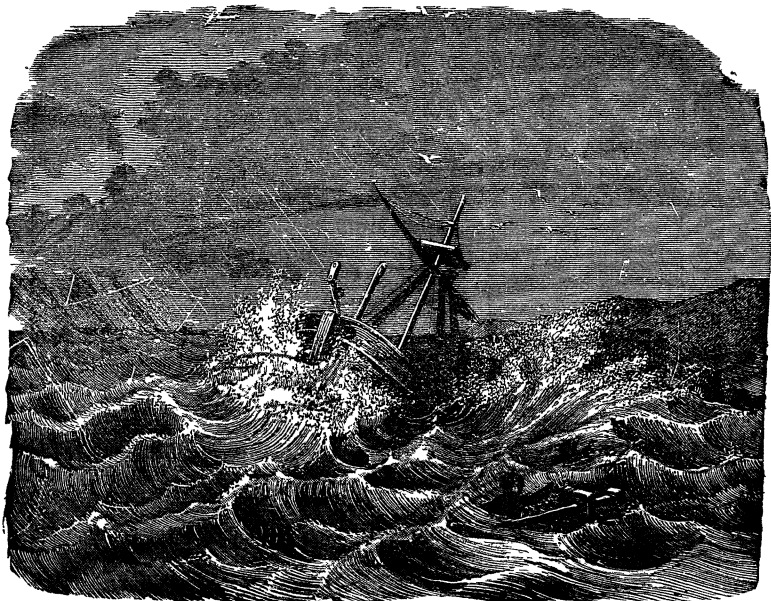
Vihar je divjal tako grozovito, da so celó mornarji trdili, da še niso doživeli enacega. Naša barka je bila sicer trdna, gugala se je pa vendar tako silno sem ter tja, da so mornarji sleherni trenutek vpili: „Poginjamo!“ In kar se pač redko zgodi, kapitan, višji mornar in drugi so jeli na kolenih moliti ter so brez upanja pričakovali gotovega pogina.

O polnoči zakliče nenadoma neki mornar: „Ladija ima luknjo!“ drugi zavpije: „Voda stoji že 4 čevlje visoko v barki.“ Vsi so morali sedaj k sesalkam. Jaz sem bil kakor štor; kar vznak sem se zvrnil na ležišče, poleg katerega sem stal. Mornarji me ne prerahlo vzbudé mrmraje: ako poprej že nisem bil za rabo, sedaj vsaj lahko pomagam kakor drugi. Vstanem tedaj, grem k sesalkam in čvrsto vodo poljem iz ladije. V tem ugleda kapitan nekoliko lahkih bark. Te zavoljo viharja niso mogle stati na mačku ter so vrv izpustile, morale so torej nà široko morje, kjer so si na vso moč prizadevale, da ne trénejo z nami. Kapitan ukaže streliti na pomoč. Jaz nisem vedel, kaj to pomenja. Mislil sem, da se ladija že v kosce drobi, in strahú omedlim. Nikdo se ni zmenil za-me, sleherni je skrbel, kako sebi otmè življenje. Neki mornar je celó menil, da sem že mrtev, ter bacnil me z nogo od sesalke in stopil mesto mene. Precej časa je minulo, da sem zopet oživel.

Delali so na pretrganje, toda voda je neprenehoma naraščala v barki. Gotovo je bilo, da se potopimo. Sicer je nevihta nekoliko odlegla, vendar ni bilo upanja, da prijadramo v varno luko. Med tem so neprestano streljali na pomaganje, in lahka ladija ne daleč od nas je res odposlala čolnič nam na

pomoč. Srečno je priveslal do nas, toda dolgo ni bilo mogoče stopiti va-nj, ker ni mogel pritisniti k naši ladiji.

Ljudje v čolnu so v vedni nevarnosti veslo gonili z vsemi močmi. Ko slednjič dosti blizu priveslajo, vržemo jim vrv; ujamejo jo in pritisnejo k barki. V hipu smo bili vsi v čolnu; vendar misliti ni bilo, da dohitimo ladijo, ki nam je naklonila to pomoč. Sklenemo torej čolnič prepustiti valovom ter ga varno obračati proti bregu. Kapitan je obljubil, da ga plača, ako se razbije. Deloma veslaja, deloma prepustivši se

vetru pomikali smo se proti suhi zemlji, proti visočini Winterson-Nes imenovani.

Komaj je minulo četrť ure, odkar smo zapustili ladijo, videli smo, kako se je potopila. Črno se mi je delalo pred očmi, ko so mi brodniki kazali utapljajočo ladijo. Že takrat, ko so me bolj vrgli v rešilni čolnič, nego sem sam stopil vanj, utrpnilo mi je srce iz strahu in zavoljo hude vesti. Ne-prenehoma so mornarji veslali, da pridejo na suho. Kedar so valovi visoko dvignili ladjico, ugledali smo na bregu veliko ljudij pripravljenih pomagati nam, kedar dospemo dosti blizu. Toda naša vožnja je bila kasna. Še le ko smo priveslali okoli sve-

tilnika kraj morja, kjer niso bili valovi tako silni, stopili smo po neizrečenem trpljenju srečno in zdravi na suho. V Jarmouth-u so nas potem jako prijazno sprejeli. Gosposka nam je brž odkazala dobro stanovanje, in kupci in ladijarji so zložili denarjev, da je mogel vsak izmed nas ali v London ali v Hull nazaj.

Ko bi bil takrat jaz le toliko pameten, da bi se bil vrnil v Hull, srečen bi bil in moj oče bi bili po besedah sv. pisma iz veselja gotovo zaklali pitano tele. Kakor sem pozneje slišal, zvedeli so, da se je potopila barka, na kateri sem bil jaz, in veliko pozneje še le se jim je sporočilo, da sem se otel. A neki hud duh me je zmotil. Včasih sicer se je oglasila vest v meni in opominjala me, naj se vrnem v očetovo hišo, vendar nekaj me je zadrževalo, da nisem slušal njenega glasú. Rad sem se klatil po svetu. To veselje me je zapeljalo v nepokorščino do starišev in sedaj me je bilo poleg tega še sram, kreniti na pravo pot. Tedaj sem drvil v lastno nesrečo.

Moj tovariš, ladijinega lastnika sin, ki me je poprej učil, kako tolažiti nemirno vest, bil je sedaj bolj pobit ko jaz. Še le nekoliko dnij po prihodu v Jarmouth sva se sèšla, ker sva stanovala daleč saksebe. Sedaj je vse drugače govoril. Ves poparjen me vpraša, kako se mi godi, in ob enem naznani pričujočemu očetu, kdo da sem, da sem se te vožnje udeležil le za poskušnjo in da mislim še dalje popotovati. Potem se kapitan obrne k meni in osorno, skrbno izpregovori:

„Mladenič! nič več ne smete na morje, vsi dogodki, ki ste jih ravnokar doživeli, prepričali so vas menda do dobrega, da niste za mornarja.“

„Kako? gospod!“ odvrnem, „ali tudi vi ne greste nič več na morje?“

„Pri meni je druga, to je moj stan, moja dolžnost. Vi pa ste le poskusili in mislim, da ste dovolj okusili, kaj vas čaka. Toda povejte mi vendar, zakaj silite na morje?“

Povem kapitanu dosedanje življenje in ko neham, zadere se nad menoj:

„S čim sem se pregrešil, da je stopil tak malovrednež v mojo barko? Po nobeni ceni ne bi hotel še kedaj voziti se z vami.“

Nesreča, ki je zadela kapitana, razsrdila ga je tako ne navadno. Vendar je pozneje resno govoril z menoj ter razlagal, kako nespametno da je skušati božjo previdnost, in da bi bilo najbolje, da se vrnem domov.

„Prepričani bodite“ končal je opominovanje, „ako se ne vrnete k očetu, prevarili se boste, uživali le nadloge in bridkosti in spolnile se bodo besede vašega očeta.“

Nič ne zinem, ampak naglo se poslovim od moža, ki ga pozneje nikdar nisem več videl.

Z nekoliko cvenkom v žepu krenem jo v London sam, ne vedoč, kaj mi je početi. Domóv se obrniti me je bilo sram, bal sem se zasmehljivih govoric sosedov. Kako nespametna je pač mladost! Sramuje se pogostoma bolj kesanja kakor greha in siloma se ustavlja temu, kar zapoveduje pamet. Čim bolj je ginil spomin na prestane nevarnosti, tem manj sem mislil na vrnitev. Slednjič sem to misel obesil na klin in sklenil udariti jo čez morje.

Največja nesreča moja na vseh vožnjah je bila, da nisem hotel služiti kot mornar. Pač bi moral trdo delati, kakor drugi, a upanje bi bil imel postati krmár, véliki mornar, lejtendant in morebiti celó kapitan. Toda posebno usodo sem imel, da sem vedno naletel na to, kar je bilo najneugodniše, in ker so mi novci težili žepe in dobra obleka hrbet, vozil sem se vselej kakor popotnik in kot tak sevéda nisem imel ničesa opraviti, pa se tudi nisem navadil ničesa.

Pridem tedaj v London. Ondi najdem po sreči dobro družčino, kar se menda le redko prigodi zanikernemu, lahko-miselnemu mladeniču, kakor sem bil jaz. Najprej sem se sèznanil s kapitanom ladije, ki je prijadrala iz Guineje ter se napravljala zopet nazaj. Vrlemu možu sem bil všeč. Rekel mi je, da me vzame s seboj, pot me ne bode stala ničesar in ako hočem nekaj blaga nakupiti, da ga v Afriki spečam, bode morebiti še nekoliko dobička.

Kdo je bil veselejši od mene! Brez pomisleka dam kapitanu roko. Na njegov nasvet nakupim za 40 funtov šterlingov*) steklenega blaga in druge drobnjave. K temu znesku so nekoliko pripomogli nekateri mojih sorodnikov, katerim sem dopisoval, in ti so moje dosedanje dogodivščine in namene naznanili tudi mojim starišem ter jih, kakor menim, celó pregovorili, da so tudi oni nekaj pomagali k prvemu mojemu početju.

To je bilo edino potovanje, ki je bilo za-me srečno. Hvala za to gre pa le poštenemu mojemu prijatelju kapitanu, pri katerem sem se naučil dokaj računarstva in mornarstva. Znal sem sèstavljati ladijin dnevnik, opazovati mornarske prikazni,

*) Funt šterlingov je 20 kron naše vrednosti.

sploh reči, ki so potrebne mornarju. Veselilo ga je učiti me, kakor tudi mene poslušati ga, in tako me je ta vožnja prerodila v kupčevalca in brodnika. Kupčija se mi je dobro obnesla: pridobil sem 5 funtov in 9 unč zlatega praha, za katerega so mi dali v Londonu 300 rumenjakov. Ta sreča me je oslepila in rodila mojo nesrečo. Saj hodi prevzetnost pred padcem!

Žgol brez nezgode pa tudi ta vožnja ni bila. Prehuda vročina med povratnikoma, med 15° zemljepisne širjave in ravnikom, naklonila mi je tako trdovratno mrzlico, da sem bolan ležal skoro ves čas našega bivanja v Afriki.

Drugo poglavje.

Robinzon ujet in njegov beg.

Tako sem tedaj postal guinejsk trgovec. Žalibog, da je moj prijatelj kmalu potem umrl. Sklenem torej še enkrat sam poskusiti srečo in sicer na isti ladiji, kateri je bil sedaj poveljnik prejšnji nadmornar. Tako nesrečne vožnje menda še ni bilo, odkar se vozijo po morju, kakor je bila ta. Blaga sem seboj vzel le za 100 funtov šterlingov — dobrih 2000 kron v naših denarjih — ostalih 200 pa hranil pri vdovi svojega prijatelja. To zaupanje v njeno poštenost me ni goljufalo.

V najlepših nadah smo jadrali med kanarskimi otoki in afričanskim pomorjem. Kar nas nepričakovano nekega jutra zgodaj zaloti mavrišk korzar ali morski ropar, ter se spusti v vseni jadri na našo ladijo. Tudi mi razpnemo vsa jadra, da mu utečemo. Ko pa zapazimo, da roparica hitreje vozi kakor mi, in da nas v malo urah doteče, jamemo se pripravljati na boj. Naša ladija je imela 12 topov, roparska pa 18.

Okoli treh popoldne se nam približa. Korzar je hotel jadrati okoli zadnje krme, da nas zgrabi od strani, a neprevidno je zašel našemu pol-palubniku nasproti, iz katerega smo ga sprejeli z osmimi topovi. Ko smo drugič zasmodili, odgovoril je tudi ropar s topovi in puškami kakih 200 mož, ki jih je imel v ladiji, in se umaknil. Naših nihče ni bil ranjen, vsi so stali na svojih mestih. Korzar s tem ni bil ugnan, temveč naskočil je drugič našo barko in sicer od strani in va-njo postavil 60 mož, ki so mahoma posekali vse vrvi. Mi

nismo rok križem držali. S puškami, gratami in cempini smo jih dvakrat nazaj potisnili v njih ladijo. Naposled se pa vendar le nismo mogli dalje braniti. Ko smo videli tri naših ubite, osem pa ranjenih, udali smo se sovražni večini. Odpeljejo nas v Saleh, majhno luko Berberije.

Strah, da bodo Mavri grdo ravnali z menoj, ni se uresničil. Niso me namreč gnali, kakor moje tovariše, v notranjo deželo, v stolno mesto cesarsko, ampak kapitan me je pridržal pri sebi, da njemu služim. Tako so se tedaj vsi visoki naklepi mladega „guinejskega trgovca“ hipoma izpremenili v nič, navaden nesrečen suženj sem bil sedaj ter se pogosto spominjal opominovanja očetovega; zakaj nikogar nisem imel, ki bi mi pomagal.

Nadejal sem se vendar, da me bode novi gospodar s seboj jemal na morske vožnje in živo sem si že domišljeval, kako me bode rešila kaka španjolska ali portugalska vojna ladija. A tudi v tem sem se močno prevaril. Kedar koli se je namreč gospod napotil na morje, puščal me je domá, da sem delal kakor vsak drug rob, ter mi zlasti izročal oskrbovanje vrta; kedar se je pa vrnil, moral sem spati v njegovi kajuti, da sem jo v redu ohranil.

Dasi sem neprenehoma premišljeval, kako bi pobegnil, vendar nisem staknil nobenega pripomočka, in ker med mojimi tovariši ni bilo nobenega Angleža, Irca ali Škota, nisem mogel nikomur razodeti svojih mislij.

Dve leti ste pretekli, ko se prigodi nekaj, kar me spomni na beg. Moj gospod že precej časa ni izšel na rop, ker mu je manjkalo novcev. Kratkočasil se je tedaj s tem, da je o lepem vremenu ribe lovil v pristanišču. K temu zabavnemu opravilu je navadno s seboj jemal mene in majhnega Mavra, ki je vodil čolnič. Ker je moj gospod dobro vedel, da sem izurjen in srečen v ribjem lovu, pošiljal me je večkrat z nekim svojim sorodnikom in z mladim Mavrom na morje, ribe lovit za njegovo mizo.

Nekega dnè se je namenil na lov z dvema ali tremi imenitnejšimi Mavri in delal za to velike priprave. Že dan popred mi je ukazal prinesiti več hrane kakor po navadi, isto tako tri puške s smodnikom in svincem, da bi streljali ne le ribe, ampak tudi tiče.

Storil sem, kakor se mi je bilo velelo in naslednje jutro sem na čedno umitem in z jadri dobro oskrbljenem čolnu pričakoval goste, da jih lepo sprejemem. Toda le gospod je prišel. Rekel je, da njegovi gostje zaradi nepričakovanih

opravkov ne morejo priti, in naročil meni, naj grem z enim možem in z mavriškim dečkom na lov, ker bodo prijatelji večerjali pri njem.

V tem trenutku se mi zasveti v glavi, spomnim se iz nova na beg, saj sem imel sedaj čoln v svoji oblasti. Komaj tedaj odide gospod, začnem se vsestransko pripravljati, pa ne za ribji lov, ampak na pot, sam ne vedoč, na katero stran bi krenil, ker vsaka je bila dobra, da me le pelje od tega zopernega kraja.

Najpred sem mislil Mavra s pretvezo nakloniti, da še več živeža pritira v ladjico, češ, da se gospodovih jedil ne smemo dotakniti. „Prav“, rekel je in prinesel velik jerbas suhora (cvibaka) in tri majolke mrzle vode. Vedel sem, kje je gospod hranil steklenice, ki sem jih po podobi koj spoznal za anglešk plen. Tudi te prinesem v ladjico, da bi Maver menil, da so za gospoda. Isto tako sem vzel poldrugi stot (cent) težko kepo voska, velik klopčič špage, žago, sekuro in kladivo — reči, ki so mi bile potem jako koristne, zlasti vosek za svečavo. Še eno si zmislim, da popolnoma premotim ničesar slutečega Mavra. „Mulaj!“ pravim, „puške našega gospoda so v čolniču, ali bi ne mogel priskrbeti še nekoliko smodnica in svinca? Morebiti ustrelimo kake škurhe. Znam, da ima gospod vedno strelivo v ladiji.“

„Dobro, grem ponj,“ odgovori in res privleče kmalu veliko usnjato mošnjo, ki je imela kilogram streljnega prahu, in še drugo s petimi ali šestimi funti svinca in krogel. V tem tudi jaz najdem v kajuti nekoliko smodnika in napolnim ž njim prazno steklenico v omari.

Z vsem potrebnim oskrbljeni odjadramo tedaj na lov. V trdnjavi pri vходу v ladijostajo so nas že poznali ter se ne zmenili za nas. Ko smo bili kake dve uri daleč od luke, zvežemo jadra in pričnemo ribariti. Borja je pihala, kar mi ni bilo všeč; zakaj ko bi bil vlekel jug, dospeli bi bili na španjolsko obrežje in v Kadiški zatok. Toda moj sklep je bil trden: naj brije veter odkoderkoli, proč moram.

Ko smo nekaj časa lovili, pa nič ujeli (ako je tudi kaka riba šapnila na trnek, nisem je potegnil iz vode, da je ne bi videl moj tovariš), rečem Mavru: „Danes nič ne ujamemo, s tem ne bode zadovoljen naš gospod, odrinimo dalje.“ Maver nič hudega misleč pritrди in ker je spredaj sedel, razpne jadro, jaz pa primem za krmilo. Peljemo se blizu dve uri dalje, potem hočem na vitez ribe loviti, izročim krmilo dečku in stopim proti Mavru. Neutegoma ga objamem čez pas in predno

si je bil svest, bil je v vodi. Koj pride na vrh, ker plaval je ko pena, in prosi, naj ga vzamem v čoln, obetaje, da gre z menoj, kamor koli hočem. Toda jaz stopim v ladijino izbo po lovsko puško in namerim na-nj rekoč: „Nič žalega ti nisem storil in ti tudi ne bodem, ako me pustiš v miru. Dovolj dobro znaš plavati, da priplavaš k bregu, saj je morje mirno, podvizaj se torej, da prideš na suho, nič hudega se ti ne bode zgodilo. Če se pa bližáš čolnu, sprožim ti puško v glavo, prost hočem biti.“ Nevernik se obrne in plava proti bregu, ki ga je kot dober plavar gotovo dosegel.

Morebiti bi bil bolje storil, da bi bil pridržal tega človeka in mesto njega v vodo pahnil dečka, a prvemu nisem nič kaj upal. Ko je odplaval, rečem dečku: Ksuri, če mi zvest ostaneš, postal bodeš po meni imeniten mož. Udari se v obraz in prisezi mi zvestobo pri bradi Mohameda in svojega očeta, sicer vržem še tebe v morje.“ Deček se nedolžno zasmehlja in nisem mu mogel hud biti. Prisegel je, da hoče zvesto z menoj hoditi do konca svetá.

Dokler sem imel pred očmi odplavajočega Mavra, veslal sem tik vetra tako daleč na široko morje, da bi sleherni lahko mislil, da sem namenjen v Evropo. In kdo bi bil res verjel, da hočeva proti jugu? Tam je primorje neznano divje, tam so pretili divjaški črni ljudje. Celi narodi bili bi naju obdali s šajkami in ubili. Slehernemu je bilo znano, da naju zverine ali še hujši ljudje umoré, ako stopiva ondi na suho. Vendar o mraku premenim tek, in se spustim naravnost proti jugu, obrnivši čoln nekoliko proti izhodu, da ostaneva blizu brega. Ugodni veter je tako pospešil najino vožnjo, da sva bila prihodnjega popoldne, ko sva se bližala deželi, že daleč daleč od Saleha, menda že celo za deželami marokanskega cesarja ali katerega si bodi berberskega vladarja. Žive duše nisva zapazila na bregu. Da ne pridem zopet Mavrom v pest, nisem hotel na suho, pa tudi ne mačka vreči. Jadram torej naprej, pet dnij neprenehoma in še le, ko sem menil, da sva popolnoma varna, spustim sidro ne daleč od izliva majhne reke, ne vedoč, v kateri deželi da sva. Nikogar nisem ugledal, pa tudi ničesar nisem hotel videti, le studenčnice nama je bilo treba. Zvečer jo zavijeva v zanožje in skleneva o mraku pritisniti k bregu ter ogledati bližnjo pokrajino.

Ko se pa tema razprostrè po deželi in morju, začnó zveri tako grozno tuliti in rjoveti, da je moj ubogi deček strahú koprnel in pol mrtev milo prosil, naj nikar ne stopim na suho pred dnevom.

„Dobro, Ksuri!“ odvrnem, „počakati hočeva jutranje zore, toda kdo vé, če li ne najdeva potem ljudij, ki so hujši mimo teh zverin.“

„Že pomagati“, odgovori Ksuri okorno, ker ni znal mojega jezika, „ljudje hud, puška v roke, pok!“

Dečkovo zaupanje mi je bilo vseč in da ga osrčim, nalijem mu kozarček iz ene gospodovih steklenic. Mirno ostaneva tedaj vso noč na mačku. Kar prihrulijo okoli dveh ali treh strašne, nama neznane živali na brežino. Skočijo v vodo in se valjajo v njej menda, da se ohladé, pri tem pa tako grozno tulijo, da še nikdar nisem slišal kaj takega.

Ksuri je bil v smrtnih težavah, tudi meni se ni bolje godilo. In da najin strah do vrha prikipi, prične ena teh pošastij s strahovitim sopihanjem plavati naravnost proti najini ladjici. Mladi tovariš je trdil, da je lev, in prav je imel menda. Na vse grlo je kričal, naj dvignem sidro, da se otmeva. /

„Ksuri“, odgovorim, „raji spustiva vrvi, da naju žene od brega, saj žival ne more daleč za nama.“

Komaj izustim te besede, pomoli zver glavo iz vode komaj za dve vesli daleč od barke, kar me silno prestraši. Brž skočim po puško, napnem petelina in sprožim. Na hip se obrne žival in odplava proti bregu.

Ni mogoče opisati, kako čudno je zakrohotal ta strel — morebiti prvi v teh krajih — ne le po obrežju, ampak daleč daleč po deželi. To me je do dobrega prepričalo, da ne kaže po noči zapustiti ladije.

A tudi po dnevu je bilo zavoljo divjakov nevarno stopiti na suho. Nekaj je pa bilo treba vendar-le storiti, ker nisva imela ne kapljice vode. Ko se je jelo daniti, pravi Ksuri, da gre po vode, le vič naj mu dam. Vprašam ga:

„Zakaj siliš ti tako na suho, mene pa pustiš v čolnu?“

Odkritosrčni deček mi odgovori tako udano, da sem ga odslej prav rad imel: „Ma pridejo hud ljud, mene ham, ham; ti smuk!“

„Dobro“, odvrnem, „pojdiva oba in če pridejo divjaki, postreljiva jih.“

Ponudim mu sedaj kos suhora in požirek pijače, ki sva jo bila s seboj vzela; potem veslava kolikor mogoče blizu do brega, stopiva iz ladjice in s puškami in dvema vrčema v rokah prebredeva vodo.

Na čoln sem pa vedno pazil; kajti bal sem se, da ne bi se divjaki v šajkah pripeljali po reki. V tem ugleda Ksuri kake četrte ure znotraj v deželi nekoliko nizkega sveta, spusti

se v tek, pa se kmalu vrne. Misleč, da so mu divjaki ali kaka divja zver za petami, hitim mu naproti. Ko pritečem bliže, zagledam mu čez rame nekaj viseti. Bila je žival našemu zajcu podobna, toda druge kože in daljših nog.

Dobro južino sva si tedaj obetala, a prijetniše mi je bilo, da je Ksuri našel mrzlo vodo in poleg tega ni videl nobenega divjaka.

Napolniva vrča, slastno poručava zajca ter se napraviva na odhod.

Od prvega potovanja sem vedel, da kanarski in zelenogorski otoki niso daleč saksebe. Ker pa nisem natanko poznal njihov lege, ni kazalo drugače, kakor upati, da morebiti naletim na kako angleško ladijo, ki bi naju vzela s seboj. Po mojem mnenju se je dežela, ki sem jo videl, razprostirala med marokanskim cesarstvom in Nigricijo. V neizmernih pustinah njenih živijo le divje zverine. Zamorci so se odtod iz strahu pred Mavri umaknili proti jugu; ti so pa v velikih trumah hodili v te nerodovitne pokrajine samo na lov. Levov, leopardov, šakalov in hijên sva silno veliko videla po vsem obrežju, po noči so pa te pošasti gödle na čudne načine.

Zaradi neugodnih vetrov nisem se upal na Tenerifo — izmed enajsterih kanarskih otokov — moral sem tedaj ostati blizu brega. Pogosto sem hodil na suho po mrzle vode. Necessa jutra pritisneva k majhnemu, precej visokemu polotoku. Voda je naraščala in to sva hotela porabiti, da bi se spustila dalje v notranjo deželo. Ksuri bistrejšega očesa ko jaz zašepetá: „Proč, gospod, tam-le na skali leži strahovita žival.“

Ozrem se tja in res ugledam velikanskega spečega leva. „Ksuri“, velim, „stopiva na suho in ubij leva.“

„Jaz ubiti?“ odgovori prestrašeni Ksuri, „zazijal bode, pa me ne bo.“

Molcé mignem dečku, naj se ne gane. Nabijem največjo puško z dvema kroglama in mnogim smodnikom in jo postavim poleg sebe, potem nabijem drugo tudi z dvema kroglama in slednjič tretjo z najdebelejšim šprikom. V glavo mu pomerim; ker je pa taco dižal čez gobec, zadenem ga v taco nad členom ter mu jo zdrobim. Plane kvišku, zgrudi se pa koj na zemljo. Drugič se dvigne na treh tacah in grozno zarjové. Nekoliko prestrašen, da ga nisem v glavo zadel, zgrabim drugo puško in krogla mu švigne sedaj tako dobro v glavo, da se kar zavalí. Ksuri se sedaj zopet ojači in hoče na suho. Dovolim mu. Urno skoči v vodo in držeč z eno roko risanico nad glavo priplava z drugo k bregu. Prav blizu nastavi živali puško na uho in jo usmrti popolnoma.

To ti je bil pač predrzen lov, a za zobe ni dal nič, in žal mi je bilo za strelni prah in svinec, ki sva ga tako nepotrebno potratila. Ksuri pa je vendar hotel dobiti svoj delež in prosil, naj mu dam sekiro. „Čemu ti bode?“ vprašam ga. „Glava sek!“ odreže se. Ker pa ni mogel glave odsekati, pritiral je capo ali taco, ki je bila res čuda velika. Sedaj mi pride na misel, da utegne koža koristiti. Koj se lotiva dela. Ksuri je bil za to pripravniji od mene, vendar sva se trudila ves božji dan, da sva ga popolnoma odrla. Kožo razprosteva na kajuti, kjer se je sušila dva dni, potem je bila moje ležišče.

Po tej zamudi jadrava zopet 10—12 dni dalje proti jugu, kolikor mogoče varčno ravnaje z živežem, ki je skoraj potekel, in ustavlja se le, da sva donášala pitne vode. Rad bi bil došel do reke Senegal ali Gambia, to je na visočino zelenega nosa ali polotoka, kjer bi morebiti srečal kako evropejsko ladijo, zakaj vedel sem, da vse v Guinejo, Brazilijo ali izhodno Indijo namenjene barke jadrajo okoli zelenega nosa.

Ko sva se potem vozila še deset dni, spoznava na primorju, da je naseljeno. V nekaterih krajih so se prikazovali nagi, črni ljudje na breg ter naju debelo gledali. Enkrat sem hotel že k njim, toda modri Ksuri me je odvrnil. Orožja niso imeli divjaki razen enega samega, ki je držal dolg drog. Ksuri mi je povedal, da je sulica, katero ti zamorci neznano spretno lučajo od daleč. Zatorej sem ostal od njih čim dalje tem boljše. Vendar sem jim dajal znamenja, da hrane potrebujeva, oni pa so kazali, naj se ustavim. Razpel sem jadra in bližal se suhi zemlji. V tem sta tekla dva možaka v notranje in v pol uri prinesla dva kosa suhega mesa in nekaj žita. Kaj rada bi bila zagrabila, a bala sva se stopiti med zamorce, pa tudi njih je bilo strah pred nama. Uganili so tedaj to-le: Živež so položili kraj morja, potem so se umaknili čakaje, da sva prišla po-nj. Ko sva jedi pobrala, stopili so zopet na breg.

Zahvaljevala sva se jim z znamenji, saj družega nisva imela, vendar kmalu se je ponudila priložnost, da sva mogla hvaležnost svojo pokazati v dejanju. Dve grozni živali se namreč pripodite s kviškega proti morju. Ali se nalašč ali iz togote tako preganjate, nisva mogla določiti; ker se pa te zveri navadno ne prikazujejo pred nočjo, in ker so se zamorci, zlasti ženske, silno prestrašili, zdelo se mi je, da je kaj nenavadnega. Vsi so v divjem teku zbežali, samo mož s sulico je ostal. Zverini vendar niste pomerili na zamorce, temuč skočili v vodo, da bi se okrepčali v hladnih valovih.

Ena teh pošastij pa se jame bližati najini barki. Sluteč nevarnost sva nabila svoje tri puške, in ko žival priplava dosti blizu, zapodim jej svinec naravnost v glavo, da se potopi. Kmalu pa pride zopet na vrh, dviga se in utaplja boreča se s smrtjo. Predno je bila pri najini ladiji, poginila je. Ono je ogenj in strel moje puške tako preplašil, da je urno plavala na breg in popihnila v goré. Nisem mogel spoznati, katera žival da je bila.

Ne dá se pa povedati, kako so se zavzeli zamorci, ko so ugedali blisk in zaslišali pok iz moje puške, nekateri so samega strahu nezavedni popadali na tla. Videč pa žival mrtvo plavati na vodi in ker sem jim mignil, naj pridejo na breg, osrčili so se zopet.

Kri na vodi mi je kazala mesto, kjer je ležala zver. Zadrngnil sem torej vrv okoli tace, vrgel konec zamorcem, in ti so jo potegnili na breg. Sedaj smo še le videli, da je bil prelep pisani leopard. Zamorci bi ga bili radi jedli. Ko tedaj dam znamenje, da ga jim prepustim, bili so neizrečeno hvaležni ter ga koj začeli odirati.

Mesa so mi ponudili, pa nisem maral za-nj, zahteval sem pa kožo. Iz srca radi so mi jo dali in povrh še raznih jedil. Ker sem potreboval vode, poveznil sem vrč, kazaje s tem, da je prazen. Brž so poklicali žensk le s prtom prepasanih, in dve ste prinesli veliko lončeno, menda na solncu posušeno posodo. Postavili ste jo kakor poprej živež kraj morja in jaz sem odposlal dečka, da je najine tri vrče napolnil z vodo.

Dobro sem bil tedaj oskrbljen s koreninami, žitom in pitno vodo, zatorej se poslovim od prijaznih zamorcev in odričem na isto stran deset dnij v enomer jadraje, dokler naposled zapazim 4—5 ur od sebe suho zemljo daleč segati v uorje. Površje morsko je bilo mirno, tedaj sem jadral okoli polotoka, kake dve uri oddaljen od njega. Dobro sem videl pri tej vožnji ono stran polotoka, dozdevalo se mi je in sicer po pravici, kakor sem potem zvedel, da je bil zeleni nos in otoki kapverdski. K njim me ni mikalo, ker bal sem se, da me kak neugoden veter ne zanese na široki ocean.

Zamišljen stopim v kajuto, kar zaupije Ksuri na krmilu: „Gospod, ladija!“ Ubogi deček je bil strahu ves iz sebe misleč, da nama je gospodar za petami. Skočim iz kajute in koj spoznam, da je ladija portugalska, ki je jadrala menda v Guinejo po zamorce. Ko pa nekoliko opazujem njen tek, kmalu se prepričam, da je krenila na drugo stran in da ni

namenjena k bregu. Na vso moč jadram in veslam, da bi jo dohitel. Že mislim, da se zastonj trudim, kar zapazim, da so najino barko vendar le ugledali in jadra zvezali, da bi jih došla. Osrčen razpnem zastavo svojega gospoda in sprožim puško, v znamenje, naj pridejo na pomoč. Bandero in dim so videli, strela pa niso slišali. V treh dolgih, dolgih urah sem srečno prijadril k ladiji.

Vpraševali so me portugalsko, potem špansko in francosko, kdo da sem, a nisem jih razumel. Slednjič me vpraša po angleški neki škotski mornar po mojih okoliščinah in temu povem, da sem Anglež in pobegnil iz sužnost. Prijazno naju zdajci sprejmejo z najinim blagom vred.

Neizrekljivo sem bil vesel, da sem bil rešen. Iz hvaležnosti sem kapitanu ponudil vse, kar sem imel. Toda ta velikodušno odvrne: „Ničesar ne vzamem in kedar dospemo v Brazilijo, dal vam bodem vse nazaj. Ko bi sprejel vaš dar, poginili bi vi, ki ste tako daleč od domovine, in jaz bi ne užival veselja, da sem vam otel življenje. Ne, iz čiste krščanske ljubezni popeljem vas na Braziljsko, in blago, ki ga mi ponujate, bode vam tam potrebno za življenje in popotnico.“

Blag je bil ta njegov svet in natanko ga je izvršil. Noben mornar se ni smel dotakniti mojega imetja, celo imenik mojega blaga je napravil, ter vse stvari na drobno popisal, še treh lončenih vrčev ni pozabil. Ker je bila moja ladjica dobro ohranjena, hotel jo je kupiti. Odgovorim mu, da si v čast štejem, ako mu jo smem prepustiti zastonj, saj je tudi on do mene tako milega in dobrega srca. A kapitan ni pritrdil. Dal mi je za barko 80 dublonov, za fanta pa ponudil 60 dublonov. S poslednjo kupčijo nisem bil prav nič zadovoljen, ker deček mi je res zvesto služil. Kapitan je to izprevidel in našel drugo pot, ki je bila vseč vsem trem. Zavezal se je namreč, da ga v desetih letih oprosti, ako postane kristijan. Deček je bil s tem jako zadovoljen, torej mu ga prepustim.

Vožnja je bila srečna. Hitro in brez ovir smo 22. dan prijadrili v zaliv vseh svetnikov. Blagi kapitan ni zahteval nobene voznine, plačal 20 cekinov za leopardovo, 40 cekinov za levovo kožo, izročil mi vse moje reči in kupil, kar sem hotel prodati, na pr. košarnico za sklenice, dve puški in vosek, kolikor ga je bilo ostalo. Za vse sem prejel 220 dublonov. S tem premoženjem stopim na braziljsko zemljo.

Ne dolgo potem me je kapitan priporočil možu, ki je bil poštenjak kakor on, ter se pečal s sajenjem in pridelovanjem

sladkorja ali cukra. Ostal sem nekoliko časa pri njem in naučil se kmalu, kako s sladkorjem ravnati. Ob enem sem se seznanil s prijetnim življenjem naselnikov in opazil, kako naglo obogaté. Tudi jaz bi se bil rad naselil. Premišljeval sem torej, kako dobim svoj denar iz Londona. Ž njim sem si nakupil sveta, kolikor se je dalo in naredil načrt novega hiševanja.

Tretje poglavje.

Robinzon braziljsk naselnik.

Za soseda sem imel kot braziljsk naselnik Portugalca iz angleške rodovine. Njegove okoliščine so bile enake mojim. Dve leti sva imela čez glavo opraviti, da sva si le prislužila živež. Sčasoma se je pa pomnožilo najino posestvo in postalo tako ugodno, da sva nameravala v tretjem letu saditi tobaka, v četrtem pa sladkorja. Sedaj sva še le čutila pomanjkanje delavcev in težko sem pogrešal svojega Ksurija, ki bi bil naju kaj zdatno podpiral.

Toda kmalu mi je jelo presedati to življenje; zakaj poprijel sem se bil stanu, ki je bil mojemu nagjenju, po svetu klatiti se, naravnost nasproti. Sedaj sem hrepenel po onem srednjem stanu, katerega so mi oče tolikanj priporočali. „Vse to“, dejal sem večkrat sam pri sebi, „imel bi laže v svoji domačiji; marsikaterega trpljenja bi se bil ovaroval, sedaj pa moram tukaj živeti brez prijatelja, ki bi imel sočutje z mojo usodo.“

Toda nekaj moram še donesti o svojem kapitanu. Čakal je tri mesece na blago in že se je hotel vrniti, ko pogovor zasučem na novce, ki sem jih imel v Londonu. To-le mi je svetoval: „Dajte mi pooblastilo in izročite ob enem tudi pismo do osebe, kjer je denar shranjen. Svoje reči pošljite v Lisabon, da jih vam o prvi vožnji pripeljem. Ker se pa utegne zgoditi to in ono, svetujem vam, da mi odkažete samo 100 funtov šterlingov, to je polovico premoženja; zakaj ako se ta izgubi, ostane vam vendar še druga.“

Ta nasvèt sem potrdil ter dal Portugalcu narediti pooblastilno pismo. Vdovi angleškega kapitana sem opisal dogodbe, svojo sužnost, beg, tudi kako sem se sèšel s portugalskim kapitanom in kako uljudno mi je pomagal. Prišedši v Lisabon je blagi mož srečno oddal pismo. Vdova je koj poslala ne

samo zahtevane novce, temuč tudi njemu darilo za njegovo dobro srce. Za tistih 100 funtov šterlingov je kupec v Londonu nakupil angleškega blaga, kakor mu je kapitan naročil, ter poslal v Lisabon. Odtod je kapitan nakupljeno blago in razno drugo koristno orodje odpravil do mene. Celó služabnika je za 5 funtov šterlingov, ki mu jih je vdova poklonila v dar, najel za-me s pogodbo, da mi služi šest let.

Moji sreči sedaj ni primanjkovalo blizu nič. Angleško blago sem poprodal bolje nego sem mislil, tako da sem v denarnih zadevah daleč prekosil svojega soseda. Najel sem sedaj še enega evropejskega slugo in kupil zamorca. Naslednje leto se je letina sila bogato obnesla. Pridelal sem 50 po cent težkih klobas tobaka ter jih skrbno hranil, dokler ne pridejo ladije iz Lisabona.

Ko bi bil v sedanjem stanu ostal do konca življenja, užival bi bil mirno srečo; toda v moji glavi so rojili premnogi visoki naklepi. Takšni v pogubljenje peljajo celó izkušene može. Tudi jaz naj bi to skusil.

V štirih letih svojega bivanja sem se, se vé da, tudi navadil deželnega jezika in sèznanil z nekaterimi trgovci v San-Salvador-u. Marsikaterikrat sem jim pripovedoval o dogodbah v svoji mladosti, zlasti pa o vožnjah poleg guinejskega primorja. Pri tem nisem pozabil omeniti, kako lahko bi se ondi dalo za zlati prah kupčevati z drobnjavami, kakor s steklenimi koraldami, zrcali, noži, igračami in drugimi otročarijami. Posebno pazljivo so natezali ušesa, kedar sem jim pravil o kupčiji z zamorci, zakaj tačas sta smela ž njimi trgovati samo španski in portugalski kralj, zato so bili zmorci zeló dragi.

Nečega dné smo se zopet prav živo pomenkovali o tej stvari. Naslednji dan so že bili trije onih trgovcev pri meni, češ, da mi hočejo nekaj ponuditi, ako nobeni duši o tem nič ne zinem. Ko jim to obečam, razodenejo mi to-le: Vsi trije imajo naselstva kakor jaz, toda za vspešno obdelovanje primanjkuje jim potrebnih delavcev. Zatorej so se namenili ladijo poslati v Guinejo po zamorce, pa ne, da bi kupčevali ž njimi, ampak da si jih med seboj enako razdelé. Sedaj le še vprašajo, če li bi hotel kot nakupec na ladiji ž njimi in kupčijo voditi na guinejskem primorju? Ako privolim, hočejo mi dati toliko zamorcev kakor vsakemu med seboj in poleg tega oprostiti me vsakoršnih stroškov za ladijo.

Ta nasvet je bil že na sebi, kakor sploh vse kupčevanje s sužnji, nepošten in nečlovešk. Vendar je bil za vsakega družega, ki si je želel ravnokar pričeto naselstvo razširiti, bolj

zapeljiv, kakor za-me. Zakaj jaz sem bil že mož, ki bi si bil v 3—4 letih pridobil 4—5000 funtov šterlingov, ko bi gospodaril, kakor dosihdob. Jako nespametno je bilo torej, da sem se udal, a jaz sem bil že namenjen za nesrečo, tedaj nisem slušal pameti in vesti; stara, nepremagljiva strast, potovati križem svetá, ptegnila me je za seboj. Da več ne govorim: dal sem roko ter si le to izgovoril, da mi do vrnitve dobro oskrbujejo moje posestvo in ko bi umrl ali ko bi me zadela kaka nesreča, da ga izročé njemu, katerega si postavim za naslednika. V tem smislu napravimo pravno pogodbo in za prvega dediča si izvolim portugalskega kapitana s pogojem, da mora pol premoženja poslati na Angleško.

Jeli smo ladijo oskrbovati s potrebnim, in ko je bilo to storjeno, odrinemo — o nesrečni uri: bilo je 1. kimovca leta 1659., prav tistega dné, ko sem pred 8 leti popustil očetovsko hišo, da sem šel v Hullu na morje. Naša ladija je imela 120 ton, 6 topov in 14 mož s kapitanom, njegovim novincem in menoj vred. Težko ni bila založena, ker naložili smo le take drobne šare, ki je zamorci radi kupujejo.

Jadráli smo izprva ob braziljskem bregu proti severu z namenom, potem kreniti tja prek v Afriko. Dokler smo bili pri kraju, imeli smo najlepše vreme; pri nosu Sv. Avgušтина smo izgubili suho zemljo ter v 12. dneh šli čez ravnik. Vreme je bilo doslej izvrstno, sedaj pa nastane hud vihar. Od kraja je pihal jugovzhodnik, ta se je prevrgel v severozahodnik in slednjič je burja tako bučala, da nas je 12 dnij metala po morju sem ter tja. Vsi smo se bali, da sedaj sedaj poginemo; neki mornar je umrl za vročico, drugega in nekega novincea pa so valovi potegnili čez ladijo. Še le 12. dan se je nevihta nekoliko polegla. Krmar se je trudil, kolikor mogoče, zvedeti, kje da smo, in našel, da smo nad Amazonsko reko ne daleč od Orinoka. Premišljujemo tedaj, kaj početi, zlasti, ker je ladija imela luknjo. Krmar je menil, da najbolje kaže, naravnost obrniti se nazaj proti braziljskemu bregu. Temu sem se ustavljal na vso moč, zakaj, ali je bilo misliti, da pridemo v kraje, kjer prebivajo ljudje, ki bi nam pomagali? Dogovorili smo se tedaj, da se obrnemo proti Barbados, nekemu otoku v malih Antiljah ter ostanemo dosti daleč na širokem morju, da bi ne bilo treba v mehikanski zaliv. V 14. dneh smo mislili dospeti do karajbskih otokov, zatorej smo jadráli proti severo-zahodu.

Toda mi smo obračali, Bog je obrnil. Drugič je nastala huda nevihta in tirala nas daleč od primorja, kjer so pre-

bivali omikani ljudje. Ako bi tudi utekli viharnemu morju, bati se nam je bilo divjakov. Oj, le pregotovo je bilo, da nikdar ne vidimo domovine svoje! In glej! v najhujši stiski in grozi zaslišimo proti jutru klic: Suha zemlja! Že hočemo pogledati, kateri deželi se bližamo, kar nov vihar našo ladijo siloma trešči na prod in obtičali smo na njem.

Peneči valovi so pluskali čez barko in sleherni je pobegnil v stanico, da se ubrani togotnemu morju. Neprenehoma divjá vihar in ladija mora razpasti vsak čas, če se kakor na čudež ne prevrže. Smrt je bila gotova; v tem strašnem stanju nas je le nekoliko mogel tolažiti nadmornar, trdeč, da vihar pojenjuje. Dasi je imel mož morebiti prav, vendar se nismo nadejali, ladijo kedaj vzdignuti s sipe. Na zadnjem koncu njenem je visel čolnič, toda krmilo mu je bilo razdrobljeno in njegovi kosci so se zibali na razdraženih valovih. Bila je sicer na barki še šalupa, mala ladjica, pa nemogoče se nam je dozdevalo, spraviti jo v vodo. Smrtne težave nas naposled prisilijo poskusiti to, in z združenim prizadevanjem kapitana in mornarjev se vendar posreči, da jo dvignemo čez bok. Vsi skočimo va-njo ter se prepustimo — 11 nas je bilo — vetru in valovom, kamor je Bog hotel.

Naše okoliščine so bile strahovite. Videli smo, da naš čolnič na rastočem morju ne more dolgo obstati. Jader nismo imeli, saj bi ne bila nič koristila. Z vsemi močmi veslamo proti kraju, pa tako težkega srca, kakor da se bližamo morišču; dobro smo spoznali, da bodo silni valovi razdrobili čoln. predno še pride k bregu. Zdelo se nam je torej, da lastno pogubo pospešujemo, kolikor bolj se pomikamo h kraju.

Kakšen je breg pred nami, skalnat ali peščen, visok ali plitev — kdo je to vedel? Le to edino upanje nas je še navdajalo, da se morebiti pripeljemo v zaliv kake reke ali kakega zatoka, kjer je voda mirnejša. Vsega tega ni bilo nič, le še groznejša od morja zdela se nam je dežela, ker strašne pečine so nam štrlele naproti. Kake poldruge milje smo veslali, ali bolje rečeno, tirali so nas valovi, ko se privali za čolnom val, velik kakor gora, proteč gotovi pogin. Tako silovito se zažene v našo ladjico, da se ta hipoma prekucne. Ločeni drug od drugega se pogreznemo v globočino, še Boga nismo utegnili poklicati na pomoč.

Ni mogoče dopovedati, kaj sem mislil in čutil, ko sem se utapljal. Dobro sem sicer znal plávati, a sedaj se nisem mogel izkoptati iz valov, da bi sópel, dokler se ni naposled umaknil val, ki me je bil potegnil proti kraju in pustil me na

suhem, sevéda na smrt trudnega in brez sape zaradi pre-mnoge zaužite vode. Toliko sem pa bil vendar zaveden in čvrst, da se vzdignem in ker je bil breg blizu, poskusim doseči ga, predno me drug val ne odplakne zopet nazaj. Toda temu se nisem mogel ogniti. Videl sem, kako je morje velikansko in kipeče, kakor srdit sovražnik, iznova šumelo proti meni in nikakor se mu nisem mogel ustaviti. Ni kazala

druga, nego, če mogoče, z vsemi močmi priti više na breg. Voda je pridrla, glavo sem hotel držati nad njo in plavati h kraju; toda zopet me je pokopala 30 čevljev globoko in čutil sem, kako neznano silno in naglo me je potegnila k obrežju. Že mi je pohajala sapa, kar se z glavo in rokama zaženem iz vode. Zopet se osrčim, dasi ostanem nad vodo le 2 sekundi, toliko da sopnem. In zopet me pokrijejo valovi in

kmalu zapazim, kako se nazaj pomikajo: zatorej jamem z vso močjo plavati njim nasproti.

Poslednji val me bi bil lahko pokončal, zakaj tako silovito me je telebnil ob skalo, da sem koj omedlel. Še en tak udarec, pa bi bilo po meni. Sedaj se trdno oklenem štrline in tako dolgo držim sapo, da se voda umakne. Urno splezam po pečinah na trato in rešen sem bil. Proti nebu povzdignem oči in presrčno zahvalim Gospoda, ki me je tako čudno otel smrti. Potem se pa spomnim tovarišev, ki so brž ko ne vsi utonili. Saj nikoli nijednega izmed njih nisem videl, še slišal ne, da kateri živi, samo tri klobuke, kučmo in dva čevlja sem ugedal, ki so jih valovi splavili na suho.

Ko gore visoki valovi so se spenjali čez razbito ladijo, ki je bila tako daleč, da sem jo komaj zagledal. Nehoté vskliknem: „Moj Bog, kako je bilo pač mogoče, da sem prišel do tega brega!“ Veselje zavoljo moje rešitve so kmalu ogrenile le prežalostne misli. V kako strašnih okoliščinah sem bil! Moker do kože, brez suhe obleke, trpinčili ste me lakota in žeja, vrh tega mi je manjkalo orožja, da bi se z lovom preživil. Dvoje mi je pretilo, ali umrem lakote, ali pa me raztrgajo divje zverine. Nož, pipa in nekoliko tobaka v mehuru, to je bilo vse moje premoženje. Grozen obup se me polasti. V tem dušnem stanu koračim nekaj sto stopinj dalje, da bi našel, s čimur potolažim lakoto in ugasim žejo. V neizrečeno veselje naletim na bistro vodo, ki me čudovito okreпча, živeža pa ne zasledim nikjer, torej po mornarsko zvečem tobak. Mračilo se je polagoma. Temni, težki oblaci so se podili pod nebesom, da je bila noč še temnejša; veter je majal veje, peneče in bobneče so se valovi razbijali ob pečinah. Strah pred divjo zverino me spreleti, zakaj brez orožja bil sem njim prepuščen. Tu jo uganem: za orožje si odrežem debelo gorjačo, ž njo zlezem na drevo. Kmalu trdo zaspim na njem ter se prebudim še le pozno zjutraj.

Četrto poglavje.

Robinzon rešen.

Ko se zbudim, bilo je solnce že visoko na nebu. Vreme je bilo jasno, vihar potihnil in morje pokojno. Zeló sem se zavzel videč, da je pritok ali plem ladijo vzdignil in splavil

skoro do tja, kjer so me poprejšnji dan valovi treščili na skalovje. Bila je sedaj le pol ure daleč od kraja in stala po koncu. Hotel sem tedaj va-njo, iskat potrebnega živeža in orodja.

Ko skočim s prenočišča v zračni višavi, najprej ugledam čoln kake pol ure daleč na desno v pesku. Rad bi ga bil dosegel, pa ga nisem mogel zavoljo male zanožine; tudi do ladije ni bilo mogoče priti.

Popoludné je voda skoraj toliko odtekla, da sem se mogel za nekoliko sto stopinj bližati razbiti ladiji. Pol slečen plavam proti njej. Ko priplavam do nje, glej nova težava: vlegla se je namreč na stran in visoko molela nad vodo, nisem torej mogel va-njo. Dvokrat plavam okoli nje, toda ne najdem ničesar, da bi se po njem zagnal kvišku. Naposled zagledam konec vrvi, ki ga, ne vé m kako, pred že nisem zapazil. Visela je vrv na sprednjem delu ali nosu tako nizko, da sem jo dosegel in po njej splezal v ladijo. Tu vidim, da ima luknjo in da je že veliko vode priteklo v njo. Ležala je na produ, krma je visoko štrlela, nos pa je bil skoraj ves v vodi. Ker sem bil silno lačen, krenem najprej v shrambo, kjer vesel zapazim, da je ves živež nepokvarjen. Nabašem si žepe s suhorom in hlastno požiraje stikam dalje, ker predolgo se nisem smel obotavljati. V veliki kajuti najdem ruma, dobro ga potegnem, da si nekoliko dušo privežem. Le čolniča sedaj ni bilo, da vse to spravim na suho. Čas tratiti z nevspešnim tarnanjem nisem utegnil, ampak urno sem jel sètavljati plav. V ladiji sem dobil nekaj rajn, dva ali tri tramove in par bramcev. Iz tesarske shrambe sem vzel žage, sekire, kladva, in žebļjev. Tramove najpred zvežem med seboj z vrvmi, da jih voda ne odnese, in vržem v vodo. Potem se spustim ob ladiji in sklenem tramove, da so bili plavi podobni, pribijem nekaj desek počez in sedaj sem že smel na-njo. Za večjo težo je bila vendar še prelabka. Razžagam torej bramca na tri kose in utrdim ž njimi svojo plav. Potem premišljujem, kako bi naložil in blago obvaroval mokrote.

Pri tem se ne mudim dolgo, temveč hitro se lotim dela. Najpred pritiram na plav vse deske, kolikor sem jih mogel zgrabiti, potlej odprem dve mornarski shrambi ter ju izpraznim in napolnim s kruhom, rižem, tremi hlebi holanškega sira, peterimi kosi prekajenega kozjega mesa, z nekoliko ržjo in ječmenom, ki je bil namenjen za kuretino, a v žalost svojo zapazim kmalu, da so ga podgane izpridile. Poleg tega nalem na več omar polnih steklenic mnogovrstne žgane pijače, ki je bila kapitanova, in 20—24 meric araka. Te steklenice

mi pa niso bile za rabo in tudi v skrinjah za nje ni bilo prostora. V tem je voda rastla, dasi je bilo vreme mirno, in žalovaje sem moral gledati, kako mi je z brega odnesla kamizolo in srajco. To me opomni, da pogledam, je li kaj oblačil v ladiji. Dovolj jih je bilo. Potem se spomnim streliva in orožja. V veliki kajuti so bile dve dobri lovski puški in dve pištoli; poleg teh najdem majhen meh svinca, dva stara zarjevela meča in nekoliko prahovnic ali rogov za smodnik. Znano mi je bilo, da smo imeli v ladiji tri sode strelnega prahu, pa kam jih je postavil topničar, nisem vedel. Po dolgem iskanju jih najdem, dva sta bila suha in dobro ohranjena, tretji je pušчал vodo. Prva dva in orožje zanesem na plav.

Ko dosti naložim, začnem premišljevati, kako vse to spravim na suho, zakaj zmogel nisem niti rjuh niti krmila in najrahljša sapica bi ga lahko zvrnila. Tri reči pa so mi dajale pogum: mirno in plano morje, voda, ki je naraščala in plimala h kraju, in veter, ki je pihal proti bregu. Staknil sem bil še dve ali tri zlomljena vesla, dve žagi, sekiro in kladvo. Kake pol ure je dobro plavala moja plav, vendar jo je veter gnal nekaj v stran od kraja, kjer sem bil poprej stopil na suho. Iz tega sem sklepal, da je tukaj menda kak zaliv ali pa, da se tu izteka kaka reka, in nadejal sem se, da se va-njo pripeljem kakor v luko in blago srečno izložim.

Nisem se motil, ker pred menoj je bila mala zajeda v zemljo, kamor je močno drla voda.

Prizadeval sem si plav spraviti sred vode. Pa tu bi se bila skoraj razsula. Moja plav je namreč z enim koncem obtičala na plitvem, na drugem kraju je plavala, malo je torej manjkalo, da ni vse blago zdrčalo v vodo. Da bi se to ne zgodilo, upiral sem se na vso moč v zaboje, in ob enem trudil se, vzdigniti plav s proda. Skoraj pol ure sem se tako mučil, dokler je naposled pritok krenil mojo plav s sipe. Potem sem srečno priveslal v zaliv. A tudi tukaj je pretila nevarnost, da izgubim vso svojo beračijo; zakaj breg je bil jako strm in sprednji del moje plavi bi bil lahko butnil va-nj. Zatorej nakanim, plav z veslom kakor na mačku mirno držati in čakati, da se voda začne odtekat. Kmalu potem veslam na raven kraj obrežja in zabijem dvoje zlomljenih vésel na dveh koncéh v zemljo. Tako ostanem, dokler se voda jame umikati in moja plav z blagom vred obsedi na suhem.

Tu naj omenim, da smo imeli v ladiji psa in dva mačka; Njih čudne dogodbe hočem pozneje pripovedovati. Mačka sem s seboj vzal na plav, pes je pa skočil v morje in plaval za

menoj do kraja. Ta žival je bila mnogo let moj zvesti prijatelj in tovariš ter mi storila veliko dobrega. Ko bi bila mogla govoriti, nadomestila bi mi bila skoraj človeka.

Prvi moj opravek je bil sedaj, da se nekoliko ogledam; saj še nisem vedel, ali sem na otoku ali na deželi, v pokrajini, koder ljudje prebivajo ali ne, ali mi divje zverine preté ali ne. Komaj eno miljo od mene je bila strma gora, ki je bila v vrsti družih, proti severu razprostirajočih se, najvišja. Vzajem puško, pištolo in rog s smodnikom. Tako oborožen splezam na vrh, kar je bilo precej težavno. Odtod se oziram na vse strani in spoznam, da sem na otoku. Nikjer ni bilo videti večje suhe zemlje, le v daljavi sem komaj razločil visoko pečevje, in v zahodu dva manjša otoka, kake tri milje oddaljena. Vse je kazalo, da na otoku, kjer sem bil, nihče ne prebiva; tudi divje zverine ni bilo mnogo. Zagledal sem pa tem več ptičev, ki jih nisem poznal in ki še morebiti niso bili za užitek. Nazaj gredé ustrelil sem z drevesa velikega tiča. Od stvarjenja sveta sém počila je puška tukaj menda prvikrat; zakaj komaj sem sprožil, dvignila se je iz goščave neštevilna množica vsakovrstnih ptičev, ki so z neznanim hrupom letali sem ter tja. Ustreljena tica je bila po barvi in velikosti podobna jastrebu, le kremplji so bili drugačni. Žalibog, da njeno meso ni bilo za jed.

Zadovoljen sem moral biti s tem, kar sem videl in slišal na prvem svojem ogledu, saj si nisem mogel pomagati, zatoorej se vrnem k plavi.

Izložil sem blago ter se pri tem mudil ves ostali dan. Kaj počnem po noči, sam nisem vedel; kar pod milim nebom na zemlji spati zdelo se mi je prenevarno. Zagradim se torej s skrinjami in deskami, ki sem jih bil pripeljal na suho, in si napravim za noč nekako kočó. Tudi zastran živeža nisem še znal, kako se ž njim oskrbim za prihodnje dni, ker izmed divjačine sem videl le dve ali tri našemu zajcu podobne živali takrat, ko sem ustrelil jastreba.

Nadalje si domislím, da si iz ladije donesem še mnogo koristnih, celó potrebnih rečij, zato se namenim drugič k njej. Prva nevihta razdene jo brez dvombe popolnoma; zatoorej sem hotel vse dobiti, karkoli mogoče.

Pri tem se povprašujem, ali naj grem zopet s plavjô, ali naj plavam do nje, kedar se voda umakne. Odločím se za poslednje. Obleko hranim v koči, le pisano srajco, prtene hlače in čevlje pustim na sebi. Kakor prvikrat zlezem v ladijo in bolj izkušen, sestavim manj okorno plav, da blago

laže odpeljem. Med tesarskim blagom najdem par vreč žreb-ljev, in šravbov, velik sveder, več sekir in balt in brus. Iz-med orodja topničarskega vzamem dva ali tri železne kole, dva sodčeka mušketnih krogel, sedem pušek in gorsko risa-nico, nekoliko smodnika, veliko mošnjo zrn in zvitega tankega svinca, ki je bil tako težek, da se ga nisem upal na plav spu-stiti. Poleg tega poberev vsa oblačila, kolikor jih je bilo, spodnje jadro na sprednjem jadrilu in visečo posteljo z opravo vred. S temi rečmi naloženo plav srečno spravim na suho.

Med tem sem se ne malo bal, da bi mi o moji nepri-čujočnosti ne pojedel živeža kak nepovabljen gost, vendar domov prišedši nisem zapazil, da je bil kdo res prišel.

Dela je bilo sedaj dokaj, da si z jadri in nekaterimi koli sestavim šotor in pospravim pod streho vse, kar se utegne pokončati na solncu in dežu. Prazne sode, skrinje in bačve razpostavim okrog šotora ter se tako nekoliko zagradim proti napadajočim ljudem in živalim. Isto tako zabijem vhod z deskami, razprostem žimnico po tleh, položim dve pištoli k zglavju, nabito puško poleg ležišča in zaspim prvikrat zložno in mirno do jutra.

Tretji dan sem zopet romal k razsuti ladiji in pobral vse vrvi, debele in tanke, kolikor sem jih zasledil; razun teh tudi velik kos tkanine, da pokrparam poškodovane rjuhe, in še oni sod z zmočenim smodnikom. Da jader nisem pustil, menda ni treba dostavljati. Najbolj pa sem se razveselil, zagle-davši po petih ali šestih voznjah velik sod kruha, tri sodčke ruma, zaboj cukra in cvetne moke. Tembolj me je zavzelo to, ker sem mislil, da sem odpeljal že vse jedi. Ker je bil sod s kruhom pretežek, razdelim kruh na manjše kampe ter jih zavijem v jadrovino. Tudi ta pot sem vse srečno spravi-l na obrežje.

Vsak dan sem potoval in v 12 voznjah iz razbite ladije prepeljal vse, kar sem smel zaupati svoji plavi. Ob zadnji vožnji vendar še najdem v kajuti, katero sem bil, kakor sem menil, preiskal že skozi in skozi, v miznici nekoliko britev, dvanajstero ali še več nožev, vilic in evropskih in brazilj-skih zlatih in srebrnih denarjev, kakih 40 funtov šterlingov vrednosti. Zaničljivo sem se namuznil in rekel: „Čemu je ta drobiž! En sam nož je več vreden, nego vse to zlato in srebro! Ali se izplača, da se pripognem in ga poberev? Ne maram za-nj. Naj ostane, kjer je, ali naj se pogrezne v morje!“ Toda že za nekoliko trenutkov se premislim, zavijem denar v košček platna in potem jamem plav delati.

Med tem opravilom se je dvignil od suhe zemlje sem močen veter. Nebo je bilo prepreženo s črnimi težkimi oblaki. Izprevidim, da ni varno čakati, skočim torej naglo v vodo in priplavam srečno h kraju. Hujši je prihajal veter in više so se dvigali morski valovi — jaz pa sem bil varen v malem šotoru, kakor Krez sredi svojega bogastva. Vso noč je tako razsajal vihar, da zjutraj razbite ladije ni bilo več videti. Le ob prav plitvi vodi sem ugledal borne podrtine iz morja moleti. Izprva se precej preplašim, potem pozabim ladijo in se tolažim, saj sem vse, karkoli je kake vrednosti, celó živali, ki sem jih našel še žive, prepeljal v novo svoje stanovanje.

Toda to prebivališče je bilo le za silo, ker stalo je blizu brega na vlažnem močvirnatem kraju. Kaj naj si tedaj izberem, šotor ali duplino? Morebiti oboje! In zopet sem šel na ogled in dospel do griča, čegar ena stran je bila visoka stena navpik, in je bila ob enem pripravno zavetje zoper napade zlobnih ljudij in divjih zverin, kakor tudi proti žarečim solnčnim žarkom. Vrh tega je bil prost pogled na morje, da sem mogel videti vsako mimojadrajočo barko. Ob znožju skalnate stene je bila votlina, ki pa tega imena še ni bila popolnoma vredna. Njej nasproti na zgornji ravnini si izvolim prostor za novo prebivališče. Ta ravnina je merila na široko 300 čevljev, na dolgo pa še enkrat toliko; kakor zelen prt se je prazprostirala pred mojim šotorom. Na severo-zahodni strani griča ležeča in odprta hladnim vetrovom branila me je pekoče vročine tropičnega podnebj.

Predno postavim šotor, naredim pred duplino polokrog kakih 30 čevljev daleč od skale in 60 čevljev v primeru od enega konca do drugega. V ta polokrog zabijem kole v dveh vrstah, šest palcev saksebe, tako trdno, da so stali kakor stebri, 5 $\frac{1}{2}$ čevljev so bili nad zemljo in zgoraj zaostreni. Ti vrsti zvežem z vrvmi med seboj, na vrhu navskriž, in ji od strani vprem z drugimi, po 2 $\frac{1}{2}$ čevlja dolgimi koli. Ne človek, ne zver ne bi mogla predreti tega plota.

Durij nisem napravil, ampak po lestvi sem plezal čez ograjo. V to plotno trdnjavo prenesem sedaj z neznano težavo vso svojo bogatijo, postavim potem prostoren šotor, in zavoljo hudega deža o nekaterih letnih časih razpnem nad njim dvojno streho, to je, nad spodnjo še drugo. Poslednjo pokrijem še z osmolenim platnom, ki sem ga tudi zalotil na ladiji. Nisem več spal na zemlji, kakor v prvem stanovanju, ampak prijetno sem se sedaj zibal v obešeni postelji, v kateri se je poprej gugal kapitan.

Prvi opravek sedaj je bil: skalo izvotliti, da va-njo popravim blago in jedi, katere sem hotel varovati mokrote. Pri tem delu sem se mudil več dnij, toda predno je bilo gotovo, zgodilo se je nekaj, kar moram pred vsem povedati. Nekega dné je bil silen vihar, v potocih je lilo z neba in grmelo strušansko. Kar na máh se zabliška, kraj se za nekaj sekund zasveti v višnjevo-rudeči svetlobi. „Moj smódnik, moj smod-

nik!“ mislim si. Srce mi je bilo kakor kladvo in da-si je bil moj strah prazen, vendar vse popustim in začnem strelni prah deliti v majhine oddelke in spravljati v skrinjice. Na ta način sem 240 funtov shranil v 100 raznih zvezkih in branil enega od družega tako daleč narazen, da se ne razleté vsi vkup, ko bi se po nesreči kateri zasmodil.

Ko grem prvokrat s puško zjutraj na sprehod, da kaj ustrelim za zobe, radosten zapazim, da je na otoku mnogo

koz, pa bile so tako prekanjene, plašne in urne, da se jim nisem mogel bližati na streljaj. Vendar sem opazil, da so vselej silno prestrašene bežale, kedar so me z višave ugledale v dolini; ako so se pa pasle spodaj in sem jaz stal na skali, niso se zmenile za-me. Dozdevalo se mi je tedaj, da te živali pač vidijo od zgoraj navzdol, a težko od spodaj navzgor. To premišljevaje koračim na neki hrib, na znožju njegovem pa so se pasle črede. Prvi strel med nje zadel je kozo, ki je imela mladiča. Ko stopim k ubiti živali, da jo vzdignem, mladič mirno obstane, še celó za menoj teče v šotor. Hotel sem ga vzrediti, ker pa ni maral za nobeno klajo, moral sem ga zaklati in pojesti. Te dve živali ste mi dali mesa za več dnij in tako sem si prihranil živeža, ki sem ga bil otel iz ladije.

Odslej sem sleherni dan mahal po otoku; deloma da kaj novega iztaknem, deloma da kaj ustrelim. Polagoma sem tudi utrdil ograjo, da je bilo v njej prostorniše in zložniše. Kakor sem izračunil, dospel sem 30. kimovca leta 1659. na ta otok, ki je bil kakih 9° nad ravnikom. Menda 14. dan, odkar sem stopil na suho, začel sem čas šteti, da se ne zmotim v vrsti dnij in mesecev in da ne pomešam delavnikov z nedeljami. Ker nisem premogel niti papirja niti črnila, niti peres, izmislim si pratiko, kakoršne blizu še nikdo ni rabil. Zabijem namreč v zemljo čveterovoglat kol, zgoraj pribijem počez podolgasto leseno ploščo, kjer je bilo vrezano z velikimi črkami:

„Tukaj je Robinzon Kruzoe na suho stopil dné 30. kimovca leta 1659.“

Na robu kola naredil sem vsak dan zarezo, vsaka sedma je bila pa še enkrat daljša od onih in pomenjala nedeljo; prvi dan meseca je bil zaznamovan zopet s še večjo zarezo. Tako je bilo nekaj časa. V tem sem razširjal duplino, tesal mizo in stol in urejeval svoje stanovanje. Pri poslednjem delu nalletel sem še na marsikatere reči, ki jih nisem posamezno, ampak zavite in hranjene v omarah ali vrečah pripeljal iz rzsute ladije. Našel sem več kompasov, matematičnega orodja, daljnogledov, morskih kart in enakih stvari, ki se pa meni takrat niso zdele posebno koristne. Ali jako sem se razveselil, zagledavši vso pripravo za pisanje. Sedaj se v puščavi nisem več čutil tako samotnega, ko poprej; saj sem mogel vse svoje misli in občutke izročati papirju. Sedaj sem se lahko iznebil mislij, ki so me doslej neprenehoma vznemirjale in mojo otožnost le množile.

Pričnem tedaj sestavljati dnevnik in zapisovati vse svoje dogodke od 30. kimovca sem. Duplinsko in podzemeljsko delo je dobro napredovalo, kar se prigodi nesreča, ki bi me bila skoro usmrtila.

Dné 10. grudna. — Votlino sem do malega izdolbel, kar se mahoma velikanska gruča s strašnim hrušem odtrga od stropa in strani. Brž ko ne sem kopal predaleč, da se je sedaj zašula. Sreča za-me, da nisem bil doma takrat, pokopal bi se bil sam. Predno vse popravim, namreč dupljo izpraznim in strop podprem, minulo je dokaj časa.

Dné 27. grudna. — Božični prazniki so bili žalostni, neprestano je deževalo, čepeti sem moral v jami. Bridko sem se spominjal domovine in vesele mladosti ter se nehoté prepustil sladkim sanjam, ki so me prevedle daleč črez široko morje tja na obrežje angleško v očetovsko hišo, kjer so stariši gotovo s solzami mislili na izgubljenega sina. Bridkost se mi slednjič izpremeni v gorečo molitev k onemu, ki izvaja vse dobro in polagoma se mi upokoji težko srce.

Še le drugi dan po božiču se je nekoliko zjasnilo in hladna sapica je igrala po valovih. Šel sem na lov in zvrnil mlado kozo, drugo sem pa le obstrelil ter ujel jo in peljal v stan. Tam jej obvežem ranjeno nogo in skrbno strežem. V mojih zdravniških rokah je kmalu okrevala žival in postala tako krotka, da se je mirno pasla blizu mojega prebivališča in ni zbežala.

Peto poglavje.

Robinsonov dnevnik.

Dné 1. prosenca l. 1660. — Srečno novo leto sem si voščil sam, in verjemite mi, da se nisem, Bog vedi kako, priklanjal. Novo leto na pustem otoku, sam, zapuščen, brez kakega človeškega bitja! — Toda ne obupaj, Robinson! Naprej, naprej! Obesim puško črez ramo in krenem v notranje kraje otoške. Močno je pripekalo solnce, treba je bilo torej večkrat počivati v hladni senci košatih dreves. Ko se je jelo mračiti, dospém do več prijaznih dolin, ki so se razprostirale proti sredi otoka. Tu zagledam na različnih krajih obilno kozá, a kedarkoli sem se približal tem živalim, vselej so prekanjeno odbežale. Zato sklenem naslednji dan psa vzeti s

seboj in ga hujskati na koze, da katere žive dobim v pest in je udomačim. Toda delal sem račun brez krčmarja; zakaj ko sem naslednji dan Filaksa dražil na čredo, obrnile so se hipoma živali proti psu; tega pa ni kaj mikalo poskusiti se z rogovi dolgogradcev, ampak bojazljivo se je zvijal okoli mene, torej sem za takrat opustil to reč.

Dné 14. malega travna. — Od 3. prosenca do danes sem se ukvarjal z utrjevanjem svojega gradú. Delal sem na pretege, da-si me je dež enekrati silil po več dnej zaporedoma prenehati. Da sem imel z vsakim posameznim kolom neznanse težave, lahko verjamete, ako pomislite, da sem moral daleč hoditi po klade in da me je njih zabijanje stalo neizrečeno veliko truda.

Kedar je dopuščalo vreme, stikal sem navadno po otoku in marsikaterikrat zasledil prav zanimive reči. Tako sem enkrat našel divjih golobov, ki pa ne gnezdiyo kakor navadni lesni na drevju, ampak enako breguljam v gorskih razpokah. Vzel sem nekoliko mladičev in jih gojil; pozneje pa, ko jim je s perotnicami vred zrastle srčnost, odrčrali so v stara gnezda nazaj.

Sicer sem imel mnogo rečij, ki so mi bile v samoti kaj ugodne, bridko sem vendar pogrešal luči. Kako sem pač hrepnel po onem kosu voska, ki sem ga bil odpeljal iz Afrike! Treba je bilo sedaj premišljevatí, kako si drugače napravim svečavo. Dobra misel me prešine in spomnim se loja kôz, ki sem jih jedel. Nabiram ga torej v lončeno, na solncu posušeno posodo in iz stenja, sukanega iz ladjine vrvi, začnem vlivati sveče.

V tem času naletim nepričakovano na nekaj posebnega, ob enem veselega. Malo korakov od svoje trdnjave zapazim namreč 10—12 klasov rženih in poleg njih nekoliko pšeničnih in riževih bilk. Kako neki so prišla ta žita v to podnebje? Nehoté mi pride na misel, da je tukaj Bog čudež storil, kar se domislim, da sem v deževju tu stresel vrečico, v kateri so bili borni ostanki po podganah objedenih rženih, pšeničnih in riževih zrn, da sem va-njo hranil smodnik.

S čudežem izginila je skoro moja hvaležnost do Boga, in vendar bi bil moral prav v tem spoznati posebno znamenje božje dobrotljivosti, da je ohranil ta zrnca.

Dné 16. mal. travna. — Kočo sem popolnoma ogradil in dovolj sem bil sedaj zavarovan. Tako vsaj se mi je zdelo, a že naslednji dan bi bil skoro splaval po vodi ves sad tolikega časa in truda. Za šotorom sem nekaj opravljal, kar me ne-

pričakovano osupne grozna prikazen. Zemlja se začne gibati, s stropa v duplini se vsuje sipa, podpore omahujejo in padejo z neznanskim ropotom na tla. Da bi me razvaline ne zasule, naglo pristavim lestvo in skočim čez plot. Komaj sem bil na oni strani, zagledam, kako se je kake pol ure od mene velikanska skala odtrgala od hriba in z grmečim bobnenjem valila v kipeče valove. Nikdar nisem doživel tako hudega potresa; že prvi tresk me je omamil, da sem se nezaveden zgrudil pod drevesom in še le daleč razlegajoči se šum me je prebudil iz omedlevice. Nehoté in brez nikakoršne pobožne misli mi uidejo besede: „Gospod Bog, usmili se me!“

Osrčil sem se sicer zopet, toda v stan si nisem upal ter obsedel na zemlji, ne vedoč, kaj bi začel. Vedno bolj soparično je prihajalo, nebo se je preoblačilo z deževnimi oblaki in potegnil je veter, ki se je v pol uri izpremenil v strašno nevihto. Morje je vrelo in pene so se divje drvile po površju njegovem, šumeči valovi so pluskali ob bregove in vihar je s koreninami roval drevje. V treh urah je utihnilo bučanje in jelo močno deževati. Sedaj še le se spomnim, da sta veter in dež nasledka potresa in da ga bode torej skoraj konec. Nekoliko potolažen vrnem se v šotor in premočen do kože stisnem se v kot, vedno še v strahu, da se strop nad menoj ne podere. Polagoma se vendar upokojim in stopim v shrambico, da si s požirkom ruma zopet dušo privežem.

Deževalo je vso božjo noč in skoro ves naslednji dan, da se nisem mogel ganiti iz stana. Najbolj potrebno se mi je zdelo sedaj, iskati si družega stanovanja, zakaj kako lahko me živega pokoplje še kak tak potres! Sklenem tedaj, šotor prenesti, & premišljujem sem ter tja, kam bi ga postavil. Ko pa vidim, v kako lepem redu je bilo vse okoli mene, kako varno in zložno prebivam, in ko pomislim, s kakšnimi težavami sem delal malo trdnjavico, odločil sem se prav težko za preselitev. Začasno sklenem še ostati v starem prebivališču, dokler novega ne napravim, in začnem za silo sipo metati iz svojega brloga.

Dné 22. mal. travna. — Nemudoma sem jel izvrševati svoj sklep. Najprej poskušim svoje tri močne sekire in več majhnih robovnic in spoznam, da sedaj niso za nobeno rabo, ker so se prej jako izkrhale pri sekanju in tesanju trdih kolov. Tu se mi zablíšči v glavi: saj imaš brus. Toda prav hitro minulo me je veselje, domislivši se, da ga ne morem sukati. Pač malokateri državnik si je tolikanj glavo belil o državnih poslih, kakor jaz o brusu, da ga naredim za rabo. Po

dolgem premišljevanju se mi je vendar posrečilo, da sem napravil nekako nogavnico, katero sem gonil z nogo, roke pa so bile proste. In postal sem brusač, da malo tacih.

Dné 1. vel. travna. — Ko se zjutraj oziram po morju, ugledam stvar, podobno sodčeku, in res je bila, blizu stopivši, mala bečka in nekoliko ostankov naše ladije, čije rebra so po zadnjem viharju više molela nad vodo. Spreduji krm ali nos ni tičal ko poprej v sipi, temuč stal je 6 čevljev nad površjem. Strop ali paruba, odkrhnjen od ostalega trupla, ležal je po strani, in goré peska so se bile nakupičile okoli ladije, da sem mogel sedaj ob oseku po suhem k razvalinam, dočim je bilo poprej treba precej daleč plavati. Sprva sem se čudil tej izpremambi, pa kmalu sem izprevidel, da je to bržkone učinil potres, ki je tudi barko še boljše razdejal, zakaj sleherni dan so valovi na suho pluskali podrtine. Najdeni sodček sem zvalil na breg in našel, da je poln smodnika.

Dné 3. vel. travna. — Danes sem šel z žago k razsuti ladiji in prežagal tram, ki je brž ko ne podpiral zgornji strop. Potem sem kolikor mogoče odpravljaj pesek, toda kmalu je bilo treba nehati, ker voda je jela rasti.

Dné 4. vel. travna. — Ribe sem lovil. Nisem imel sicer trnka, ampak samo kos zakrivljene železne žice na dolgi vrvici, narejeni iz razsukane vrvi, vendar sem ujel mnogo rib, med njimi mladega delfina. Večkrat sem potem še lovil, ujete ribe večjidel sušil na solncu in suhe jedel.

Skoro sleherni dan je bilo kaj opraviti na razbiti ladiji, trgjal sem deske iz nje ali izbijal žreblje in drugo enako železino in pri tem delu našel marsikatero reči za rabo, na primer kos svinca, ki bi ga bil rad odnesel, pa je bil pretežek; zatorej sem ga razsekal na manjše kosce.

Dné 16. vel. travna. — Vso noč je brila huda sapa in ostanke razsute barke raznesla na vse kraje. Valovi so na suho pluskali zaboje, tesarskega lesa in podnic, in moja lesna zaloga na bregu se je pomnožila, da bi si bil lahko ladijo iztesal, ko bi bil le količkaj umél te umetnosti. Tudi sod svinjine je priplaval na primorje, pa morska voda je meso tako skazila, da ni bilo za užitek.

Dné 16. rožnika. — Sprehajaje se o jutru po bregu, zapazim veliko želvo. Bila je prva, ki sem jo tukaj videl. Ubijem in raztelesim jo in njeno kuhano meso se mi je zdelo najprijetnejše in najokusnejše, kar sem še kedaj jedel; saj sem pa tudi od prihoda na otok živel samo ob divjih kozah in tičih.

Dné 27. rožnika. — Kakih osem dnij sem bolehal, mrazilo me je in po noči nisem mogel spati; vrh tega me je silno glava bolela, slednjič se me je lotila mrzlica, da sem moral ves dan ležati brez jedi in pijače. Žejalo me je strašno, a same slabosti nisem mogel po vode. Sedaj se vendar enkrat

zopet spomnim Boga, a tako reven in zmeden sem bil, da sem zaklical samo: „O Gospod, ozri se milostljivo na-me v moji revščini, usmili se me!“ Utrujen naposled zaspim. Še le pozno po noči se prebudim; čutim se boljšega, da-si me je mučila huda žeja. Ker je pa nisem premogel kapljice vode v hiši, moral sem si odreči tudi to dobroto ter sem drugič zadremal.

V tem drugem spanju imel sem strašne sanje. Zdelo se mi je, da sedim onkraj ograje na tleh prav na istem mestu, kjer sem gledal konec potresa. Zdajci stopi z velikega sivočrnega oblaka velikán, obdan s tako žarečimi plameni, da se mi je kar bliščalo pred očmi. Dolgi bliski švigajo na nebu in ko se njegove noge dotaknejo zemlje, strese se ta v svojem osrčju. Dolgo sulico z roko zavihti proti meni in z grmečim glasom mi preti rekoč: „Ker te toliko opominovanj ni spokorilo, prebodem te, malopridnež, s to le sulico, umri!“

Ob teh besedah se ves preplašen zganem iz spanja in še dolgo časa potem se nisem mogel prepričati, da so bile le sanje.

Besede te ponočne prikazni só bile žalibog le preresnične, zakaj trd človek sem bil, ker nisem imel prav za prav nobene vere. Lepe nauke očetove sem bil že zdavna pozabil v onih 8 letih, ko sem se pečal samo z brezbožnimi ljudmi. Nikdar mi ni prišlo na um, v nesreči, ki me je tolikanj preganjala, spoznati pravično šibo božjo. Odkar sem bil v Afriki ujet, prosil sem Boga komaj enkrat pomoči, a tudi tedaj ne, ko sem bežal s Ksuriem v tolikih nevarnostih. Ko me je potem sprejel portugalski kapitan, čutil nisem nobene hvaležnosti za čudovito rešitev. Še celo, ko me je pozneje voda zagnala tu sem na ta otok, nazega in brez pomoči, nisem se kèsal zavoljo trdovratnega svojega srca, temuč le tarnal, da sem rojen samo za nesrečo. Šicer sem takrat, ko sem se iz zburkanih valov srečno otel na otok, čutil v sebi nekako hvaležnost do Boga, toda bila so le znamenje veselja — občutki trenutka, ki se izpreminjajo. Svoje nesreče nisem nikakor hotel spoznati za nasledek božje jeze, temuč prizadeval sem si v sebi zatreti vsakoršno žalost, in lakote rešen mislil sem le, kako si stanovanje napravim in življenje ohranim.

Le mimogredé se je hvaležnost obudila v meni, ko sem zagledal rastoče žito; ne mnogo več me je strah potresa opomnil najmogočnejšega sodnika. Še le huda mrzlica, ves moj revni stan mi je utrnil solze in zbudil vest. „Sedaj“, pravim sam sebi, „sedaj se izpolnjuje prerokovanje mojega očeta, ni ga človeka, da me tolaži in mi pomaga. O dobri stariši, da bi bil pač slušal Vaša opominjevanja, izpolnjeval Vaše prošnje in ne zapustil domovine! Moj Bog, pri katerem je vsa moč in vse usmiljenje, ne zapusti me, zakaj moja revščina je velika!“

Tako že zdavnaj nisem molil.

Dné 28. rožnika. — Mrzlica je odjenjala, vendar sanje pretekle noči so me strašile še dolgo. Čas oddihljeja sem

porabil v to, da sem k postelji postavil sklenico vode in nekoliko ruma, da bi utolažil hudo žejo, ako bi me zopet tresel mraz. Na žerjavici sem si spekel kos kozlovine, pa mi ni nič kaj dišalo.

Potem sem se šel prehajati na prosto, toda same slabosti nisem mogel daleč; torej sedem na skalo ter se oziram po širokem, sedaj mirnem in gladkem morju. Tu se mi zbudé misli: „Kdo je stvaril vse te stvari, morje, nebo in zemljo? In kdo vse to ohranjuje in vlada? Ali ne Bog, ki vse vidi, vse vé? Da, on vidi tudi mene. Po njegovi volji, brez kateri se nič ne zgodi, živim na tem otoku; njegovi previdnosti se udam, vse bode prav storil.“

To premišljevanje me jako utolaži in zamišljen se vrnem proti domu. Pred njim zagledam zlato-rumeno klasje, sedaj polno dozorelih zrn. Bilke potrgam, pobrem skrbno sad iz latovja in ga hranim za prihodnjo setev.

Skoro mi je ta izprehod več škodoval, nego sem mislil, in bal sem se, da se me iznova ne loti mrzlica. Sedaj se domislim, da Braziljci blizu vse bolezní zdravijo s tobakom. Koj torej krenem v klet, kjer sem ga imel precej shranjenega. Sam Bog mi je vdihnil to misel; zakaj poleg tobaka našel sem tudi ona troja sv. pisma, ki so mi jih iz Agleškega poslali v Brazilijo. Kako neprecenljive so bile te bukve za me! Kako pa rabiti tobak? Sam nisem vedel. Skušam torej tako in tako. Najpred ga nekoliko zvečem; potem denem peresce na dve uri v rum, da bi ga pil; naposled kot tretje zdravilo sežgem ga nekaj na žerjavici in sopem ta dim. Med temi opravki sem hotel brati, a omotica po mojem nekako čudnem zdravilu ni dopuščala čitati več kakor le-ta stavek, ki sem ga ugledal najprej: „Kličí me v sili na pomoč in otel te bodem in ti me bodeš hvalil!“ Te besede, kakor nalašč za-me, neznano so me presunile. Pač rad sem veroval v svoje rešenje; toda dolga leta so še pretekla poprej. S tobakom navdani rum me je nenavadno omotil in kmalu sem tako trdno zaspal, da sem se prebudil še le naslednji dan ob treh popoldne. Menim celo, da sem prespal še cel dan, ker na moji pratiki mi je potem manjkal en dan. Čutil sem se boljšega, pa silno lačen sem bil. Skuham si torej močno juhico iz želvine in okrevam odslej od dne do dne bolje, vendar je bilo treba 2. dan malega srpana še nekoliko tobaka piti.

Od 1.—16. mal. srpana. — Tako sem se tedaj ozdravil z rečjo, za katero pa nisem porok, da vselej pomaga. Da-si slab in shujšan, vendar nisem opuščal, z nabitim samokresom

hoditi po svojem „kraljestvu.“ Na nekem takem izprehodu dospel sem na prelepe zelene livade, ki jih poprej nisem videl, ter ondi našel tobaka dolgih, krepkih stebel, nekake aloe in cukra; poslednji je bil pa nepopolen in samorašč, ker ni imel nikakoršne odgoje.

Onkraj te trate stopim v goščavo, kjer je bilo raznih sadežev, zlasti veliko sočnatih melon na zemlji in neko grozdje že zrelo na vinski trti, ki se je pohotno ovijala po drevju. Teh grozdov naberem, da bi jih posušil na solncu; zakaj

surovih nisem hotel jesti, domislivši se, da je za časa mojega bivanja v Berberiji za grižo umrlo več angleških robov, ki so preveč užili žlahtnega trtnega sadu.

To popotovanje me je toliko zamudilo, da me je noč prehitela, predno sem se nadejal. Tudi pretuden sem bil, da bi se vrnil domov; torej sem prenočil prvokrat zunajšotora. Kakor na dan svojega prihoda na otok zlezal sem tudi sedaj na drevo in prav sladko zaspal. Zjutraj sem jo ma-

hal dalje po istem potu, vedno proti severu obrnjen, ker na straneh so mi holmei in griči omejali razgled. Kraj doline se je odprla lepa ravnina, ki jo je močil proti jutru tekoči potok. Krasno je bilo gledati, kako se je prtu enak razprostiral zeleni travnik, obsejan s tisoč in tisoč pisanimi cveticami. Palme so kvišku molele košate vrhove; limone in citrone so mi kimale, naj sežem po njih, in težko obložen z okusnim sadjem poslovim se od tega rajskega vrta, da pohitim proti toliko časa zapuščeni koči. Ko pridem v svojo „hišo“, bili so grozdi pokvarjeni in jagode stlačene, citrone pa, katerih sem našel le malo, prinesel sem srečno domov.

Ona bogata dolina me je odslej tako mikala, da sem se že hotel tja preseliti. Ko sem pa imel iz svojega stana odprt razgled na širono morje in je bilo torej mogoče, da kedaj ugledam kako barko mimo jadrati, popustil sem ravno tako hitro zopet to misel. Vendar sklenem v onem blaženem dolu postaviti lopo ali vilo. Neutegoma se lotim dela in ogradim drugo svoje stanovališče z dvojno vrstjo kolov, ki sem jih še prepregel z dračjem in ovijalnimi rastlinami. Mudil sem se pri tem delu do meseca velikega srpana.

Obešeno grozdje se je dobro posušilo in nemudoma ga poberem, ker se je že napovedal deževni čas. Dve sto zabojčkov rozin ali civeb sem shranil v hrambo ter si ž njimi mogel sladiti prihodnje mesece.

Dné 14. vel. srpana. — Danes je jelo deževati in pripravljem sem zopet po cele dni, celo po cele tedne preživeti v dobro utrjeni koči na bregu.

Danes se je v moje veselje pomnožila moja družina. Izginila mi je bila mačka za nekaj časa, nisem vedel kam? Ko gledam s trdnjavice po okolici, glej! priskaklja mi vesela s tremi mladiči proti koči. Sevéda sem urno nove goste prijazno sprejel. V zakotju je bila mlade toliko odgojila, da so bili varni pred mačkom, in sedaj mi jih je privedla.

Od 14—29. vel srpana. — Neprenehoma dežuje. Živim ob rozinah, kozjem mesu in praženi želvi, ki sem jo ujel na lovu. Dan za dnevom dolbem svojo klet.

Dné 30. kimovca. — Na zarezah svoje lesene pratike spoznam, da je leto in dan minulo, odkar sem prišel na otok. To obletnico praznujem s hvaležnim srcem do dobrotljivega Boga, ki me je tako prečudno ohranil.

Šesto poglavje.

Robinzon rokodelec in kmetovalec.

Ker sem bil s črnolom le slabo založen in ga skoro do malega posušil z obširnimi opisovanjem vsakdanjih navadnih dogodbe in opravil, treba je bilo sedaj resno brzdati premočno veselje do pisarije in zapisovati samo najvažnije prigodbe svojega življenja.

Že poprej sem menda omenil žito, ki sem ga še pre-mogel. Mislim, da dobro zadenem, ako ga po dežu posejem.

Z leseno lopato torej prekopljem in zrahljam nekoliko sveta, razdelim na dva dela in izročim zrnje rodovitni materi zemlji, tretjino pa previdno hranim, ako bi ne bil morebiti naletel pravega časa. Naslednji mesec je bila huda suša in moja setev je komaj jela kaliti. Zato sem kar obupal, da bodem kaj žel, ker do prihodnjega deževja ni moglo zoreti. Poiščem tedaj drugzega prostora, zemljo okopljem in posejem ostala zrna meseca svečana koj pred dežem. Mokri sušec in mali traven sta bila tako ugodna moji žetvi, da sem vsacega žita pridelal po en bokal.

Toda vrnimo se k listopadu, ko je slednjič jenjalo deževati. Prvi lepi dan me je izvabil v znotranji otok k mojemu šotoru. Tu najdem vse, kakor je bilo pred nekaterimi meseci. Ograja okoli poletne hišice je bila popolnoma taka, kakor poprej, le živa meja se je gosto obrastla z zelenimi mladikami, ki so se je pohotno ovijale vse križem. Obrežem jih in spravim vso zmes zopet v nekak red. In res je lopa obe-tala v malih letih gosto senčnato streho. Enako zeleno steno zasadam potem tudi okoli trdnejše svoje hiše na bregu; iz daljše moje pripovedi se bode pokazalo, koliko mi je to koristilo pri obrambi moje prve trdnjave.

Letni časi se v mojem podnebjju niso vrstili tako pri-jetno in rahlo, kakor doma, ampak bili so le ali suhi ali mokri: od sred svečana do sred malega travna je lilo, odtod do sred velikega srpana je bilo suho; od sred velikega srpana do sred vinotoka je deževalo, od sred vinotoka do sred svečana je bila suša.

V prisiljenem samotarstvu ob deževnih dneh sem izde-laval raznih potrebnih rečij. Poskusil sem tudi jerbase plesti. Pri tem so me podpirale izkušnje iz mladih let. Kdo bi bil pač mislil, da mi bode kedaj hasnilo, da sem večkrat pokukal k sosedu košarju! Prve veje, s katerimi sem jel delati, bile so prekrhke. Sedaj ugledam mladike okoli lope. Te se mi zdé boljše. Bile so šibke kakor vrbove šibe. Ni bilo torej težko, da sem z umetnimi svojimi rokami spletel mnogovrstne košarice za različne potrebe. Da-si niso bile preveč lične, za silo so bile vendar le.

Moje življenje je prihajalo vedno zložnejše, krvavo sem pogrešal le ene same reči: kuhinjske posode. Sicer sem imel kotel, a bil je tako velik, da v njem nisem mogel kuhati ma-lega kosa mesa niti juhe. — Kako si torej pomagam? Mislil sem si: da le najdeš ila, žgoče solnce bode ti že posušilo lonce. No, moji lončarski pridelki! Bog sam vé, kolikokrat

sem poskušal, kako prečudno sem obračal in obračal dobro mamico, ki jej pravimo zemlja, kolikokrat so se razsule posode na solncu ali pa pobile o prenašanju: v dveh mesecih še le po neštevilnih poskušnjah sem stlačil dve grdi spaki, ki bi ju preveč častil, ko bi trdil, da ste bili le količkaj podobni najslabšim ladjinim vrčem.

Z večjo posodo torej ni bilo nič, toliko boljše se mi je posrečila manjša, kakor: ploščeki, lonci, vrčki, sploh vse reči, ki se dajo delati z rokami. Solnce jih je posušilo prav dobro.

To je bilo še dosti ugodno. Kot lončarsk umetnik sem si izdelal razne posode, da v njih hranim mnogovrstnega živeža, take pa vendar še nisem premogel, ki bi strpela ogenj. Premišljujem torej sem in tam, kako z ognjem utrditi lončeno posodo. Ker pa prav nič nisem umél niti o izdelavanju lončarskih pečij, niti o lošu ali glazuri, s katero lončarji svojo blago polivajo ali steklenijo, postavim kar v vrsto velike majolike, na nje nekoliko manjših, in okoli vseh zažgem grmado, da bi se peščeni deli v ilovici raztopili. V 5 do 6 urah so lonci postali rudeči. Ogenj je polagoma pojemal in imel sem tri vrče in dva lonca, ki so bili popolnoma trdni pred ogjem. To je bilo veselje!

Marsikaterega kraja na svojem otoku še nisem bil prehodil. Snamem tedaj nekega dné puško s klina, vzamem s seboj sekuro, dva suhora, zaboječek rozin ter se napotim s psom. Ko dospem konec doline, kjer je stala moja poletna kočica, ugledam na zapadni strani morje in, ker je bil zrak čist ko ribje oko, daleč na obzoru megleno progo, razprostirajočo se kakih 15 do 20 milj proti jugu. Nisem sicer vedel, je li to bregovje kakega otoka ali ameriške dežele, dozdevalo se mi je pa vendar, da španske naselebne ne morejo daleč biti od ondod, in da se utegne vendar kedaj prikazati kaka barka. Morebiti pa tam prebivajo oni divji ljudje, ki žrô človeško meso, ter so si s tem pridobili žalostno slavo in ime: pesjani ali pesjaki?

V tacih mislih korakam dalje po ravninah in travnikih, kjer so rastla mnogotera krasna zelišča in cvetlice, tu in tam pa tudi kako grmovje. Na drevesih so sedeli golobje v tropih, njih kruljenje so prevpile čvrčajoče pisane papige. Tacega krasnega ptiča moram imeti, dejal sem sam pri sebi, in res ujamem mladega pa prevzetnega hrušta ter ga s palico tako zadenem, da omamljen pade z veje. Kmalu se oživi in radosten ga vzamem s seboj.

Po nižavah sem videl tudi živali, podobne našim zajcem, druge so bile menda lisice, toda puške nisem hotel rabiti, ker

koze, golobje in želve so mi dajale tako slastno meso in rozine tako okusen prigrizek, da tudi Londonski sejm ne premore boljšega.

Pri preiskavanju otoka preril sem le 2 do 3 milje na dan, na desno in levo sem pa krenil večkrat tako daleč, da sem vselej prav utrujen prisopihal na mesto, kjer sem hotel prenočiti. Ležišče so mi bile ali široke veje na drevesu ali vlažna zemlja pod milim nebom. Ko pridem kraj morja, zavzamem se videč, da so ti bregovi mojega kraljestva jako prijetniši in da živi tukaj mnogo več živalij, nego na oni strani. Silno veliko želv se je gredo na pesku in morski tiči brez števila so se ošabno izprehajali sem ter tja.

Dozdeval se mi je sicer ta kraj otoka rodovitnejši mimo onega, kjer je stal moj dom, vendar me ni mikalo, preseliti se tu sem. Rajši sem se spustil dalje kakih 12 ur proti jutru. Mejo svojega potovanja sem zaznamoval s kolom, ki sem ga zabil v zemljo, da bi se pozneje mogel spomniti, do kod sem prišel. Obrnem se potem na zahodno stran, da udarim po drugi poti domov. Ko hodim skoro tri milje, obstanem v kotlu, okrog in okrog med visokimi, gosto obraščeni gorami, da sem se moral po solncu ozirati, da zvé, kje da sem. Tri dni sem se mudil v tej dolini, in ves čas je bilo nebo tako oblačno, da solnca še videti ni bilo. Nisem vedel, kam bi se obrnil. Prisiljen sem bil torej, pogledati, kje je kol, in od onod vrniti se domov.

Med potom je pes ugrabil mlado kozo. Urno priskočim, da mu jo iztrgam iz ostrih zob. Vrv okoli vratu! in mahali smo naprej, dokler smo v nekaj dneh prisopihali k stanu, neizrečeno utrujen po žgočem solncu. Več ko mesec dnij nisem bil doma. Kako sladko sem torej zopet zaspal na svoji obešeni postelji!

Najpred sem moral sedaj kletko narediti papigi, ki se me je že nekoliko privadila. Potem je bilo treba kozo iz lope v dolini spraviti k domu in lačno živalico preskrbeti s tečno klajo. Našel sem jo še privezano na istem mestu, kjer sem jo bil pustil, in krotka kakor domača žival je stopala za menoj in mi iz rok zobala vado, s katero sem jo vabil za seboj.

Zopet je napočil dan 30. kimovca in zopet sem s postom in molitvijo obhajal obletnico rešitve na ta otok. Dve leti sem živel tukaj, edini prebivalec sem bil, kralj in podložnik ob enem, — veliko sem skusil in pretrpel v teh dveh letih. A ni mi še zasijal le en sam žarek upanja, da bodem kedaj rešen s samotnega otoka. Vendar zahvalim neskončno dobrot-

ljivega Boga, ki mi je osladil revno moje življenje in brez katerega bi bil nesrečen.

Kedar sem se poprej klatil po ravninah in gorah, da ali kako zver ustrelim ali kaj novega najdem, vsekdar sem si domišljeval, kako nesrečen in zapuščen da sem. Zdelo se mi je, da sem jetnik, ki zaprt z brezkončnimi zapahi in velikanskimi ključavnicami velikega morja žalostno živočari v divji puščavi, brez upanja, da bode kedaj rešen. Večkrat so me motile take misli, in prebude žalosti sem roke lomil in bridko jokal.

Sedaj je bilo drugače! Nove misli, ki sem jih zajemal iz sv. pisma, bukev vseh bukev, izpremenile so me, in kedar koli sem bral sveto-pisemske tolažilne besede, utolažil sem se in postajal srčnejši. Ta dan sem se celo trdno prepričal, da sem tukaj v samoti lahko srečnejši, kakor morebiti zunaj med svetom. Zatorej zahvalim Boga, da me je tako čudno pripeljal k spoznanju mojih pregreh in zmôt.

Pričelo je tedaj tretje leto mojega otoškega samotarstva. Vsakdanje svoje opravke sem precej natanko razdelil tako-le: Najpred sem trikrat ne dan nekoliko časa odločil molitvi in branju sv. pisma, potem sem hodil na lov za kake tri ure do poldne, se vé, če je bilo vreme ugodno. Domóv se vrnivši sem pospravljaj ali kahal nabrana jedila. O poldanski vročini sem navadno zadremal. Včasih sem pa hišni red premenil: zjutraj delal, zvečer lovil.

Listopad se je premikal h koncu in jel sem misliti na žetev. Ali kako se prestrašim, ko se na njivici prepričam, da kozam in živalim, ki sem jih zajce imenoval, jako diši žito, in da so mlade, sočnate bilke do malega skoro vse bile tako nizko objedle, da niso mogle v latovje. Treba je bilo zatorej hitro v okom priti roparskemu razdejanju: ogradim tedaj njivo z gostim plotom, da eukrat za vselej pot zamašim nepovabljenim gostom. To vam je bilo težavno delo! Tri tedne sem se ukvarjal ž njim. Razun tega sem tudi streljal na živali, ki so se po dnevu bližale, in po noči je pes varoval. Kmalu so izostali sitneži.

Bahotno rastoče bilke so privabile k sebi čveteronožne kosmatince, zrnje pa je mikalo krilate ptice. Ko se namreč nekega dné oziram po polju, kako kaj kaže, mrgolelo je po okolici neštevilnih, raznovrstnih ptičev, ki so nekako posmehljivo že čakali, češ, kdaj li jim pač prepustim njivo. V tacih okoliščinah nisem mogel prizanašati. Strelim med najgostejšo tropo, in zdajci se dvigne izmed ržišča z divjim krohotom kar oblak samih ptičev, ki jih doslej še nisem bil zapazil.

Upanje, da bodem kaj nažêl, bilo je po tacih izkušnjah res žalostno, vendar nikakor nisem hotel, da se mi pokončajo še zadnji žitni ostanki. Zato sem pred vsemi pregledal storjeno škodo. Ni bila tako silna, kakor sem si domišljeval, ker zrnje je bilo še prezeleno za ptiče.

Ko stojim poleg njive in puško nabijem, posedajo po prvem strelu prestrašene ptice na bližnje drevje in prežijo menda, kdaj li odidem. Takrat res grem in na videz zapustim polje. Ko bi trenil, planejo požrešne roparice nad rž. To me pa tako razkači, da kar strelim med nje in tri smrtno ranim. Tako sem jih tedaj dobro izplačal. Kakor na Angleškem tatove obešajo, obesim jih tudi drugim v svarilo in strah. Nasledek tega dejanja je bil očiten: nobena žival se odslej ni več upala na moje polje, da, vse so še celo zapustile ta kraj, kjer se jim nič ni zdelo kaj varno. Sedaj sem smel vesel pričakovati grudna, ko žito drugič zori. Kdor bi me bil pa gledal, kako sem žel, srčno bi se bil smijal, zakaj brez kose in srpa mahal sem s krivo sabljo strašno tja po žitu. Nažêl sem, Bog si vedi koliko. Klasje sem nabral v velik jerbas in vsakega posamezno izmêl z rokami. Bokal semena mi je dal kaka dva korca riža in pol korca rži.

Ta mali pridelek v kruh premeniti ni kazalo, ko bi bil to tudi vedel in znal; zatorej ga sklenem shraniti za prihodnjo setev.

Sedaj je bilo treba več sveta obdelati nego poprej, ker semena je bilo več ko za en oral. Drevesa nisem imel, skusil sem torej lopato narediti. To me je mudilo ves ljubi teden. A pri vsem tem nisem izdelal prav nič mojsterskega, preokorna in pretežka mi je bila lopata. Delal sem s tem orodjem, kakor sem mogel, in vesel sem bil, da sem seme na prostornih njivah tik svojega stanovanja srečno pospravil v zemljo. Rižu sem odbral najbolj močvirni kraj, ker sem zapazil, da le na prav vlažnem svetu obilno rodi. Njive sem zagradil z močnim plotom in nadejal se, da se do konec leta dobro obraste.

O deževju, ki je sedaj nastopilo, tičal sem večinoma v koči ter ukvarjal se z marsikaterimi opravili. Da se oddahnem, učil sem papigo govoriti. Kmalu je znala brihtna žival žlobodrati svoje ime in natanko je izgovarjala: „Pol! Pol!“ To je bil prvi človeškemu podobni glas, ki sem ga tukaj na otoku čul iz tujih ust.

Sedmo poglavje.

Robinzon pek in ladijotesar.

Ni ga bilo na svetu rokodelstva, ki sem ga tako grozno malo poznal, kakor kamen sekati, in vendar je bilo treba pre-mišljevati, kako si osnujem možnar ali kako drugo priložno orodje, da žito v moko stolčem. Tu pač je nepotrebno dostavljati, da v svojih mislih in željah nisem nameraval napraviti kaj izvrstnega, morebiti celó kak umeten mlin. Dolgo sem iskal kamena, ki bi se dal izvotliti; toda zastonj, kamen na

otoku se je tako drobil, da ni bil za rabo. Naposled sklenem kako trdo klado privleči iz hoste.

Z neizrekljivim trdom posekam debelo drevo, na spodnjem kraju odsekam naklu podoben kos, obsekam ga s sekiro in izvotlim na ognju, kakor braziljski deželani svoje šajke. Tolkač mi je bil bat iz istega lesa.

Pa tudi sito sem moral imeti, da bi moko presejal in očistil otrobov. Tu pa sem bil v zadregi; zakaj premogel nisem ne kanafasa ne žime, a platna, ki mi je bilo ostalo, imel

sem le borne cape. Po dolgem premišljevanju domislim se, da sem iz razbite ladije med drugo mornarsko šaro prinesel tudi nekaj katunastih in mušelinastih rut. Iz teh si napravim tri sitica, ki so bila še dosti dobra.

Med tem je prišel čas žetve. Dobre volje sem jo z jerbasi mahnil na polje in vesel ogledoval bogato žetev. Urno se lotim dela, žito požanjem in povežem v snope, pomečem v jerbase in odnesem domov. Tu pustim vse, kakor je bilo, da o svojem času izmanem zrnje, zakaj nisem premogel niti poda niti cepca.

Veliko sem našel. Pridelal sem 20 korcev žita in ravno toliko riža; zato sem bil prisiljen žitnico razširiti in „boljšati“. Že je bilo dokaj časa, da nisem užival kruha. Sedaj sem imel dovolj blaga. Iz skušnje sem sedaj vedel, da na leto lahko po dvakrat sejem in žajem; ali bom prihodnjč sejati samo po enkrat, hotel sem spoznati iz tega, koliko bodem sedaj použil.

Najprej tedaj izmanem klasje, v možnarju stolčem in presejem skozi brogarske rute. Za peko je pa treba, kakor znano, peči; zopet sem bil v hudi stiski, toda sila kola lomi. Naredim iz gline velike, zeló široke, pa ne globoke piskre. Kakor popred lonce, žgem tudi te v ognju. Kedar sem torej hotel kruh peči, zanetil sem močen ogenj na ognjišču, ki sem ga bil z žganim kamenjem svojega izdelka dobro potaracal, potem žerjavico razbrskal, da so se kameni razbelili, za tem žerjavico pobral, pepel čisto pometel in „vsadil“ hlebe ali bolje rečeno plitve opresnike, z lonci pokrili ter jih okrog obsul z žerjavico in pepelom, da je je bila vročina tem večja. Na ta način sem kruh pekel tako dobro, kakor v najboljši peči; v kratkem sem znal peči celó paštete, pinice, pogače in druge umetne močnate jedi, da se je v prihodnje tudi na moji enolični mizi kaj menjalo.

Pri teh opravih spominjal sem se večkrat onega primorja, ki sem ga zadnjč dobro videl kot temno progó na obzoru, in ker sem si nakrat domišljeval, da je ona deželá gotovo kos Amerike, vlekle me je čez široko morje in silno sem koprnel po njej. Ves navdušen še mislil nisem, kako nevarno da je morebiti ondi. Kakor poprej moral bi si bil reči, da tista pokrajina ni obljubljená deželá, ampak pred ko ne obrežje, kjer prebivajo Karajibi, katerim je človeka zaklati in poručati — prava malenkost.

Sedaj sem se prepričal, da voda je mokra. Nazaj sem si želel Ksurija in barko z latinskim jadrom, v kateri sem

se nevarno vozil ob afriškem bregovju. Brez pomisleka bi se bil iznova izročil burnemu morju.

Toda prazna je bila ta želja. Kar se domislim šalupe ali čolniča naše ladije, ki je ležala precej daleč na bregu. Urno se napotim gledat, kakšna je še. Najdem jo na istem mestu, pa narobe, ker valovi in viharji so jo vrgli na splo v visoko peskovino. Težava je bila, kako čolnič obrniti in iz peska vzdigniti, brez pomočkov mi je bilo pa toliko mogoče, kakor ves otok obrniti. Grem torej v gozd, posekam nekaj drog in oblikovcev in nesem k čolnu, da poskusim. Če ga spravim na spodnji tram ali podsek in popravim, mislim sam pri sebi, smem upati, da vendar le odriem ž njim na morje.

Ves moj nepopisljivi trud in vse prizadevanje je bilo zastonj. Ko izprevidim, da ni mogoče ladjice ganiti, začnem pesek izpod nje izkopavati, da sama drkne v vodo. A tudi, ko se je to zgodilo, nisem je mogel poriniti navzdol. Popustim tedaj to trudapolno delo, s katerim sem se mučil 3 do 4 tedne.

Spodletelo mi je sicer, a to me je še bolj spodbadalo in v glavo sem si vtepel, da si sam iztešem šajko, kakoršne prebivalci teh krajev delajo brez orodja, da, rekel bi, celo brez rok kar z velikega debla. To se mi ni zdelo samo mogoče, temuč prav lahko in v mislih sem se že veselil: koliko več pripomočkov in orodja da imam jaz mimo zamorcev ali Indijancev. Se vé, da je bilo pomisliti, da je bilo meni, ki sem bil sam, mnogo težavniše, nego tem, ki si morejo drug drugemu pomagati. In naposled kaj bi mi koristila najlepša šajka, ki bi je pa ne mogel v morje spraviti?

Človek bi mislil, da so me skušnje pri barki, katero sem si zastonj prizadeval vzdigniti, dovolj jasno učile, da ni lahko, čolnič v vodo poriniti. Vendar ni bilo tako! Ves zbeغان in razmišljen se poprimem dela prav abotno. Včasih me je sicer še motilo vprašanje: kako pa bodeš spravil čoln v vodo? toda vselej potolažim strah z bedastim odgovorom: Že dobro, Robinzon! Prej šajka, vse drugo bode že šlo!

S kratka: trma je zmagala. Najdem prelepo drevo, kakor nalašč za moj namen. Pri koreninah je v premeru merilo 5 čevljev 10 palcev in 4 čevlje 11 palcev v visokosti 22 čevljev, kjer je bilo drevo tanše in se razhajalo na več vej. Dvajset dnij je bilo treba, da sem podrl tega velikana in 14, da sem mu odsekal veje in vrh. Potem sem skoro ves mesec deblo zunaj obokoval, da je dobilo trebušno podobo šajke, ki more na vodi plavati, pa ne se nagniti. In poleg vsega tega

sem ga še tri mesece votlil, pa ne z ognjem, kakor Indijanci, ampak s sekiro in dletom.

Ko sem dognal vse delo, veselil sem se neizrečeno; zakaj res še nisem videl tako velike, iz enega debla izsekane šajke, ki je bila prostorna za 26 oseb, torej tudi za-me in za vse moje blago. Marsikaterokrat je zapela sekira, udarilo kladvo, marsikatera sraga je kapnila pri tem delu in ko bi bil mogel čolnič spraviti v morje, kdo vé, ali bi se ne bil spustil na najnevarnišo pot, kakoršne še ni skusil nobeden predrznež?

Nova ladija je ležala samo 300 čevljev od morja. Svet jo je dvigal proti bregu; to je bila največja overa. A to me ne moti; zato jamem zniževati reber, da bi svet visel proti kraju. To vam je bilo šmentano delo! Pa kaj ne stori človek, da bi se rešil! Ko je bila pot že precej ravna, kar nič nisem bil na boljšem, ker šajka se ni ganila z mesta, kakor popred ne čolnič. Potem premerim daljavo med svojo šajko in morjem, pa tudi, kako globok je svet in kako široko je treba kopati, da naredim kanal do morja ter po njem ladjico spustim v vodo. Ko premišljuje to ogromno delo — kanal bi bil moral biti najmanje 20 čevljev globok — in ž njim primerjam delavne moči, to je, svoji dve roki, izračunim, da dobrih 10 do 12 let bi minulo, predno dosežem svoj namen.

To me je silno pobilo in sedaj, seveda, sem prepozno spoznal treparijo, da sem pričel delo, ki ga poprej nisem natančno preudaril in pomislil, ali ga morem s svojimi močmi dognati ali ne.

Med tem delom mi je minulo četrto leto na otoku. Obletnico sem obhajal kakor poprej s pobožnim premišljevanjem, ki me je obilno tolažilo. Udal sem se v previdnost in voljo božjo. Svet se mi je zdel, kakor tuja, daljna dežela, kjer smo nekoliko časa živeli, potem jo pa za vselej zapustili in s katero nas ne veže nobena vez. Po pravici sem torej smel reči svetu, kar je Abraham rekel bogatinu: Med nama je velik prepad.

Črnilo mi je že davno pošlo, da nisem mogel zapisovati znamenitih svojih dogodeb. Večkrat sem se kratkočasil s čitanjem obširnega dnevnika in kedar sem se oziral v pretekle dni, čudil sem se, kako se nekateri dnevi ujemajo, ki so bili za-me posebno osodepolni. Da sem babjeverec, prav lahko bi veroval v srečne in nesrečne dni.

Oni dan, ko sem starišem ubežal v Hull, ujel me je mornarski ropar in odpeljal v sužnost. Ko sem se rešil iz viharja pri Jarmut-u, prav tisti dan sem srečno pobegnil iz

Saleh-a. Dné 30. kimovca l. 1659., bil je moj 26. rojstveni god, — otel sem se čudovito na ta otok.

Za črnilom vred mi je zmanjkalo tudi suhora ali cvibaka, in da-si sem ž njim ravnal zelo varčno, pojedel sem ga do čistega že leto pred žetvijo.

V shrambi za oblačila je bilo tudi jako žalostno. Že več časa sèm nisem imel nič drugega nego nekoliko mornarskih srajec, da so me varovale pekočih solčnih žarkov. Pregledam skrinje in omare in najdem še nekaj obleke za rabo in poleg tega par velikih površnih sukenj. Skoro sem se smejal, ugle-davši poslednje, ker v tej vročini bi ne prebil v njih; in vendar sem tudi iz njih naredil nekaj pripravnega. Ker so bile vse moje haljine v precej otožnem stanu, poskusim srečo tudi kot pošten krojač ter si urežem tri kanižole, ki sem jih mislil dolgo nositi. Če so se pa izdelki površne obleke obnesli, da se Bogu usmili, kako glasno so še le vpile moje hlače, kakšen mojster-skaza da sem.

Tu moram dostaviti, da sem kože vseh čveteronogih živalij, ki sem jih usmrtil, hranil in na solcu sušil na drogih. Nekatero so postale tako trde, da niso bile za nikakoršno rabo; katere se pa niso tako skrčile, služile so mi vrlo dobro.

Iz kož si naredim pred vsem veliko pokrivalo, na katerem pustim dlako zunaj, da sem zavarovan proti dežu. Prva poskušnja se je sponesla še dosti dobro. Tedaj se prevzamem, češ, v meni tiči višji talent za krojaško umetnost, in radosten sklenem, iz posušenih kož sèšiti jopič in do kolen dolge, široke hlače. A kanižola in irhaste hlače sem skrpal tako presrečno slabo, da se je dokaj omajala visoka misel v mojo mojstersko roko.

Še nečesa sem težko pogrešal: dežnik ali solčnik. Pogosto sem bil namreč na prostem, vročina je bila neznosna. Precej časa nisem zmašil nič prida, ker največja težava je bila dežnik tako narediti, da bi se dal zaperati, sicer bi ga moral nositi vedno razpetega, kar bi bilo še bolj nerodno. To nosno streho sem pokrtil s kožami z dlako venkaj obrnjeno in tako me je branila deža in solnca. Kedar je nisem potreboval, zaprl sem jo.

Za silo sem bil tedaj še dosti založen z vsem potrebnim, kolikor je bilo mogoče v samotni; toda človek nikoli ni ugnan. S koristnim sem hotel strinjati prijetno, in česa bi si sedaj bolje želel kakor — pipice! Saj sem se že izkazal v lončariji, da mi je bilo lulo izdelati igrača. Na umetno lišpanje tega orodja sevéda nisem mogel misliti. Tudi cev se je do-

bila, in sedaj sem žlahtno zelišče pušil po svojem kraljestvu, da je bilo kaj.

Ne morem trditi, da se mi je v naslednjih petih letih pripetilo kaj znamenitega, ker živel sem v istih razmerah, na istem mestu in prav tako, kakor poprej. Sejal sem, kruh pekel, grozdje nabiral, ter vedno skrbel, da mi ne zmanjka živeža. Tudi na lov sem zahajal, ptiče in koze streljal, včasih ujel še kako želvo za okusno juhico, in ribaril. Da sem vmes tudi pridno tesaril, lončaril, koše pletel, celo pošteno krojačil in s tem čast delal tem rokodelstvom, ni treba dostavljati.

V teh petih letih sem posebno meril na to, da iztešem novo barko, pa to reč pričnem modrejše nego popred. Sicer tudi sedaj nisem našel svojemu namenu primernega debela blizu brega, ker gozd je bil precej daleč od morja. Šel sem torej kake pol ure v notranje in sicer ob potoku, kjer sem bil s plavjo pritisnil h kraju. Ondi najdem slednjič 15 vatlov od vode to, česar sem iskal. Najpred poderem drevo, obdelam je s sekiro in dletom in v kratkem je bila dodelana šajka. Potem izkopljem šest čevljev širok in štiri čevlje globok kanal in s potom v obrazu spravim barčico z ladjenice v potoček in potem v morje.

Da-si sem nič manj nego dve leti tesaril ladijo, ni bila tolikanj velika, da bi se v njej upal na ono stran, ki je bila po mojih mislih daleč do 40 milj. Vesel sem pa vendar bil, videvši, kako gladko in varno je plavala moja šajka na valovih, in če sem se moral odreči želji, obiskati ono obrežje, zdela se mi je dosti močna in pripravna, da v njej poskusim vožnjo okoli svojega otoka.

Koj začnem izvrševati to željo. Na ladijo postavim malo drevo, obesim na-nj jadro, skrpano in nekaterih platnenih cap. Isto tako napravim na obeh straneh skrinjice in shrambe za živež, smodnik in svinec, da so obvarovani dežja in morskih pen. Znotraj po dolgem izdolbem votlino, položim va-njo puško in pribijem čez njo platno, da se ne zmoči. Razun tega nataknem konec barke svojo streho, da bi me branila žgočih žarkov, dodenem krmilo in sidro in začnem za poskušnjo vozariti se za kratek čas.

Po tacih vožnjah prepričan, da je barčica dobra in trdna, nisem se mogel dalje ustavljati želji, jadрати okoli svojega malega kraljestva. V ta namen prinesem v šajko potrebne hrane, namreč 24 hlebov ali rženih opresnikov, lonec riža, polovico koze in sklenico ruma, vrh tega vzamem s seboj streliva in dve večji površni suknji, da ste mi v hladnih nočeh deloma za ležišče, deloma za odejo.

Tako založen stopim dné 6. listopada v šestem letu svojega vladanja — ali če hočete: svoje sužnosti — na ladijo in odrinem. Toda ta pot se je drugače zasuknila, kakor sem mislil. Ko se vozim nekoliko časa in prijadram do izhodnega bregovja, zagledam skalovje, ki je segalo dve milj daleč v morje, njegove štrline so bile deloma nad, deloma pod vodo. Konec teh čerij se je razprostirala sipa še pol milje dalje, da bi bil tedaj še le po dolgem ovinku prijadral okoli njenega nosa. Ta opazka mi je bila jako neugodna; ker se mi je zdelo vendar le prenevarno voziti se med neznanimi pečinami. vrnem se v zaliv in vržem sidro. Potem zadenem puško na ramo, stopim na suho in krenem na grič, s katerega sem se ogledoval po pečevjih. S tega kraja zapazim silen tok, ki je drl prav blizu skrajnega konca sipine. To bi bilo zame lahko nevarno; zakaj, ako me potegne val za seboj, nikdar ne vidim več otoka. Na južni strani je bil enak tok, pa nekoliko dalje od brega. Zavoljo tega je bilo treba veslati kolikor mogoče blizu kraja.

Ob enem je pihal veter in zaganjal valove v skale in sipo. Tedaj čisto nič ni kazalo odriinuti na morje, ker zavoljo kipeuja valov je bilo prenevarno voziti se blizu brega, in zaradi toka se nisem smel daleč spustiti. Zatorej miren ostanem v zalivu dva dni.

Osmo poglavje.

Robinzonova nesrečna vožnja.

V jutro tretjega dné se vleže veter, morje umiri in sedaj še-le odjadram. A moja osoda bodi v svarilo nevednim in predrznim brodnikom! Komaj sem namreč prijadral do konec sipine ter bil le za barkino dolgost od kraja, čutil sem se v globini in zgrabil me je tok, močen kakor hudournik, tako silno, da nisem mogel družega početi nego delati na vse kriplje, da bi ne prišel sred toka. Toda ves trud je bil zastonj: dalje in dalje so me drvili valovi od sipe na moji levici. Najrahljša sapica se ni ganila, da bi si bil z jadri pomagal iz toka, z veslanjem tako nisem nič opravil. Že sem menil, da sem izgubljen, ker oba toka sta se stekala, kakor sem opazil, na enem mestu in ako zabredem ob tisto mesto, telebmeta me gotovo z vso silo na širno morje. Pretila mi je poguba ne toliko zaradi morja, ki je bilo zunaj tako mirno,

temuč zavoljo pomanjkanja hrane, zakaj s tem, kar sem prvi dan pritiral na barko, in z želvo, ki sem jo ujel poprejšnji dan, nikakor nisem mogel izhajati, če me valovi занesejo daleč na široko morje, morebiti veliko milj od katerega si boji brega.

Sedaj sem se milo oziral na samotni in zapuščeni otok, kakor na prelep raj, in presrčno sem si želel nazaj. „Oj srečna samija“, klical sem, „ali te res ne bodem nikdar več videl? Ne, nikoli bi te ne hotel zopet zapustiti!“ Še-le sedaj, ko sem mislil, da jo moram izgubiti, spoznal sem vrednost njeno. Z neprestanim veslanjem in neizrekljivim trudom sem se proti

5. uri popoldne z božjo pomočjo vendar izmetal iz hudih tokov in srečno stopil zopet na priljubljeni svoj otok.

Ko sem bil na suhem, molil sem hvaležnega srca božjo previdnost in slovesno obljubil, nikdar se ne spustiti na široko morje. Ko se oddahnem ter okrepečam z južino, ležem v senco pod drevo in zaspim. Naslednji dan premišlujem jadрати ob kraju proti zahodu, da ladiji najdem zavetje. Zdajci zapazim nekaj ur dalje kanal, ki je segal v deželo ter vedno ožji izlival se v majhino reko. Ondi pustim barko, vzamem s seboj le puško in solnčnik, ker je silno pripekalo, in mahnem peš proti poletni hiši, kjer najdem vse ob stárem. Zlezem čez plot, ležem v senco in knialu zaspim utrujen vročine in dolgega pota.

Kako se pa prestrašim, ko zaslišim v spanji glas: „Robin, Robin! Kje si? Robin Kruzoe, kje si? Kje si bil?“

Tako trdo sem bil zasmrčal, da sem se prebudil še le po večkratnem klicanju. In glej, moja papiga je sedela na plotu in tako kričala! Teh besed sem jo s kraja učil, kedar sem bil prav žalosten. In tudi sedaj še, ko sem prepričan, da je ona tako besedovala, nisem si mogel razjasniti, kako da je prišla živalica tu sem. Ni se veliko zmenila za moje čudenje, ampak blebetala in prilizovala se mi je, češ, kako vesela je, da me zopet vidi. Še ve, da sem jo z veseljem s seboj vzel na dom.

Rad bi bil zopet imel čoln, toda nikakor ga ni bilo mogoče dobiti in tudi mene ni nikalo, še enkrat poskusiti ravnokar prestane nevarnosti, rajši sem hotel pogrešati, kar mi je bilo stalo več mesecev dela.

Tibo in brez posebnih izprememb živel sem dalje nekaj let in tako sprijaznil se s svojimi okoliščinami, da sem se srečnega čutil tudi brez človeške družbe. V tem času sem se izuril v umetnostih in rokodelstvih, s katerimi sem se pečal le prisiljen. Tesarska dela so se mi vkljub pomanjkljivemu orodju obnašala vedno boljše, tudi posoda, ki je prihajala iz moje lončarnice, ni bila tako okorna in surova, kakor poprej, celo košarstvo se je povzdignilo v mojih rokah. Po pravici smem torej reči, da sem bil najbolji obrtni vladar, kolikor jih je bilo.

Najresnejši človek bi se ne bil ubranil smeha, ko bi me bil videl v moji družini. Pred vsemi bi se čudil mojemu veličanstvu, kralju in vladarju otoka, neomejenemu gospodarju življenja in smrti vseh njegovih prebivalcev. S kraljevo častjo sem obedeloval za mizo prav sam sredi vseh dvornikov. Pol, moj ljubljeneec, smel je edini z menoj govoriti, in to pravico je pogosto rabil ter včasih mi celo predrzno sedel na rame. Peš, ki je postal starikav in slaboten, zasedal je kot star izkušen služabnik vedno prostor na moji desnici. Dva mačka sta pri mizi prežala kakor dvoraniča na znamenje moje milosti in željno hlastala kose, ki sem jih jima metal. Nista bila pa tista mačka, ki sem ju pripeljal iz ladije; ta sem bil že zdavnaj z lastno roko pokopal blizu svojega stanovanja, sedanja mačka sta bila mlajša prvih. Ta rod se mi je bil tako obilno zaredil, da je postal prava šiba; živali so kradle in gospodarile v mojem domu, da je bilo treba trdo na noge stopiti in do malega vse pokončati.

O dolgem mojem bivanju bil je smodnik že tako potekel, da sem jel resnobno premišljevati, s čim si nadomestim to

neprecenljivo blago. Kako vprihodnje streljati koze in tiče? Kako braniti se, če me kdo napade? Do zadnjega zrna vendar nisem smel čakati, zato sem začel koze loviti. Sicer sem imel dve, toda ena mi je že zdavnaj starosti poginila, druga pa, ki sem jo mlado ujel in udomačil v tretjem letu svojega samotarstva, postarala se je v enajstem letu mojega vladanja že silno, silno. Rad bi jej bil pridružil kozliča, a ni bilo mogoče, ker vselej mi je spodletelo, kedar sem ga mislil v oblast dobiti. Kedar sem namreč ustrelil, ranil sem jih ali prehudo ali premalo: prvi so pocepali, drugi pobegnili. Sedaj v sili začnem zanke nastavljati in žive loviti. Posebno rad bi bil ujel kozo z mladiči. Brž ko ne se jih je več ujelo, toda vrvi niso bile dovolj močne, in mesto ujetih koz našel sem vselej zanke pretrgane. Naposled poskusim z jama mi; ondi, kjer so se pasle koze, izkopljem globoke jame, preprežem z mrežami iz tankih šib, posipljem jih s prstjo in to z rižem in žitom. Na kozjem sledu spoznam potem, da so zobale žito in ko naslednjega jutra željno pregledujem lovske naprave, res ni bilo ne zrna — pa tudi ni jedne koze. Po več nesrečnih poskušnjah vendar ujamem pozneje v neki jami velikega, tolstega kozla, v drugi pa tri mlade in dve starši kozi in enega kozla. Ta starec pa je bil tako divji, da se nisem upal blizu njega, da bi ga živega spravil iz jame. Ustreliti ga tudi nisem hotel, ker trdo njegovo meso mi prav nič ni dišalo. Brez daljnega premisleka ga torej spustim in v dolgih skokih jo popihne v hosto. Takrat seveda nisem vedel, da lakota kroti celo leva; ko bi bil kozla le 3 ali 4 dni postal, potem pomolil mu vode in zelenjave, postal bi bil krotak kakor jagnje. Kozice potegnem drugo za drugo iz jame, skupaj privežem in ženem domov. Od kraja kar nič niso hotele jesti, ko so pa nekoliko dnij stradale, položil sem jim sočnate klaje, jele so jesti ter se v kratkem udomačile.

Tako se je pričela moja čreda in v mislih sem se že veselil časa, ko bodem imel brez smodnika in svinca dosti kozlovega mesa. A tu se pokaže nova napaka. Nikakor namreč nisem smel dopuščati, da bi se živali pajdašile s tovariši v dolini in gozdu, za to pa je bilo dvorišče premajhino. Treba je bilo tedaj večji prostor ograditi z gosto mejo ali s kolovjem, da domače koze ne bi mogle ubežati, divje pa ne va-nj prodreti.

To, se ve, ni malenkost za enega samega človeka, toda sila je pritiskala in ročno začnem iskati pripravnega pašnika, ki bi imel za čredo vode in sence.

Ljudje, ki znajo graditi, smijali bi se mi bili, ko bi bili videli, kako sem si v prvi grajenik izbral enega onih obširnih travnikov, ki jih v zapadnih deželah imenujejo „savane“.

Nekateri bistri potoki so namakali na enem koncu gosto obraščeno senožet, ograja okoli nje pa bi bila dolga skoro celo uro. Ne samo, da sem si naložil tako ogromno delo, tudi to je bilo bedasto, da nisem pomislil, da bodo na takem prostoru koze tako divje in da jih bodem tako težko lovil, kakor ko bi proste letale po otoku.

Že je bilo dodelanih 150 čevljev, ko se tega domislil. Sklenem tedaj samo 200 vatlov ograditi, kar bi utegnilo dosti biti za čredo, kakoršno sem hotel v kratkem vzrediti, saj si lahko mejo razširim, kedarkoli treba. Tri mesece sem gradil. V tem času so se koze tako udomačile, da so za menoj hodile in zobale iz roke. V 10 mesecih se je čreda pomnožila: bilo je 12 starcev in jarcev in v dveh letih premogel sem 43 kozá, da-si sem jih že več použil. Pozneje sem ogradil še pet krajev za manjše črede, da sem živali lažje lovil.

Pa ne le z mesom, tudi z mlekom je bila sedaj shramba obilno založena. Namolzel sem sleherni dan 8—10 bokalov mleka in po nekaterih nesrečnih poskušnjah sem se celo naučil surovo maslo in sir delati, ker sem naletel tudi na sol, ki se je napravljala v globinah na bregu, kjer se je izhlapila morka voda.

Moji obleki bi se v sleherni deželi, kjer prebivajo ljudje, krohotali ali tudi morebiti ustrašili. Na glavi sem imel poveznjeno velikansko kučmo iz kozlovine s čopkom, ki mi je visel do ramen in me varoval solnca in deža, ker v tem podnebjju je zelo škodljivo, če človeka dež premoči. Suknja in hlače so bile tudi iz kozlovine, poslednje široke in tako dolgih kocin, da so globoko segale, zategadelj ni bilo treba nogavic. Noge so pokrivalo nekake opanke. Čez sukno sem se prepasal z usnjatim pasom, za katerim ste mesto meča tičali sekira in žaga. Naramnica je nosila v torbi smodnika in svinca. V košarni je bila hrana, na ramah puška in poleg tega sem moral prenašati še streho, brez katere mi ni bilo izhajati. Kar zadeva barvo mojega obraza, ni bila še tako rujava, kakoršno bi pričakoval kdo v tako vročem podnebjju.

Deveto poglavje.

Robinzon najde človeško sled.

Dobro oprtan pričenem novo potovanje, v 5—6 dneh sem je menil dokončati. Najprej jo primaham do kraja, kjer sem se bil z ladijo ustavil, da sem zlezal na pečine in se ogledal po okolici. Tudi sedaj priplezam do onega vrha in strmé zagledam, da je morje gladko ko zrcalo. Ta čudna prikazen je prej ko ne prihajala od tod, ker voda k bregu priteka in odteka. Ker mi pa stvar še ni bila prav jasna, sklenem jo kakor naravoslovec natanko preiskati. Grem torej o mraku, ko se je voda odtekala, na grič in tudi sedaj vidim določno silni tok. Ob enem pa zapazim, da je bil od brega kake pol ure daleč, dočim je poprej drvil tik sipine. Pri teh opazkah rečem sam pri sebi, da brez težav lahko z malo barko jadram okoli otoka, le natanko moram oprezati, kdaj voda priteka in odteka. Toda prestane nevarnosti so mi bile še tako živo v spominu, da me kar nič ni mikalo, še enkrat poskusiti srečo z morsko vožnjo. A drug, dasi silno težaven naklep mi pride na um, namreč novo barko tesati, da bi imel na vsakem bregu eno ladijo.

Takrat sem imel prav za prav dve naselbini, namreč prvo na podnožju pečin, blizu brega pa šotor ali grad, kakor sem ga rad imenoval, s plotom okoli njega in votlino za njim. Duplino sem polagoma razširjal, in napravljaj kašče, da sem v njih hranil poljske pridelke v velikih jerbasih. Sčasoma so koli druge ograje (ki so, kakor sem omenil, bili pognali) dorastli v krepka drevesa in njih veje so se tako zgostile, da še prav blizu ni bilo spoznati, da je za tem zelenim plotom človeško stanovanje. Bolje znotraj na otoku je bilo moje polje, ki sem je jako marljivo obdeloval, kar mi je pa tudi vračalo bogato letino.

Poleg tega sem si bil napravil še drugo selišče prav blizu svoje poletne hiše. Tudi tam v prijetnem dolu obrastla se je živa meja čvrsto in dajala hladno senco, kedar sem utrujen prišel tja. Sred nje sem razpenjal platno, postiljal si s kozjimi kožami in o mrzlih nočéh odeval se z volneno odejo in velikim plaščem. Tako sem tedaj tukaj po več dnij prav zložno prebival, kedar sem hotel grad za nekoliko časa zamenjati s poletno hišo.

Prav blizu te hiše sem si, kakor povedano, nasadil plot za živino. Vedna skrb, da mi kedaj kozé ne prodrejo, ni mi

dajala miru, dokler nisem tako zgostil ograje, da skoraj roke ni bilo mogoče skozi vtakniti. In ko so o deževju pognale šibe in protje, podobna je bila meja zgolj nepredornemu zidovju. V isti dolini rastle so tudi trte, ki so me preživile precej obilno z grozdom za zimo, in ker je bilo jako okusno in sladko, posuševal sem jih vedno o pravem času.

Nekega dne zopet poželim ogledati se po otoku, in sicer po izhodni in severni strani, in mimogredé tudi videti svojo ladijo. Najpred jo mahnem na oni grič, kjer sem prej opazoval, potem počakam, da se je jela voda odtekat, da v plitvi vodi prebredem potok, ki je tekel v podnožju. Iz prva sem korakal ob bregu, potem krenil proti severu in zvečer sem prispel do reke, ki je bila največja, kolikor sem jih videl doslej: Tudi to sem preplaval in kmalu sem bil na jako pustem, deloma gričastem, deloma skalnatem in z dračjem obraščenem bregu. Že se je mračilo, ko slednjič vendar najdem svoj čolnič. Urno si v njem posteljem, kolikor mogoče, in kmalu trdo zaspim.

Komaj me je jutranja zarja prebudila iz spanja, bil sem že zdrav in vesel na potu. Toda kmalu sem zapazil nekaj strašnega. Ko sem namreč hodil nekaj ur, zagledam v pesku prav celo stopinjo človeške noge. Morebiti mislite, da sem se veselil? Saj bi se bil, da po tako dolgi samoti najdem človeka, a koj se domislím divjakov, ljudožercev, ki so neki prebivali na teh otocih, kakor sem bil slišal. Kakor da me je strela zadela, obstanem ugledavši človeško stopinjo, vlečem na uho, oziram se sem ter tja, toda ne vidim, ne slišim ničesa. Zlezem na bližnji griček, s katerega sem mogel več sveta pregledati, potem se spustim zopet kraj morja, preletam breg od ene strani do druge, ali morebiti zasledim v pesku še katere stopinje, pa ne najdem nobene več. Potem zopet natanko ogledam sled, da se prepričam, ali se morebiti môtim. Toda prsti, pëta, blazina, s kratka, vsi deli človeške noge so bili prenatanko vtisnjeni. Od kod pač ta sled? Te skrivnosti nisem mogel uganiti. Mahoma se neznano prestrašim, groza mi spreletava vse ude in popolnoma zbežan jo uderem proti domu, boječ se vsakega grma, slehernega drevesa, pričakovaje, kedar je zašumelo v listju, sedaj, sedaj pláne divjak nad-me, in naposled prisopiham v svoj grad, ne vedoč, ali sem prišel vanj po lestvi ali skozi skalnate duri. Zajec ne teče tako urno na ležišče, preganjana lisica ne beži tako hitro v svoj brlog, kakor sem jaz takrat tekel v zavetje.

Strahu in skrbi nisem zatísnil očesa vso noč. Blodile so se mi po glavi čudne reči in enkrat sem celo mislil, da je

ona sled — Bog nas obvaruj! — peklensčaka samega. Kako bi neki mogla tudi živa stvar brez ladije priti na otok? kje je bila kaka barka in kako da je bila le ena stopinja, saj je bil svet okrog in okrog rahel in peščen?

Sled noge v pesku mi ne izgine iz spomina. Ali niso morebiti divjaki iz onega kraja zašli na moj otok? Ker so na najpustejšem kraju stopili na suho, menda jih ni mikalo tukaj postavljati koče, vendar so pa lahko zapazili mojo ladjico in spoznali, da tu ljudje živé. Kaj, če se povrnejo v večjem številu, ujamejo me, zakoljejo in pojedó? In ako se mi kaj tacega ne pripeti, vendar mi lahko odženó koze, pokončajo tolikanj težavno obdelano polje in izpraznijo moje shrambe, — gotovo nič manj žalostno za me, ker potem mi je umreti lakote.

Take in enake misli so me strašile tri dni in tri noči in nisem si upal niti stopiti iz skalnate svoje graščine. V tem so popolno pošle voda, mleko in ržena pinica. Te je bilo treba nadomestiti, koze pa mlesti, da jim mleko ne zastane. Sedaj ni pomagalo nobeno obotavljanje in dasi je bilo težko hoditi v notranje kraje, sila me je gnala.

Ko sem nekoliko prestopal, prihajal sem srčnejši, celo smijati sem se začel, da sem tolikanj boječ. Prigovarjal sem si, da sem videl pač stopinjo svoje noge, da sem se tako rekoč ustrašil svoje lastne sence. Toda srčnost moja se ni posebno izkazala; zakaj predno sem došel do letne hiše, ozrl sem se pač stokrat na desno in levo, gledal pred in za seboj, kakor grešnik, ki se pravice boji. Srečno vendar pridem tja in pomolzem koze, ki so me menda že zdavnaj pričakovale.

Nekoliko dnij sem tu preživel brez posebnih dogodov. S puško na ramah ogledoval sem, kar sem bil nasadil, in koze molzel po navadi kakor poprej, toda poprejšujega miru in brezskrbnosti ni bilo več. Sled, sled! ta mi ni šla iz spomina. Na vsak način, prepričati sem se moral, ali sem videl stopinjo svoje ali tuje noge. Da se potolažim, sklenem naposled še enkrat ono sled na tanko ogledati in pomeriti s svojo nogo, če se ujamem ž njo ali ne. Ko pa pridem na grozni kraj, prepričam se koj, da tukaj nikakor nisem mogel iz ladije stopiti na suho, ker je bil več ur oddaljen. Slednjič primerim čudno sled z nogo in očitno je bilo, da je bila dokaj daljša in širja od moje noge. Dognano je bilo torej: sled je bila tujega človeka in brž ko ne kacega divjaka.

To me je neznano prestrašilo. Mraz me je tresel, nisem vedel, kaj početi. Strah me je omamil, da sem bledel prav bedaste reči: Od kraja sem hotel kar vse plotove podreti in

živino spustiti v hosto, da je sovražnik ne zapazi in zavoljo nje privabljen ne pride večkrat v goste. Tudi polje in vse, kar sem bil zasadil, šotor in varni gozdek sem hotel pokončati, da bi se nikjer ne poznalo, da tu kdo prebiva. Ves zbeگان nisem mogel spati vso noč, še le k jutru utrujen zadremeljem. Ko se prebudim, čutim, da mi je odleglo in da sem bolj miren. Slednjič si mislim, da prijetni in rodovitni, suhi zemlji precej bližnji otok menda ni tako zapuščen, kakor se mi je zdelo doslej, da ga torej vsaj včasih obiskujejo divjaki, ki semkaj hoté ali neboté prihajajo s svojimi šajkami. Sicer sem tukaj prebival že petnajst let, pa še žive duše nisem videl; vzrok temu je bilo brž ko ne, ker se na otoku, če je kdo res došel, nikoli ni dolgo mudil. Edino nevarno je bilo torej za-me, ako se nepričakovano priklatijo ljudje tu sem. Ker bi pa ti gotovo nalašč ne prišli, podvzivali bi se brž ko ne kar mogoče naglo zapustiti otok, da jih noč ne prihiti. Ko bi tedaj ugledal divjake, treba bi bilo umakniti se v trdnjavo in za okopi poskriti se.

Najhujše v tem stanu je bilo, da so mi strah, skrb in nepokoj vzeli vso tolažbo, ki mi jo je sicer dajala vera. V Boga, ki mi je storil tolikanj dobrega, nisem nič več zaupal. Žalost, stiske in nevarnosti so me tako potrle, da nisem mogel moliti k Njemu, ki govori: „Kličí me v potrebi, in rešil te bodem.“ Ko bi bil slušal ta glas in klical v potrebi h Gospodu, srčnejši in stanovitnejši bi bil postal in premagal boječnost in strah, ki sta me vsega prevzela.

Sedaj sem se kesal, da sem izkopal iz brloga izhod, ki ni bil dosti zavarovan. Sklenem torej drugo ograjo nasaditi ne daleč od zidú, prav ondi, kjer sem pred 12 leti posadil dvojno vrsto drevja. Ker so se drevesa razrastla, treba je bilo le prazne prostore zamašiti, da postane v kratkih letih gost, močen plot. Imel sem torej dvojno zidovje, vnanje sem še utrdil z deskami, starimi vrvmi, šuto in prstjo. Ta nasip sem upeljal ne samo čez izhod, temuč tudi čez studenec, da mi nikoli ne bi zmanjkalo vode.

Ko je bilo vse to gotovo, zasadil sem po vsem bregovju malega travnika pred drugo svojo trdnjavo nad 20.000 vrbovih mladik, pustil pa med njimi in nasipom toliko prostora, da sem mogel sovražnika videti, on pa ne se skriti v drevju. Že v treh ali štirih letih bilo je lesovje okoli mojega stanovanja tako gosto, da ga nihče ni mogel prodreti, pa tudi ne slutiti, da za to goščavo prebiva človeška duša. Ker do grada nisem pustil nobenega pota odprtega, hodil sem čez nasip do dveh

lestvah. Eno sem prislonil k ne visoki pečini, na katero sem potem postavil drugo. Brez njih nikdo ni mogel do mene, ako se ni hotel prepustiti najhujši nevarnosti. Znotraj sem napravil sedem lin tolikošnjih, da sem mogel roko skozi vtakniti; poleg tega sem iz jame nanosil prsti ter jo dobro po-teptal z nogami, da je zid postal močen skoro 10 čevljev. V one line spravim ostalih sedem pušek in jim naredim podstavke, da so na njih počivale, kakor topovi na lafetah. Mogel sem sedaj v eni minuti sprožiti vse svoje strelno orožje.

Tako sem tedaj vse storil, kar je velela modrost in previdnost. Pozneje sem se prepričal, da je bilo koristno. Pri teh opravilih pa nisem zanemarjal družih svojih poslov, posebno sem skrbel za koze, ki so mi dajale dosti mesa in mleka, kakor tudi varovale moj smodnik in svinec, ker mi ni bilo treba hoditi na lov. Res žalosten bi bil, ko bi jih bil izgubil; da jih torej ohranim, najdem po resnem premišljevanju samo dva pripomočka. Prvi je bil, na pripravnem mestu izkopati drugo jamo, da va-njo vsak večer zaženem svojo čredo; drugi pripomoček pa, na več krajih v hosti napraviti skritih ograj in v vsako postaviti kakih šest kozá. Če kedaj po nesreči izgubim katero tolpo iz črede, v kratkem in brez truda si vendar izgubo poravnám. Ta pripomoček se mi je zdel boljši, dasi je dal mnogo dela.

Začnem tedaj po najnepristopnejših krajih na otoku iskati kolikor mogoče pripravnega mesta. Tu se domislim pečin in dolin, kamor sem zašel o prvem potovanju proti vzhodu. Visoke, gosto obraščene gore so obdajale ondi senčnate razpočene globeli. Nekatere tratice v visokem, gostem lesovju obetale so pripraven prostor moji živini, temveč, ker je bilo treba le malo graditi. V enem mesecu dovršim ograjo in ženem v njo deset kozic in dva kozla.

Ko sem na ta način preskrbel en del svojega živega premoženja, stikal sem zopet po otoku, da bi našel še kak drug prostor v isti namen. Na tem potovanju dospem nekega dne proti zahodu daleč, kakor še nikdar ne, in ko pogledam na morje, zdi se mi, da se barka ziblje na lahkih valovih. Težko pogrešam sedaj daljnogleda, ki sem ga bil našel v mornarskih skrinjah. Dolgo in ostro sem zrl proti onemu kraju, jelo se mi je že bliščeti pred očmi, razločiti vendar nisem mogel, je li bila ladija ali ne. Ko pridem z griča, pogledam še enkrat trdo in osorno po dozdevnem čolnu, toda ne zapazim ničesar. Kmalu si vso reč izbijem iz glave ter sklenem v prihodnje nikoli več potovati brez daljnogleda. Bil sem sedaj na kraju,

kjer še nisem bil doslej. Kako se pa prestrašim, ko se ogledam po okolici! Hipoma mi je bila sedaj jasna človeška stopinja. Moja groza tačas je bila popolnoma opravičena. Okrog in okrog po bregu so ležale čepinje, roke in noge in druge človeške kosti. Posebno sem se čudil kolobaru, ki so ga bili divjaki zarisali v zemljo in v njem pri ognju obhajali ostudne pojedine.

Ta pogled me je tako pretresel, da izprva nisem mislil na lastno nevarnost. Ves srdit sem bil nad tako spačenostjo človeško. Take gnusobe nisem mogel gledati; omedlel bi bil, ko bi ne bil začel močno bljuvati. Tukaj je bila groza, zato se kakor mogoče urno spustim proti domu. Ko dirjam kake pol milje, obstanem, da se oddahnem. Živo ganjen povzdignem solzne oči proti nebu in presrečno zahvalim Boga za dobroto, da sem bil rojen med ljudmi, ki ne uganjajo tako

ostudnih rečij. Hvaležen sem bil tudi previdnosti, ki je naklonila, da so me valovi vrgli na isto stran otoka, kamor so divjaki prihajali le malokedaj ali celo nikoli, in da me vkljub mojemu potovanju po otoku še niso zapazili. Jako potolažen korakam dalje in pridem v svoj grad, zastran varnosti svoje miren kakor še nikdar ne.

Toda kmalu se me zopet polasti skrb in nepokoje. Skoro dve leti sem kakor jetnik tičal v svojih kočah. Bival sem le pri zasadih, v gradu, poletni hišici in na pašniku v gozdu, kamor sem hodil samo koze loviti. Vedno boječ se, da bi divjaki ne izvohali mojega selišča, ogibal sem se vsega, kar bi jim utegnilo razodeti moje bivanje. Pred vsem drugim sedaj nikoli nisem streljal, iz strahu, da me ne slišijo pesoglavci. To mi ni težko dejalo, ker so bile moje ograje polne kôz, ki so mi dajale okusnega mesa in mleka, iz katerega sem narejal obilno surovega masla in sira. A vse druga je z dimom, ki se je valil z mojega skrivališča! Kako lahko me izda divjakov bistrim očesom! Kedar sem torej kruh pekel, lončeno posodo žgal, ali opravljal kako drugo delo, kjer je bilo treba močnega ognja, kuril sem z ogljem. Videl sem namreč doma kot deček, kako so drva pod šoto zapalili, razbelili in tako premenili v oglje. To skusim sedaj, in dim se ni več kadil s kože.

Tudi za ladjico se ta čas nisem dosti zmenil, novo sem si hotel iztesati, da-si me niso posebno spodbadale moje prve poskušnje v tej umetnosti. V sedanjih okoliščinah ni bilo varno hoditi na ono stran otoka; zakaj kako lahko bi prišel pesoglavcem v pest, ki bi me gotovo spekli! Ako sem poprej omenil, da se nisem upal puške sprožiti, vendar nikdar nisem z doma šel brez orožja. Vselej sem imel pri sebi po dva ali tri samokrese in meč, h kateremu sem si napravil poseben jermen. Pač mi verjamete, da sem bi v tej opravi dokaj grozen.

Kako vesel in brez skrbi sem bil zasledil človeško stopinjo! Sedaj pa v vednem strahu pred neznanim sovražnikom prevzel me je do onih trinogov neki srd, da sem na vse načine premišljeval, kako bi jim uničil njih nečloveške gostije in če mogoče iztrgal nesrečne žrtve. Ko bi hotel zapisati vse misli in naklepe, ki so mi švigali po glavi, napisal bi debele bukve. Na primer: svet, kjer so ogenj zažgali, hotel sem spodkopati, smodnika natresti 5 do 8 palcev na debelo in rahlo pokriti s prstjo. Kedar bi potem ogenj zanetili, zasmodil bi se strelni prah in raznesel vso divjaško druhal. A tega naklepa nisem mogel potrditi, ko se domislil, da pre-

morem le še malo smodnika. Ob enem tudi ni bilo gotovo, da se vname o pravem času. V drugo sklenem s tremi dvocevkami, dvema samokresoma in nabrušeno sabljo skriti se v pripraven kraj in iz zasede streljati na pesjane, kedar so pri krvavi gostiji prav dobre volje. Dva ali tri zanesljivo usmrтім z vsakim strelom, — mislil sem sam pri sebi, — in če jih potem napadem s samokresoma in sabljo, ugonobim vse krdelo, ko bi jih bilo tudi 20 mož. Takšne maščevalne želje so mi rojile po možganih več tednov in tolikanj sem imel opraviti ž njimi, da sem se celo v sanjah vojskoval z divjaki. In res sem iskal, kje bi se skrיל; zahajal sem celo na mesto, kjer je bila njih sled, in postajal sem zelo krvoželjen. Slednjič najdem na zadnji strani griča kotichek, kjer bi jih videl na suho stopiti, odtod bi se potem lahko splazil skozi goščavo do votlega drevesa in ondi prežal. In sedaj sem si mislil kakih 20 ljudi, kako jih moje krogle mečejo na tla; a čepinje in kosti sem ter tja ležeče me še bolj razvnamejo. Puške nabijem z 4 do 5 večjimi krogli, lovsko puško z debelim svincem, in samokrese s 3 do 4 manjšimi krogli.

Tako za vojsko oborožen hodim vsako jutro dve uri daleč na holm gledat, če li se bliža kaka barka. Ko pa skoro cele tri ali štiri mesece dan za dnevom prežim na barko in nobene ne ugledam, naveličam se naposled nevspesnega truda.

Ko se nekoliko unesem, začnem stvari premišljevatı od druge strani. Kdo — vprašal sem se —, kdo me je pa postavil sodnika in maščevalca tem ljudem, ki morebiti menijo, da svojemu bogu prav strežejo! Saj je vojna navada, ki so jo ti národi zdavnaj podedovali po svojih očetih, da moré ujeti, in zdi se jim to tako malo neusmiljeno, kakor nam zaklati ovna ali kako drugo žival. Morilci ti ljudje torej niso bili v mojih očeh. Če sem jih primerjal krščanskim vojskovodjam, zdeli so se mi poslednji grozovitnejši, ker muogokrat dajo silo veliko ujetih postreliti ali posekati cele trume, da-si so oddale orožje in prosile milosti.

Res, da divjaki uganjajo krvavo malikovalstvo, ker ljudi koljejo bogovom v dar; ali se pa ta ostudna šega dá primerjati z gnusobami, ki so jih doprinašali Španjolci v Mehiki in Peru-u, kjer so cele národe in plemena iztrebili z zemlje, da se vsem Eropcem, celó Španjolcem samim studi nečloveško dejanje onih osvojevalcev? Te misli so me omehčale zoper divjake, in tudi od moje strani se mi je zdelo nečloveško, napasti jih, dokler mi nič žalega ne storé. In naposled: kaj so

meni mar nečlovečnosti, ki jih doprinašajo med seboj? Poleg tega bi se bil s prenašljivim ravnanjem le še pokončal, ne pa otel.

Naj plane, na primer, kakih 20 do 30 divjakov nad me, ali sem si res svest, da užugam vse do slednjega? Da mi le eden uteče, doma bo naznanil izgubo tovarišev na otoku in kmalu s seboj pripeljal 100 ali 1000 družih, da maščujejo mrtve prijatelje. Iz vsega tega posnamem, da je pametno in človeško, ne mešati se med tuja dejanja, temveč opuščati vse, kar bi jih napotilo na sled, da na otoku živi kako človeško bitje.

Vera združena s treznostjo me prepriča, da so moji krvoločni naklepi proti divjakom, ki mi še nikoli niso storili nič žalega, naravnost nasprotni mojim dolžnostim. Na kolenih torej zahvalim Boga, ki ni dopustil, da bi bil umoril človeka. Poprosim ga, naj me varuje divjih ljudi, ter obečam, lotiti se jih samo tedaj, kedar bi se moral braniti. Teh mislij sem ostal leto in dan, in tako malo sem bil hud na tujce, da ves ta čas ne enkrat nisem stopil na grič gledat, ali se prikazuje v daljavi kaka ladija, ali je bila o kratkem katera na otoku?

Osemnajst let sem že prebival na otoku in razen one edine stopinje in onih ostankov krvave pojedine nisem našel nič človeškega. Iz tega sem smel pač posneti, da tujci le malokedaj prihajajo na otok in da tudi v prihodnje ostanem skrit tem bolje, čim skrbnejše si prizadevam, da me ne izda nobena reč. Prav samotarsko sem živl in le malokedaj zapustil stan, da sem molzel kože in oskrbljeval čredo v hosti. Pri vsem tem vendar nisem bil popolnoma miren, kedar sem se domislil barke, ki me lahko izda divjakom. Spravil sem jo zatorej v majhen s skalovjem zavarovan zaliv na vzhodnem koncu, kamor tujci niso mogli zavoljo plitve vode. Vožnja je bila ugodna in srečno sem skrill ladijo, z drevesom in jadrom, s sdirom in vsem, kar je bilo v njej.

Tako sem tedaj storil za obrambo vse, kar se mi je zdelo potrebno. Toda prekmalu sem doživel nov, grozen strah. Oglje mi je do malega pošlo, treba je bilo kuhati drugo. V ta namen grem v skalnato dolino, kjer so bile moje kože. Tam na znožju visocega hriba v duplini najdem za kopó pripraven kraj, zlasti ker se tu v goratem svetu ni bilo bati, da me izda dim. Ko blizu pečevja klestim veje, zapazim za gostim grmovjem v skalnati steni temno jamo, ki je precej daleč segala v hrib in v katero bi se menda ne bil upal noben divjak, ko bi prav našel vhod. Ves radoveden si napravim gaz skoz goščo; a hitrejše sem bil zopet zunaj, nego sem prišel noter, zakaj iz črne teme ste se mi zalesketali

kakor žareči zvezdi dve veliki oči, da sem bil popolnoma omôčen. Zunaj pred skalnato steno se polagoma ojačim in sram me začne biti, da sem tako plašen. Bedaka se zmerjam in sam pri sebi rečem, da človek, ki že skoraj 20 let prebiva čisto sam na pustem otoku, mora biti bolj izkušen in pameten, da ga ne ustraši koj vsaka nenavadna prikazen, kakor bojazljivega otroka; saj sem sam strašnejši nego vse, kar utegne biti v brlogu. Ohrabrim se torej zopet, vzamem gorečo tresko in stopim v jamo. Ko pa prestopim kake tri ali štirikrat, odskočim preplašen, da se mi kar mrzel pôt polije po obrazu. Lašje so mi stali po koncu, da bi bili klobuk pahnili z glave, ko bi ga bil imel. Iz jame je donelo kakor vzdihovanje trpečega človeka, potem sem čul stokati, zatem šepetati, kakor da kdo govori, in potem zopet globoko vzdihovati.

Vse svoje moči zberem in osrčim se z mislijo, da je Bog povsodi pričujoč, da me povsodi varuje. Še enkrat stopim v jamo in sedaj še le zapazim, da stvar, ki me je tolikanj preplašila, ni bila nič drugega nego velik star kozel, ki je tukaj delal testament ali „po domače“ umiral. Zastonj ga vzdigujem, da bi ga spravil iz jame, prizadeval si je vstati, a vselej se je zopet zgrudil. Pustim ga torej in mislim: kakor je ustrašil mene, plaši naj še divjake, ako kedaj kateri zajdejo v to jamo.

Ko me nekoliko mine strmenje, ogledam si votlino. Merila je na široko in dolgo kakih 12 čevljev, na visoko pa tri vatre. Ni bila niti okrogla niti četerooglata, ljudje je gotovo niso naredili, ampak božja roka sama. Zadaž sem videl luknjo, ki je peljala dalje v zemljo, bila je pa tako nizka, da je bilo treba po rokah in nogah plezati va-njo. Ker nisem vedel, kam da pridem, nisem se hotel brez luči prepustiti slepi sreči, ampak sklenil sem, naslednji dan priti z lučjo. Danes sem dovolj doživel in videl, zažgem torej kopo, pomolzem koze in odrinem domov.

Naslednji dan pridem s 6 velikimi svečami. Omeniti je treba, da sem že več let dosti dobre sveče vlival iz kozlovega loja, stenj sem pa delal deloma iz starih cap ali vrvij, deloma iz posušenih bilk neke koprive. Stari kozel se je o moji nepričujočnosti pritiral do vhoda in ondi obležal. Ker mi je na ta način zadelal jamo, spravil sem veliko, težko žival v kraj ter koj pokopal, da me ni nadlegoval smrad. Sedaj prižgem dve sveči in stopim v jamo. Ko dospem do luknje, počenem in plezam kakih 10 čevljev daleč na rokah — res predrzno početje, ker nisem znal niti kako prostorna je jama,

niti kaj pride za njo. Ko splazim skozi najožji del, odpre se luknja do 20 čevljev, in tu ugledam najkrasnejši prizor, kakoršnega še nisem videl na otoku. Sredi prelepe jame stojim, stene njene se lesketajo ob žarkih moje luči. Ali so dijamanti ali drugi žlahtni kameni ali rude? Ali je morebiti zlat pesek, ki se je uledenil po skalnatih stropih? Ne morem razložiti. Tla so bila suha in ravna, posuta s prav drobno sipo, in nikjer najmanjše mokrote, škodljivih soparov ali grdih strupenih živalij. Edina napaka je bila, da je bilo težavno tu sem priti in da je bilo zeló temno; vendar me je veselilo, da sem nalletel na to jamo, ker se mi je zdela varno zavetje. Zatorej brž sklenem, brez daljnega pomišljanja sem pospraviti svoje najvrednejše in najboljše reči.

Najprej pritiram smodnik, obe lovski puški in tri risanice. Pri tej priložnosti odprem poslednji sodček, ki sem ga ulovil iz morja, in vidim, da je morska voda pridrla va-nj za dva ali tri palce visoko in da je tudi smodnik toliko na debelo postal kakor kepa trd. Ostali je bil za rabo, bilo ga je 50 do 60 funtov. Vsega sem shranil v jamo in jemal za vsakdanjo potrebo nikoli več, kakor 2—3 funte. Tudi kolikor sem imel svinca, iz katerega sem vlival krogle, hranil sem z drugimi dragocenostmi na tem tako varnem kraju. Prepričan sem bil sedaj, da bi me divjaki, ko bi me prav iskali na otoku, tukaj nikakor ne našli, in ko bi me našli, ne bi si upali prijeti me. Zdel sem se samemu sebi kakor velikani v starih časih, ki so prebivali v brlogih in razpokah, kjer jih živa duša ni mogla zalotiti.

Deseto poglavje.

Tiho življenje in marsikaj vmes.

Tri in dvajset let sem bil že na otoku. V tem času sem se tako popolnoma privadil kraja in samotnega življenja, da se mi tukaj umreti ni več zdelo žalostno. Samo to me je môtilo, da me morebiti divjaki napadejo. Hiševanje sem si uravnal kolikor mogoče prijetno in zložno, celo veselic in marsikaterega kratkočasa nisem pogrešal. Sicer mi je že v 16. letu mojega pregnanstva poginil zvesti tovariš Filaks, nadomestovale so ga pa dve ali tri ljubljene mačke. Poleg teh imel

sem vedno okrog sebe nekoliko udomačenih kozá in kozličkov, ki so hodili za menoj in mi iz rok zobali. Najbolje me je kratkočasil moj stari prijatelj Pol, ki se je polagoma navadil toliko in tako natanko in razločno govoriti, da skoro človeka nisem pogrešal. Poleg njega imel sem še dve drugi papigi, ki ste tudi prav veselo in glasno klicali: „Robin, Robin! Kruzoe, Kruzue!“ Še več družih po imenu nežnanih ptic, ki živé na suhem in na morju, sem si udomačil, perotnice jim pristrigel in v ograji odkazal prostor za gnezdo, kjer so se v kratkem jako razmnožile in z veselim obnašanjem oživile okoličino moje grajščine.

Bil sem torej, kakor spoznate, oskrbljen z vsem potrebnim in popolnoma udan v osodo živel mirno kakor poprej. Novi naklepi mi šinejo v glavo, da bi zboljšal življenje. Na misel mi pride, kaj ko bi si je sladil z žlahtnim ječmenovcem? To je bila nova in ob enem čudna misel; nova, ker že skoro od mladosti sèm nisem še okusil kaplje piva; čudna, ker res nisem vedel, kje dobiti k varjenju potrebnega orodja. In ko bi ga imel, manjkalo je posode, da hranim pijačo. Vendar ne obupam. Tedne in mesece poskušam in poskušam, toda brez vspeha. Svest sem si pa bil, da vendar le zvarim pitnega ječmenovca, da le stanoviten ostanem, ko bi me vedni strah pred preklicanimi divjaki ne bil priganjal k imenitnejšim opravkom.

V tem se je približal mesec gruden tri in dvajsetega leta in skrb za ugodno letino me je klicala večkrat nego poprej na polje in k nasajenkam. Ko sem se nekega jutra za rana napotil, zagledal sem čudéc se ogenj na bregu, pa ne na svojemu stanovanju nasprotni strani, ampak prav pred svojim svetom in sicer ne dalje nego pol ure. Kako sem se prestrašil, ne morem dopovedati. Ves zmeden sem zbežal v gozdek in nisem se upal na dan. Od kraja nisem vedel kaj početi. Vrh tega me je obšel strah, da ne bi bliže prišli divjaki, zapazili moje žito in iz družih naredeb spoznali, da tukaj ljudje prebivajo. Ako bi se to zgodilo, nisem dvomil, da ne bodo nehali iskati, dokler me ne najdejo. V tej stiski in nadlogi se spustim kar naravnost v grad, potegnem lestvo za seboj ter se začnem pripravljati na brambo.

Trdno šklenem braniti se do poslednje kaplje krvi. Zato nabašem topove, kakor sem imenoval na podstavah ležeče puške, in vse samokrese s krogli in železom. Pri tem pa ne pozabim, izročiti se božjemu varstvu in prositi ga, naj me otme iz rok teh grozovitnih ljudij. Tako čakam skoro dve

uri, naposled se naveličam dolgega oprezovanja, in ker ne morem dalje strpeti v tem negotovem stanju, prislonim zopet lestvo, zlezem na skalo poleg trdnjave, ležem na trebuh in kukam skozi daljnogled tja, kjer sem prej videl ogenj. Tu vidim kakih 10 nagih divjakov čepeti okoli plamtečega ognja, pa ne da se grejejo, zakaj solnce je pripekalo, ampak brž ko ne — natanko nisem mogel razložiti — da si napravljajo zopet strašno krvavo gostijo. Na enkrat vstanejo in začno ple-sati ter pačiti in prečudno zvijati se z životom. Ali so bile med njimi tudi ženske, nisem mogel spoznati. Imeli so na bregu privezani dve šajki in ker je bil ta čas osek, videlo se je, da pričakujejo pleva, ki bi jih odnesel od otoka. Težko je povedati, kako me je pretresel ta pogled; vendar sem prav sodil; zakaj ko je pritok narastel, videl sem, da so divjaki stopili v čolne in z vso močjo odveslali. Opazka, da tujei morejš tu sem le samo tedaj, kedar se voda odteka, tolažila me je močno, ker v času pleva smel sem brez skrbi mahati po otoku.

Ko se odpeljajo, obesim čez rame obe puški, vzamem par samokresov in veliki lovski nož in urno korakam tja, kjer so se bili tujei gostili. Tu ugledam grozne ostanke njih nečloveškega početja: kri, kosti in nekatere kose mesa človeških žrtev, ki so jih grozovitneži požrli. Potem grem na grič, kjer sem onikrat našel enake ostanke, in vidim odtod, da so bile tukaj še tri druge šajke divjakov, ki so počenjali enako divjajstvo. Pogled na morje mi je kazal, kako so tudi veslali proti domu. Iz nova me zgrabi jeza, in prvemu, ki mi pride blizu, sklenem pognati kroglo v čepino, naj pride sam ali v tovaršiji. Zopet me obhajajo morilni občutki proti tujcem in premišljujem, kako bi jih najlože napadel, zlasti kedar so kakor ravnokar razdeljeni na dva kampa.

Več ko 15 mesecev je minulo, da se niso prikazali pesoglavci, vsaj najti nisem mogel nobenega sledu njihovega prihoda. Poleg tega sem si bil tudi svest, da se v sedanjem deževju ne bodo spustili na nevarno morje. Vendar sem bil ves ta čas silno nepokojen. Imel sem jako žalostne dni. Sanje o preganjanju in prelivanju krvi so me trpinčile po noči, be-deč pa sem se bal in maščeval.

Bilo je dne 16. vel. travna 24. leta — ako sem prav urejeval leseno pratiko —, ko je ves dan in skoraj vso noč razsajala huda nevihta z bliskom in gromom. Zamišljen sem bil v sedanje okoliščine svoje. Ravnokar — bilo je na večer — segel sem po sv. pismu, da bi iz tega sv. neusahljivega

studenca zajel tolažbe in trdnega zaupanja, kar me iz pobožnosti preplaši zamolkel strel kakor topa.

Ta strah je bil ves drugačen in obudil v meni seveda vse druge občutke. Urno splezam čez plot in hitim na stražnico. Ko pridem na vrh in pogledam na šumeče morje, zasveti se odtod drugič in pol minute pozneje čujem drugi pok. Prišel je iz onega vzhodnega otoka, v katerega sem bil poprej že sam enkrat zašel z ladijo. Brž si mislim, da je gotovo kaka ladija v sili in drugi ž njo veslajoči naznanja svojo nevarnost. Toliko se še zavedem, da sem spoznal: ako jima jaz ne morem pomagati, morebiti mi o n i pritečete na pomoč. Nanesem torej suhljadi, kolikor je je bilo dobiti v naglici, na stražnico v grmado ter jo zažgem, da-si je veter močno pihal. Kmalu je plamen visoko šinil in brezdvomno so ga zapazili na barki, ker so večkrat zaporedoma strelili. Vso noč sem ostal na griču, drva nosil in kuril, včasih je po viharju in noči zamolkel grozen strel zabučal na moje uho, naposled je vse utihnilo.

Jutro je bilo jasno in prijetno, nevihta popolnoma poglegla. Pogledam skozi daljnogled proti izhodu in zapazim precej daleč od otoka neko nerazločljivo reč; po mojih mislih je bila ladija ali barka. Ker pa tudi po dnevu, kakor si lahko mislite, natanko opazujem ono stvar, pa se kar ne gane, posnemam, da je ladija ali na mačku ali celo na produ. Da se tega popolnoma prepričam, napotim se z risanico in samokresi proti južnemu bregovju in skalovju, kamor me je bil nekdaj zanesel tok. Tja prišedši, spoznam o jasnem vremenu ostanke razbite barke, ki je poprejšno noč zadela na skrite pečine. Zdel se mi je prav tisti kraj, kjer je tudi naša ladijo zadela enaka nesreča. Prav ono pečevje je bilo, ki me je na moji morski vožnji okoli otoka otelo iz najhujše nevarnosti. Tako ista reč temu donaša rešitev, drugemu pogubo.

Razbita barka mi je vzbudila razne misli in premišljevanja. Posebno čudno se mi je zdelo, da ni bilo videti nobenega človeka. Mislil sem sam pri sebi: ljudje v temi menda niso zapazili otoka, sicer bi se bili pač podvzivali, skočiti v šalupo. Temu je nasprotoval strel iz topov, zakaj brez dvombe so videli moj ogenj vrh hriba in torej slutili, da je suha zemlja blizu. Mogoče, da so stopili v rešilni čoln, da jih je pa tok kakor mene zgrabil in zanesel daleč sred morja, kjer so brž ko ne strašno poginili. Potem zopet premišlujem, lahko da so čoln izgubili, morebiti, ker so se valovi zaganjali v barko in mornarje prisilili, da so čolne pometali v vodo. Vendar sem pa

še upal, da je ona barka, katera je spremljala razbito, prihitela tej na pomoč in ljudi rešila.

A vse to se mi je dozdevalo in naj se je zgodilo karkoli, ljudje so bili vsega usmiljenja vredni. To je bilo za-me v tem oziru koristno, da sem sedaj Boga hvalil, da je v moji samoti tako očetovsko skrbel za-me in prav mene ohranil živega in zdravega, dočim so mornarji že dveh bark žalostno končali na tem nesrečnem skalovju. Ne morem dopovedati, kaj sem čutil ugledavši ladjine drobljance. „O da bi se bila vsaj eden ali dva teh nesrečnežev otela, tovariša bi mi bila, s katerima bi se pogovarjal!“ Tako sem klical, in še nikoli, kar sem bil na otoku, nisem si tolikanj želel človeka in nikoli tako težko in bridko pogrešal ga kakor sedaj. Na enkrat mi šine misel: kaj ko bi veslal k podrtinam? Morebiti še rešim kakega človeka, in tudi, če dojdem prepozno, gotovo najdem v barki marsikatere koristne reči. Ta želja me je gnala tako močno, da se mi je zdela kakor božje povelje in da nisem odlašal izpolniti je.

Najprej tečem v grad, iskat, kar je treba za vožnjo. Vzamem dosti kruha, lonec pitne vode, sklenico ruma, jerbas posušenega grozdja in kompas. S tem blagom obložen napotim se k čolnu, izpoljem iz njega vodo, ki se je bila v njem nabrala, in ga vzdignem s proda. Potem pokladam blago lepo čedno va-nj in se vrnem domóv po drug tovor. Takrat si naložim veliko vrečo riža, še eden lonec mrzle vode, kakih 24 hlebov kruha in pinic, sklenico kozjega mleka in kos sira, s praktičnim solnčnikom vred. S potom na čelu pritiram breme v čoln in odrinem Bogu se priporočevaje. Ob bregu veslam, dokler priveslam vrh sipine na severo-izhodnem koncu svojega otoka. Sedaj velja, spustiti se na široko morje. Pogled na deroče toke, ki so neprenehoma divili v neki daljavi na obeh bregovih, spomni me grozne nevarnosti, ki sem jo tukaj že prestal. Misel, da me kak tok s seboj potegne in daleč odnese od brega, popari me tako, da hočem početje opustiti. In res skočim na suho in privežem čoln v malem zalivu. Sedem na griček in v strahu in poželenju se posvetujem, kaj storiti.

Ko tako duhtam, zapazim, da voda narašča. To je zakasnilo mojo vožnjo za nekoliko ur. Potem si mislim, ali me ne more eden teh tokov ravno tako hitro k bregu pripeljati, kakor me je drug od njega odgnal? Da to reč preiščem, splezam na visok grič, kjer sem mogel videti morje od obeh strani in natanko gledati, kako voda odteka in priteka. Tu

spoznam, da se valovi blizu brega drvé proti severu, da mi je tedaj le treba kreniti na ono stran in plem me gotovo pripelje nazaj k otoku. To me osrči. Grem s hriba, stopim v čoln, veslam po raznih ovinkih sem ter tja in v dveh urah srečno priveslam k razbiti barki. Ladija, po vnanjem španjolska, bila je v jako žalostnem stanu. Med dvema skalama je bila stisnjena; sprednji del in kos boka so razdrobili močni valovi in ker je zadnji konec z veliko silo zadel na pečevje, zlomila sta se sprednji in zadnji jadrenik. Poprečni jadrenik na nosu je ostal cel.

Ko pridem do ladije, prikaže se pes, ki ugledavši mene, začne lajati in tuliti. Pokličem ga. Koj skoči v vodo in plava proti mojemu čolnu. Pomagam mu va-nj. Uboga žival je bila na pol mrtva glada in žeje. Pomolim mu kruha in pinic in jedel je hlastno kakor volk, ki je 14 dnij stradal v snegu. Potlej sem mu dal piti in ko bi mu bil pustil, prenapil bi se bil.

Stopil sem potem v barko in najprvo ugledal v spodnji kajuti dva utonjena človeka, ki sta se še v smrti skupaj držala. Brž ko ne so se valovi s tako silo zagnali nad ladijo sred skalovja, da so se ljudje kar potopili kakor na visokem morju. Razen psa ni bilo na ladiji nič živega.

Blago je po večjem poškodovala morska voda. V barki sem našel več sodov vina ali žganja, toda preveliki so bili, da bi jih mogel premakniti. Isto tako najdem nekoliko skrinjic, menda lastnina mornarjev, ter jih znesem v čoln in še ne pogledam, kaj da je v njih. Ko bi sprednji del ne bil tako zdelan, zadnji pa ne zadel ob skale, našel bi bil gotovo veliko vrednostnega, ker soditi po tem, kar je bilo v skrinjicah, bilo je v barki mnogo bogastva. Po teku sem sklepal, da je jadrala iz Buenos-Ayres ali Rio dela Plata, na južni strani Brazilije, proti Havani in potem menda proti Španski.

Poleg skrinjic je ležal sodček likéra, kakih 20 meric. V kajuti je bilo nekoliko pušek in velik rog. Ker sem imel dovolj strelnega orožja, pustim one in vzamem samo rog, v katerem so bili 4 funti smodnika. Najbolj koristne reči za me so bile: lopatica, klešče, dva majhna kuprena kotlička, bakrena majolika za čokolado in roš. S tem tovorom in psom se napotim proti domu. Rastoči plem mi je ugajal, eno uro po solnčnem zahodu bil sem na otoku.

Ves spehan nisem mogel v trdnjavo. Tedaj ležem, ko se navečerjam, kar v čoln, varen slehernega nepričakovanega napada, ker sem imel zopet čuvaja pri sebi. Okrepčan se pre-

budim naslednje jutro, in po zajutreku, ki sem ga vestno delil z novim prijateljem, spravim blago na breg in natanko pregledam vsako reč kakor človek, ki pobira cestnino. Žganje v sodčku je bil nekak rum, a precej slabši od onega, ki ga pijo v Braziliji. V skrinjicah najdem več rečij deloma prijetnih, na pr. lepo izdelano torbo, v kateri je tičalo več s srebrnimi zamaški zamašenih steklenic, ki so držale po tri bokale dobrega žganja, nadalje dva lonca skuhanega sadja, tako trdo zadelana, da ni mogla morska voda va-nj, potem nekoliko jako močnih srajc, do 18 platnenih belih rut in več pisanih ovratnic, — skozi in skozi reči, ki sem si jih neznano želez in ki so mi bile ne malo koristne. Naposled najdem prav na dnu skrinjic še tri velike mošnje srebrnega denarja, kakih 1100 srebrnikov vkup. V eni je bilo šest cekinov v papir zavutih in nekateri mali kosci zlata, težki morebiti 1 funt vsi skupaj. Rad bi bil vse zlato, ki za me ni bilo več vredno nego kremenica, zamenjal za par angleških čevljev in nogavic, ki sem jih toliko let tako krvavo pogrešal. Sicer sem čevlje onih dveh v kajuti utopljenih mornarjev ugrabil in še dva druga pa zasledil v škrinjah, toda tako pripravnih in močnih niso bili kakor angleški. V drugi skrinjici je bila obleka in dva funta smodnika, posebno drobnega, ki je bil namenjen samo za tičji lov. Poslednja skrinja, ki sem jo odprl, hranila je nekaj srebrnine, pa nič zlata; brž ko ne je bila kakega mornarja, ona pa katerega si bodi častnika. Poleg naštetih rečij so me najbolj razveselili papir, peresa, nožki in velika steklenica črnila. Kakor vidite, nisem dobil Bog si vedi kaj v razbiti ladiji, toda zadovoljen sem bil s tem, kar mi je prišlo tako nepričakovano v pest. Vse tedaj postavim pod streho v jamo, čoln pa na poprejšnje mesto. Potem se vrnem h gradu, kjer je bilo vse pri starem.

Pač so se moje koze in mačke ne malo prestrašile, ko so ugledale mojega čveteronovega tovariša, ki je glasno zalajal nad nje, toda kmalu jih pomirim in vsi prebivalci so odslej skupaj živeli složno in mirno. Ko nekaj dnij kasneje zopet grem na breg blizu kraja, kjer se je potopila barka, najdem v žalost svojo mrtvega mornarskega učenca, ki so ga valovi izplavili na suho. Na sebi je imel samo mornarski jopič, hlače na kolenih strgane, in plavo platneno srajco. Nič ni razodevalo, katerega naroda je bil. V žepih njegovih staknem dva majhna novca in pipo, ki mi je bila ljubša, kakor vse zlato in srebro. Sicer nisem zapazil nobenega brodnika nesrečne barke. Po teh dogodbah se je začelo pri meni zopet

staro enoterno življenje, samo da sem se vseh rečij lotil previdniše in bolj natanko pazil na vse, kar se je godilo zunaj mojega grada. Kedar sem bil namenjem v poletno hišo, dobro sem se založil z orožjem; ako sem se pa spustil proti jutru, smel sem že bolj brezskrbno, vendar ne brez risanice, ogledovati zakladnice ali hrame. Včasih me je obhajala želja, drugič peljati se k razbiti barki, toda pamet me je opominjala: saj ne najdeš ničesar, kar bi ti povrnilo težave in nevarnosti druge vožnje. Ob vsem tem si nisem mogel barke izbiti iz uma in menil sem, da me tam čaka kako neprevi-

deno veselje. Kdo vé, ali bi ne bil še enkrat veslal k razvalinam, ko bi ne bili neko viharno noč poslednji ostanki izginili z morskega površja.

Ker nisem, kakor sem pričakoval, na barki našel ljudij, tovarišev v samoti, rodile so se v mojih možganih misli in naklepi, ki so bili prečudni. Zopet me je prijela stara strast do potovanja, moj „podedovani greh,“ kakor sem jo imenoval. Vsaj enkrat bi bil rad s čolničem obiskal ona mojemu otoku najbližja ostrova; odtod bi se spustil menda tudi lahko na amerikkansko zemljo. Tudi sedaj se zopet domislím barčice, v kateri sem nekdaj z zamorcem Ksurijem pobegnil iz Saleha.

Ko bi jo bil imel v tacihi trenutkih, gotovo bi se bil zopet na dobro srečo izročil nevarnemu morju, da bi le prišel k omikanim ljudem. Rad bi bil tudi zvedel, kje da prebivajo tujci, ki so me za vselej vzdrabili iz zložnega pokoja, kako daleč da je njihova dežela od mojega otoka, in vprašal sem sam sebe, zakaj bi pač jaz ne mogel do njih tako lahko. kakor oni do mene. Tega seveda nisem pomislil, kaj bi se mi zgodilo, ko bi prišel divjakom v pest in ali bi se mogel kedaj oteti. Toda tako sem bil zamišljen v novo vožnjo, da mi ni družega blodilo po glavi nego, kako da srečno stopim na zapadni zemlji na suho. Zopet se mi je zdelo, da ne morem prenašati pričujočih okoliščin in zopet sem tuhtal, kako bi se odtegnil tem žalostnim razmeram. Da sem le onkraj na suhem, našel bi že zaželeno pomoč. Kakor v Afriki bi veslal ob bregu in zasledil kraje, koder prebivajo Evropejci, ali bi srečal kako krščansko ladijo, ki bi me vzela iz usmiljenja na brod, ali ko bi mi izpodletelo vse, ostalo bi mi poslednjič najhujše, to je smrt, in konec bi bil potem vsemu mojemu trpljenju! Česa se je bilo torej bati?

Bilo je deževno vreme sušca meseca 24. leta mojega prebivanja na otoku. Neko noč kar nič nisem spal, da-si nisem čutil nobene telesne slabosti. Ni mogoče napisati brezštevilnih mislij, ki so se mi drvile po možganih. Tisto noč so mi po vrsti stopale pred oči vse dogodbe preteklega življenja, čalostne in vesele. Ko sem se domislil raznih časov svojega tukajšnjega bivanja, primerjal sem poprejšno mirno življenje s plašnim, bridkim od trenutka, ko sem ugledal v pesku osodepolno človeško sled. Nikakor nisem dvomil, da so divjaki poprej večkrat prihajali na moj otok, pa ker jih nisem videl, živel sem brez skrbi tja v en dan. Kako dobrotljivo pač ravna z nami božja previdnost, ki naše presodke in misli tako ozko meji, da mirno in brez težav živimo v sredi med nevarnostmi, ki bi nam grenile vse veselje do sedanjega življenja, ko bi vedeli za nje. Kolikokrat sem ta čas varen korakal po kraljestvu, ko me je morebiti le kak grm, kako drevo, kak grič, bližnja noč ali kaka druga reč varovala, da nisem zabredel med divjake, ki bi me bili hladnokrvno umorili in pojedli, kakor jaz goloba ali drozga. Ne bi bil pravičen do sebe, da ne bi omenil, kako ganjen sem zahvalil Boga, da me je otel iz nevarnostij, ki jih še poznal nisem.

Te misli so mi silno razburile kri in žila je tolkla kakor kladvo. Še le za jutra sem utrujen trdo zaspal. Sedaj se mi je sanjalo, da kakor po navadi hodim po bregu na vzhodni

strani otoka in zapazim dve šajki, iz katerih stopi 11 divjakov in nekoliko ujetih, katere so hoteli pojesti. Mahoma pobegne eden onih jetnikov in se skriva v grmovju okoli mojega gradu. Prijazen mu grem nasproti veleč, naj stopi bliže. Ujeti ubožec pade na kolena, proséč pomoči zoper svoje rabeljne. Potem se mi je zdelo, da mu pokažem lestvo, pomagam čez plot ter ga peljem v hišo, kjer postane moj služabnik. „S tem tovarišem“, rečem sam pri sebi, „bodem mogel dovršiti najiskrenejšo svojo željo; nič me ne ovira, da se spustim na široko morje; zakaj on me bode vodil in povedal, kaj storiti, kaj opustiti.“ V tem sanjskem pogovoru se prebudim. Ko mi je bilo popolnoma jasno, da so vsi moji prelepi rešilni načrti le sanjarije, postal sem neznano otožen.

Vendar so me te sanje napeljale na misel, da divjaka, ki bi ga kanibali privlekli na otok in hoteli zaklati, če mogoče, rešim iz morilnih njihovih rok. Kako bi potem sebe otél, sam nisem vedel. Toda to se je lože mislilo, nego storilo! Takšno početje ni bilo brez največjih težav in nevarnostij in kako lahko bi mi izpodletelo! Nasproti pa sem začel zopet dvomiti, so li moji naklepi pač pošteni, in strah me je bilo, kri prelivati. S kratka: cincal sem sedaj na to, sedaj na ono stran, poslednjič pa je prevladala želja po rešitvi in sklenil sem, po vsaki ceni dobiti divjaka v pest. Kako pa doseči ta namen? Najpripravniše se mi je zdelo, opazovati divjake, kedar stopijo na breg, vse drugo pa prepustiti dobri sreči. Hodil sem tedaj sleherni dan prežat, zlasti na zapadno in južno-vzhodno stran. Toda kakor koli sem kupal, ladija z divjaki se vendar le ni prikazala. Tako je prešlo dokaj časa. Vendar srčnost mi ni upadla, temveč še le prav unemal sem si v mislih srd do pesoglavcev, da sem kar gorel hrepenenja, poskusiti se ž njimi.

Enajsto poglavje.

Divjaki.

Preteklo je poldrugo leto, kar vidim nekega jutra zgodaj pet šajk vstric veslati naravnost proti svojemu domovju. Tako število me osupne. Vedel sem, da jih je navadno stopalo po 5 do 6 včasih tudi po več v eno šajko; zato se mi zdi pre-

sneto nevarna reč sam zagrabiti morebiti kakih 30 mož. Prepaden in skrben se umaknem v svojo trdnjavo. Tu uredim vse potrebno, da spodobno sprejemem kakoršno koli obiskovanje.

Ker sem pa gostov čakal in čakal in nobenega pričakal, tudi ne čul nobenega ropota, ki bi bil naznanil njih prihod, minula mi je potrpežljivost. Po vsaki ceni sem hotel vedeti, kaj se godi v moji deželi. Puške prislonim k lestvi, jaz pa sem v dveh skokih vrh griča. Previdno se tako postavim, da glava moja ni veliko segala nad mali holmec. Skoz daljnogled zapazim sedaj kakih 30 divjakov, ki so skakali ter se prečudno zvijali in spakovali okoli velikega ognja. Potem vidim, kako so iz šajk vlekli dva nesrečna človeka, da ju za-

koljejo. Eden se koj zgrudi na tla, zadel ga je menda kol. V divji naglosti planejo nad njega dva ali trije in zrežejo na kose. Drugega je čakala enaka osoda. Na enkrat pa se v nesrečnežu vzbudi veselje do življenja, pobegne in beži naravnost proti moji koči. Neznano se prestrašim videč, da je krenil na to stran, posebno, ker se je za njim udrla tropa pesoglavcev. Vendar se ne ganem ter se osrčim še le, ko zapazim, da samo trije možje še preganjajo begunca, ki je bil že tako daleč pred njimi, da ga ne dotečejo, ako le še pol ure tako naglo beži.

Med njimi in mojo trdunjo je bil zaliv, katerega sem imel že večkrat v mislih. Tega je bilo treba preplavati, ako je hotel begunec uteči. In res skoči brez pomišljanja v vodo in po 30 do 40 krepkih udarcih priplava na to stran, spleza urno na breg in neznansko hitro nadaljuje svoj tek. Ko preganjalci prisopihajo do vode, oprezno se eden obrne in jo ubere h gostujočim se tovarišem, ona dva pa plavata za ubežnikom in potratita pri tem še enkrat toliko časa kakor oni.

Sedaj se mi je zdel trenutek, da se spolnujejo moje sanje. Mislil sem si, da me je božja previdnost poklicala, življenje oteti temu nesrečnemu divjaku. Jadorno se spustim s stražnice, zagrabil puške pri lestvi in koračim po bližnici proti morju. Kmalu sem bil med begajočim in nasledovalcema njegovima. Onemu glasno zakličem, toda siromak se me tako ustraši, kakor se je bal svojih sovražnikov. Pomignem mu torej z roko, naj pride k meni, in ob enem stopim preganjalcema naproti. Bliskoma skočim nad enega in ga treščim s kopitom ob tla. Nisem se namreč upal puške izprožiti boječ se, da strel ne privabi še ostale duhali, da-si je bila tako daleč od nas, da bi bila težko čula pok ali ugledala dim. Ubitega pajdaš obstane plah. Ko se mu približam, napne lok in hoče izprožiti v me puščico. Toda srečno mu prestrežem in ga ustrelim.

Strel, ogenj in dim tako omamijo ubogega rešenega divjaka, da je obstal, kakor bi ga bila strela zadela. Rajši bi bil menda bežal pred menoj, nego se mi bližal. Zopet mu pomignem z roko, naj pride k meni. Razumel je menda moje znamenje, ter prestopil; obstal, potem bliže se pomaknil in zopet obstal. Poznalo se je siromaku, da se je tresel kakor šiba na vodi. Morebiti je mislil, da sedaj je moj jetnik in in zdajci pride vrsta na-nj, da bode usmrten. Jaz sem mu kimal in prizadeval si s prijaznimi besedami in znamenji, da mu preženem strah. To ga je nagnilo, da se je jel pomikati bliže, toda vsacih 10 do 12 stopinj je pokleknil, in s tem kazal svojo hvaležnost in udanost. Nasmehljam se mu sedaj in še enkrat pomignem. Naposled vendar pride tik mene, poklekne, poljubi zemljo, prime desno mojo nogo in si jo postavi na glavo. Menda je hotel s tem dati na znanje, da je odslej moj rob. Vzdignem ga, prijazno pogledam in storim vse, da bi postal pogumnejši.

V tem je k zavesti prišel divjak, o katerem sem mislil, da sem ga ustrelil, ter jel se gibati. Pokažem ga otetemu varovancu. Le-ta izpregovori nekatere besede, katerih sicer

nisem razumel, ki so mi pa bile 25 let sèm najprijetnejši glasovi, ker prišli so iz človeških ust. Sedaj pa ni bil čas za tako premišljevanje; zakaj ranjenec se je bil že dvignil in moj varovanec se je tega silno prestrašil. Zatorej pomerim na-nj, da ga usmrtim, toda moj divjak, kakor ga hočem zvati, znaznanja mi z znamenji, naj mu posodim meč. Dam mu orožje. Kakor blisk plane nad sovražnika in na en sam mahljaj mu odseka glavo teko ročno, kakor da je hodil h kakemu evropejskemu rabeljnu v šolo. S tem mojsterskim činom se mi je hotel prikupiti, zakaj čudno meni nerazumljivo kretaje in skakljaje se mi je prismijal in pred-me položil glavo in meč.

Najbolj ga je pa osupnilo, da sem onega preganjalca usmrtil iz tolike daljave. S prstom mi ga je kazal in zdelo se mi je, da me prosi, naj ga pustim k njemu, česar mu tudi ne odrečem. Dospevši do mrliča, ogledoval ga je čudéc se, obračal ga sedaj na to sedaj na ono stran in preiskaval rano, iz katere je teklo le malo krvi, ker krogla je prodrla daleč v prsi in krv se je razlila proti znotraj. Po tem mrtvaškem ogledu vrnil se je moj divjak, in ker sem hotel oditi, mignem mu, naj gre za menoj. On pa kot sin puščave previdnejši od mene, kaže, naj zagrebeva mrliča v pesek, da ju ne najdejo tovariši njuni. Temu popolnoma pritrdim in v črtrt uri sta bila zakopana.

Še nisem vedel, kam z divjakom. Po svojih sanjah bi ga bil moral peljati v grad, vendar se mi je zdelo varniše, da grem ž njim v jamo, kraj, ki je bil od mojega stanovanja najbolje oddaljen na otoku. Ondi mu dam kruha, rozin in mrzle vode, kar mu je slastno dišalo. Potem mi vržem otep riževe slame za posteljo in odejo. Kmalu moj divji gost mirno zaspi po trpljenju tistega dné.

+ Bil je lepo vzrastel, krepek, brdek mladenič kakih 25 let. Obličja ni bil divjega, ampak prijetnega, polnega moškega ponosa. Kedar se je smehljaj, kazala se je iz njega celo neka krotkost, kakoršno imajo sicer le Evropejci. Lasje niso bili volnati ali kuštrasti, ampak viseli v kodrih okoli zatilnika. Polti je bil temno-rujave, a ne one rumenkaste, tolikanj grde in odurne rujave barve, kakoršne so Braziljci, ampak olivaste, s progami pomešane, katera je jako prijetna. Obraz je imel okrogel in poln, čelo visoko, usta pravilna, zobe majhine in bele ko repa.

Ko je spal, šel sem v bližnjo ogrado kože mlest. Nisem še izgotovil tega opravka, ko prileti moj Indijanec jaderno k meni, vleže se ponižno pred me, kakor je storil že enkrat,

postavi si mojo nogo na glavo in z vsakoršnimi znamenji razkazuje svojo hvaležnost in udanost.

Do malega sem že umel njegova znamenja; zato mu naznamim, da sem zadovoljen ž njim, ter si prizadevam govoriti ž njim. Najprej mu dam spoznati, da naj mu bode ime Petek, ker po svoji pratiki sem sodil, da seŕm ga rešil v petek. Za tem mu dokazujem, da me mora gospoda imenovati. Slednjič mu razjasnim, kaj je d à in n e, kako izgovarjati ti besedi. S tem sem končal prvi nauk v jezikoslovju. Sedaj mu ponudim kruha in v lončeni posodi mleka, sebi pa nadrobim v mleko ječmenovih pinic in mu mignem, naj me posnema. To je tudi storil in pokazal, da nikakor ne zaničuje mrzlih jedij.

Ves ostali dan in naslednjo noč ostal sem pri njem v jami. Ko se je zazorilo, vzamem ga s seboj v grad, da ga oblečem, zakaj bil je, kakor ga je Bog stvaril. Prišedši do pokopališča ubitih divjakov pokazal mi je natanko mesto ter dal znamenje, da bi mrliča rad izkopal in pojedel. Toda gnus mu izrazim nad takim početjem in z roko mogočno pomignem, naj odstopi, in voljno je ubogal. Potem koračim ž njim na stražnico gledat, so li odveslali divjaki, in natanko sem skozi daljnogled zapazil kraj, kjer so bili. Njih in šajk njihovih nisem zasledil; gotovo so se torej odpravili kar nič zmenŕvši se za ostala tovariša.

Toda to mi še ni bilo dovolj; moj novi pajdaš mi je dal pogum, vse natanko pregledati. Stisnem torej Petku meč v roke, obesim mu pušico in lok, katerih je bil jako vajeŕ, in mu naložim še puško za-se, sam pa vzamem dve. Tako oborožena korakava proti taboru divjakov, hoteč izvedeti, kaj so počenjali. Ko dospeva do mesta krvave gostije, zastane mi kri v žilah, ker grozne reči sem tu ugledal. Zemlja krvava, človeške kosti sem ter tja, tri čepine, pet rok, kosti treh ali štirih nog in več na pol snedenih, umazanih in raztrganih kosov mesa: to so bila znamenja zmagovalne pojedine, ki so jo tukaj obhajali nečloveški divjaki. Petek mi je dokazoval, da so pesoglavci sëm pritirali 4 jetnike, izmed katerih so tri požrli, četrti da je on sam. Velika bitva je bila neki med njegovim in sosednim rodod; na obeh straneh so jih mnogo ujeli in na razne kraje odpeljali, da jih kakor tukaj porabijo za zmagovalne gostije. Ukažem Petku čepine, kosti, meso, s kratka vse človeške ostanke na kup znositi in sžgati. Tu je Petek razodel staro pesjanarsko nagnjenje; zakaj zeló ga je mikalo po človeškem mesu. A jaz sem mu kaj takega

tako resno in odločno prepovedal, da se ni predrznil ustreči svoji želji. Celó smrt sem mu zažugal, ako bi kedaj še jel človeškega mesa.

Zapustila sva tedaj kraj človeške grozovitosti in krenila naravnost v grad, da svojega služabnika oblečem. Najprej mu dam platnene hlače, potem skrpam telovnik iz kozlovine po najprostejšem kroju, zakaj bil sem že dokaj izurjen krojač. Tudi za jopič sem skrbel, in pripravna, precej čedna kučma iz zajčevine je dopolnila Petkovo obleko. Iz prva je bil kar zamaknjen, da bode kakor njegov gospod, a kmalu se mu je zdelo oblačilo okorno, hlače so ga nadlegovale in rokavi so bili preozki okoli ram in rok. Ko sem pa popravil, kjer je bilo pretesno, navadil se je obleke in naposled se prav rad oblačil.

Sedaj sem premišljeval, kam bi utaknil dobrega Petka, da se mi ga ni treba bati ali da mi ne bode nadležen. Najpripravniše se mi je zdelo, med obema trdnjavama postaviti šotor in sebe dobro zavarovati, ako bi mi hotel Petek kaj hudega storiti. A vse to je bilo nepotrebno, zakaj ni je bilo bolj zvesto udane duše, nego je bil moj Petek. Nikoli ni bil svojeglaven in razposajen, vselej je bil pokoren. Srčno mi je bil udan in ljubil in častil me kakor očeta, da smem pač reči, da bi bil za-me rad in vesel umrl, ko bi bilo treba. Njegova prijaznost in veselo srce, njegova marljivost pri vsakem delu, katero sem mu naložil. omilila mi ga je tako, da nisem ničesar želel tolikanj, kakor razgovarjati se z njim o tem in onem. Zatorej sem ga pridno učil angleškega jezika ter se veselil njegove dobre glavice. Najbolj pa sem si prizadeval, v njem zadušiti grdo željo, jesti človeško meso. V ta namen se mi je dozdevalo najpripravniše, navaditi ga na drugo meso. Necega dné ga vzamem s seboj in ugledam ne daleč kožo ležati z dvema mladičema. Primši ga za roko rečem: „Tiho bodi in ne gani se!“ in tisti hip ustrelim kozličev enega. Ubogi dečko se tako prestraši, da se skoro zgrudi na zemljo, mislil je celo, da sem hotel njega usmrtiti, ker odpel je jopič in tipal, ali je ranjen. Potem je pritekel k meni, pal na kolena, jecljal dokaj nerazumljivih besed in prosil, naj mu prizanesem. Prijazno se smehljaje primem ga za roko, pokažem ubitega kozliča in zapovem, naj gre po-nj. Ko je čudeč se ogledoval žival, nabijem puško iz nova. Nikakor mu pa še ni bilo jasno, kako se je godilo, da je bila žival mrtva. Da mu razjasnim to reč, pokažem s prstom na puško, potem na papigo, sedečo streljaj daleč na drevesu. Sedaj mu z znamenjem razodenem, da tudi tega tiča lahko

ustrelim z risanico, naj le natanko pazi na žival; sprožim in poborem papigo z drevesa.

A tudi sedaj se je ubogi Petek silno prestrašil in kazal malikovalsko boječnost pred puško. Ker je namreč ni videl basati, menil je, da se morejo ž njo neprenehoma ljudi in živali moriti iz katere koli daljave. Precej časa je bil kar omamljen, in ko bi mu ne bil prigovarjal z resnimi besedami, menda bi bil puško molil po božje. Pogovarjal se je ž njo, kakor da ga umé, prosil jo prisrčno, naj ga nikar ne ustrelí, in pričakoval pred njo stojé, da mu odgovori. Več dnij je minulo, predno se j^a je dotaknil.

Ko Petka nekoliko mine strah, rečem mu iti po ustreljenega tiča. Dolgo ga ni bilo nazaj, papiga namreč ni bila popolnoma mrtva ter sfrfetala dalje, naposled jo pritira. Vzemši še kozlička vrneva se domóv. Tu razsekam žival in kos skuham še tisti večer. Petek je hlastno poručal okusno meso. Čudno se mu je zdelo, da sem svoje jedi solil, in dajal mi je na znanje, da je to njemu posebno zoperno. Da bi mi to prav živo dokazal, položil je košček soli na jezik in obraz neznanško raztezoval, potem izpluil kislo mešto in usta izplaknil z zmrzlo vodo. Jaz sem ga hotel na njegov način prepričati, da nema prav. Vzamem torej kos mesa brez soli ter se pačim na prečudne načine; toda moje dokazovanje ni obveljalo.

Naslednji dan postavim pred tovariša dobro kozjo pečenko. Pripravil sem jo pa, kakor sem nekedaj videl na Angleškem. Vtaknil sem namreč blizu močnega ognja dve palici nekoliko saksebe v zemljo, tretjo pa položil čez oni dve, obesil na vrvi meso in ukazal vrteti. Petek se je jako čudil umnemu pečenju. Ko je pa okusil pečenko, ni mogel niti z besedami niti znamenji dosti dokazovati, kako mu diši ta jed, celo tako je bil navdušen, da je kar sam zatrdil in obljubil, da ne bode nikdar več jedel človeškega mesa. Naslednji dan sem Petku zapovedal ječmen mlatiti in čistiti, kakor je videl mene delati, kar je urno in dobro izvršil. Tudi sem mu kazal, kako kruh pečem in mlince delam in druge take opravke. Vse je kmalu umél in o kratkem sem mu lahko brez skrbi prepustil vse delo.

Ker sem sedaj moral rediti naju dva, treba je bilo več žita sejati, da več nažanjem. Poiščem torej večjega sveta za njivo in ga ogradim kakor poprej. Veselo in pridno mi je pri delu pomagal Petek; zlasti ko mu povem, da se to godi zaradi tega, da dobiva jaz in on dovolj kruha.

To leto je bilo res najprijetnije, kolikor sem jih preživel na otoku. Petek se je v nekaterih mesecih precej dobro navadil angleškega jezika ter znal imenovati vse reči, ki sem jih tirjal od njega, in vse kraje, kamor sem ga pošiljal. Sedaj še-le, ko je preteklo toliko let, užival sem veselje, pogovarjati se s človekom v maternem jeziku. Vrh tega mi je prihajal moj tovariš od dne do dne ljubši. Ker je bil pošten, priprost in udan, imel sem ga čedalje rajši, in tudi on me je ljubil, kakor poprej še morebiti nikogar.

Nekega dné sem ga skušal, če li zeló želi zopet videti svojo domačijo in ker je dosti dobro umel angleški, vprašam ga:

„Ali je tvoj rod kedaj v vojskah zmagal?“

„Dà, dà,“ odgovori smijaje se, „mi bili vselej prvi.“ (Hotel je reči, da so druge premagali.)

„Vi ste se najbolje vojskovali, praviš? Kako pa, da so te ujeli? Petek!“

„Moj rod je vendar-le zmagal.“

„Ali zmagal? Ne verjamem, sicer bi ti ne bil jetnik.“

„Gospod, tam, kjer sem jaz bojeval se, bilo je več sovražnikov nego naših bratov; ujeli so enega, dva, tri in mene; sorodniki moji so na drugem kraju, kjer mene ni bilo, premagali neprijatelje in vzeli jim eden, dva, tri tisoč.“

„Zakaj te pa tvoji tovariši niso oteli?“

„Zgrabili naglo eden, dva, tri in mene in tirali v šajke; moj rod takrat ni imel čolnov.“

„In kaj počenja tvoj rod z ujetimi? Ali jih vi tudi ženetete proč in jeste, kakor ljudje, ki so bili tukaj na otoku?“

„Gospod, moj rod tudi jé ljudi, vse pojé.“

„Kam jih pa vlačite?“

„Na drug kraj, nego mislijo!“

Ali jih tirate tu sem, Petek?“

„Dà, dà, tu sem in v druge kraje.“

„Ali si tudi ti že ž njimi prišel tu-sem?“

„Prišel, prišel, gospod, od tam-le.“

In Petek je pokazal na severno-zahodno stran otoka, kjer so divjaki stopali na suho.

„Toda“, nadaljujem, „ali šajke ne zgreše včasih prave poti?“

„O, to ni nobena nevarnost. Da le ne zajdejo v tok, ki drvi daleč v morje. Tudi piha zjutraj druga sapa in zvečer zopet druga.“

Od kraja sem menil, Petek govori o pritoku in odtoku; toda kasneje sem se prepričal, da res dva različna vetrova vladata po teh vodah, ki menda prihajata od mogočne reke

Orinoko, v čegar ustji je bil moj otok. Zemlja, ki sem jo videl v zahodu in severo-zahodu, bil je veliki otok St. Trinidad (sv. Trojice).

Izpraševal sem Petka, kakšna je njegova dežela, kaki ljudje so ondi, kako je morje, bregovje in kakšni so sosedni národi. Odkritosrčno mi je odgovarjal, kakor je vedel in znal, toda zastran ljudij nisem nič drugega zvedel od njega, kakor da se jim pravi Karibs. Iz tega sem sklepal, da so menda Karaibi, ki prebivajo od Orinoka do Guiane.

Pripovedoval je nadalje: daleč tam-le za mesecem — to je v zahodu, kjer zahaja — so beli in bradasti možje, kakor jaz (kazaje na mojo dolgo brado) in ti možje so pobili mnogo ljudij. Láhko je bilo uganiti, da je imel Španjolce v mislih. Saj je bila njih grozovitost sploh znana po Ameriki in glas o njej se je širil od rodu do rodu.

Ko ga vprašam, kaj storiti, da dojdem na oni otok k belim možem, odgovori: „Dà, dà, lahko se peljaš tja v dveh čolnih.“ Nisem razumel, kaj je hotel reči z besedami: v dveh čolnih. Slednjič se je pokazalo, da je mislil na šajko, dvakrat večjo nego je bila moja. Ker je Petek vedno bolj napredoval v znanju angleškega jezika, hotel sem ga seznaniti z najimennitnejšimi resnicami krščanske vere. Pri tej priložnosti sva se tako-le pomenkovala.

„Ali mi veš povedati, Petek, kdo te je stvaril?“

„O, seveda, moj oče!“

Izprevidim, da tako nič ne opravim; zatorej poskusim drugače.

„Povej mi, Petek, kdo je naredil zemljo, morje, hribe in gozde?“

„Starček, po imenu Benamuki. Na najvišjem hribu prebiva in je veliko starši, kakor zemlja in morje, mesec in zvezde.“

„Ako je tedaj“, vprašam dalje, „Benamuki ustvaril vse stvari, ali ga torej ne molijo vse reči na svetu?“

Petek sedaj postane jako resnoben in srčno priprosto reče: „Vse stvari pravijo k njemu: O!“

„Hodijo li ljudje, ki umrjó v tvoji domovini, na kak drug svet?“

„Da, vsi gredó k Benamuki-ju.“

„In, ali pridejo oni, ki jih pojeste, tudi tja?“

„Tudi, gospod!“

„Ali si kedaj govoril z Benamuki-jem?“

„O ne, mladi ljudje ne smejo k njemu, temuč le stari možje, Uwukakis, ki pravijo: »O!« S hriba stopaje oznanjajo, kaj jim je Benamuki razodel.“

Uwukakis so bili torej njih duhovniki, ki so nevedno ljudstvo sleparili s praznimi vražami in tako ohranili sebi spoštovanje do duhovskega stanu. Učencu sedaj razkrijem vso sleparijo in živo mu pred oči postavim pravega Boga, stvarnika nebes in zemlje in očeta nas vseh. Govoril sem, kako mogočen in previden je, vse je v njegovih rokah, po svoji

volji daje in jemlje. Petek je zvesto poslušal. Posebno ga je veselil nauk o našem Zveličarju, Jezusu Kristusu, kakor tudi, kako močna je molitev, ki jo pošiljamo k Bogu v nebesih.

Nedolžno in priprosto zavrne potem Petek: „Dobro! Če je Bog nad solncem in zvezdami in sliši molitve naše, tedaj je pač večji mimo Benamukija, ki le takrat čuje molitve Uwukakisov, kedar sami pridejo do njega!“

„Prav praviš, Petek! Bog je velik in mogočen, kakor nobeno drugo bitje.“

Sleherni dan sem sedaj poučeval Petka v naukih naše vere in mu zlasti razodeval zveličansko skrivnost našega odrešenja po Jezusu Kristusu, ki se je na Golgati daroval za nas. Vso revščino sem laže prenašal, odkar sem imel tolikanj zvestega tovariša. Stanovanje mi je postalo ljubše in nič več se mi ni zdela nesreča, da sem zašel na ta otok. Neznano me je veselilo, da sem mogel Petka učiti pravega Boga spoznavati. V treh letih, ki sva jih preživela skupaj, čutila sva se popolnoma srečna in vnuemal naju je trdni sklep, stanovitna ostati v zaupanju v božje usmiljenje.

Poleg verskih pogovorov pripovedoval sem prijatelju svoje poprejšnje dogodbe, kar mi je dajalo pogostoma priložnost, lepe nauke saditi v mehko srce divjakovo. Vmes sem tudi marsikaj omenjal o evropskih deželah in narodih, opisoval svojo domovino z velikanskimi mesti, kjer je živahna obrtnija, razkladal, kako velike in imenitne so naše ladije, ki plavajo po vseh morjih in so v dotiki z najbolj oddaljenimi ljudstvi. Razodel sem mu tudi, kaj je smodnik in svinec in učil ga streljati divjačino. Podaril sem mu velik nož za rabo, kar ga je močno razveselilo, ter dodal pas za nožnico, kakor jih imajo pri nas za lovske nože. Mesto tega sem mu izročil sekirico, ki je večkrat koristniša mimo noža.

Na enem najinih skupnih izprehodov pokažem mu ostanke svoje ladija, ki je popolnoma razpadla. Petek se zamisli. Vprašam, kaj da premišljuje in naposled odgovori:

„K rodu našemu vidim prihajati ladijo, kakoršna je ta.“

Teh besed ne razumem; zatorej ga vprašam drugič, kaj da hoče povedati. Sedaj mi razloži, da je neugodno vreme ladijo moji enako priplulo v njegovo domačijo. Menil sem sam pri sebi, da se je ondi kaka evropska barka razbila in vihar čoln treščil na breg Karaibske dežele. Ko pa Petek pristavi: „Bele, bradaste može smo oteli, da se niso potopili,“ nategnem neznano ušesa in vprašam: „Koliko belih mož je bilo v čolnu?“

„Sedemnajst“, odgovori Petek naštevši na prstih.

„In kaj se je zgodilo ž njimi?“

„Vsi živijo in bivajo pri mojih bratih.“

„Ali pač veš, koliko je tega?“

„Dobro znam, Robin, tega so 4 leta.“

Tu se domislim, da prav takrat se je razbila ladija, čije razvaline so obstale blizu mojega otoka. Menda so se brodniki rešili v čolnič, vihar in valovi so jih zanesli na bregovje onih divjakov.

„Rekel si mi poprej, Petek, da beli možje stanujejo pri tvojem rodu. Kako da jih tvoji prijatelji že niso požrli?“

„Ne“, zavrne Petek, „pobratili so se z nami in mi ne jemo ljudij, ki jih ne vjamemo v vojski. Vrlo dobro se jim godi in naši bratje jim dadó, česar potrebujejo.“

Precej časa je minulo po tem pogovoru. Necega dne koračim s tovarišem na rob južno-izhodnega brda. Nebo je bilo jasno in ne oblačice ni bilo na modrem nebesu, zrak svetel in od morja sem je pihljala hladna sapica. Petek se je ozrl po neizmernem morju in neprestano gledal na eno mesto. Mahoma se vznemiri, začne plesati, skakati in ukati ter me kliče:

„Robin, Robin, pojdi hitro sem!“

„Kaj je, Petek?“

„O veselje! Kako srečen sem. Domovino vidim. Tam le pride moj rod!“

Kar je mojega dobrega prijatelja tolikanj razveselilo, užalilo je mene. Kaj, ko bi Petek res hrepenel po očetnjavi? Od tega trenutka sem sumničil svojega prijatelja in ta sum me je nadlegoval več tednov. Postal sem čemeren in tih; toda krivico sem delal ubogemu dečku, zakaj tako zaupen, tako udan mi je bil, da sem slednjič zaupal v odkritosrčnost in prijateljstvo njegovo.

Ko sva bila nekdam zopet na onem vrhu, po meglenem vremenu, začnem Petka skušati.

„Pač bi bil srečen, kaj ne da, ko bi se vrnil v domačijo k svojim bratom?“

„O da, Robin, zelo vesel bi bil, videti svoje ljudstvo.“

„Menda bi tudi rad, kakor tvoji divji bratje, jedel zopet človeško meso?“

„O ne, ne! Petek ne bode jel nikdar človeškega mesa; bratom bode rekel, ljubite se med seboj, ne molite Benamuki-ja, jejte kozje meso in družih živalij in pecite ržen in ječmenov kruh.“

„Ali se pa ne bojiš, Petek, da te ubijejo, ako tako govoriš?“

„O ne, ne, Robin! ne bodo me umorili; radi se bodo učili.“

„Torej bi rad šel domov?“

„O sevéda! Toda kako plavati tako daleč tja do one dežele?“

„Šajko ti hočem stesati.“

„Ali pojdeš potem? Zakaj brez tebe ne zapustim nikdar otoka.“

„Jaz, Petek? Brž bi planili tvoji bratje nad me, ubili me, razkosali in na ognju pekli.“

„Ne ne, Robin, to se ne bode zgodilo. Povedal jim bodem, da si mi življenje otel, da me ljubiš po bratovsko in da naj tudi tebe ljubijo in ti dobro storé.“

„Tedaj še enkrat, zakaj se nočeš sam vrniti k domu?“

„O gospod, pač si zelo hud na me, da me odganjaš!“

„Prav nič nisem hud, ljubi Petek! Le še razveseliti sem te hotel pustivši te radovoljen domov.“

„In Petek ostane pri tem: ničesar brez gospoda!“

„Kaj pa počnem pri tvojem ljudstvu?“

„O tam je dosti opraviti. Kakor si mene učil in poboljšal, napeljeval bodeš tudi moje brate k čednemu obnašanju.“

„Ljubi moj Petek! Sam ne veš, kaj govoriš. Za tako delo nisem dosti močen, stanoviten in moder.“

„Pa vendar le pojdeš z menoj, Robin!“

„Ne, ne, Petek! Idi brez mene, jaz ostanem tukaj in živim kakor poprej.“

Dobra duša je bila živo ganjena in solze so mu zalile oči. Potem seže v pas po sekirico ter mi jo pomoli.

„Kaj čem ž njo, Petek?“

„Da me ubiješ, gospod!“

„Kaj si se s pametjo skregal?“

„Da, rajši ubij Petka, kakor da ga odpodiš od sebe; ne more živeti brez tebe.“

Ta konec najinega govora me je popolnoma prepričal, da mi je Petek udan in zvest iz srca. V meni pa se je zopet oglasila stara želja, potovati in jadrati proti veliki zemlji, kjer so bili po poročilu Petkovem gotovo beli bradači, Portugalci ali Španjolci. Necega dne peljem Petka k čolnu v zaliv, ki ga že več let nisem rabil, temveč v vodo utopil, da me ne izdá divjakom. Vodo izpoljeva iz šajke in sedeva va-njo. Petek je čolnič vodil tako spretno in varno, da sem se mu kar čudil. Za nekaj časa mu rečem: „No, Petek, kako, ko bi v tej šajki veslala proti tvoji domovini?“

To vprašanje ga je osupnilo, ker zdela se mu je jako premajhina za tako dolgo pot. Rekel sem mu pa, da premorem še večjo ladijo, katero bodeva naslednji dan ogledala. In kakor sem obljubil, peljal sem ga na mesto, kjer je ležala barka, ki je nisem mogel spraviti v vodo. Ker se pa nisem zmenil za njo že 22 do 23 let, odkar sem jo iztesal, bila je razsušena in počena, da ni bila za rabo. Petek je trdil, da ladija take velikosti je prav pripravna za morsko vožnjo, ker se v njo pospravi dosti živeža in pijače. To mnenje je bilo za moje namene kakor nalašč.

Dvanajsto poglavje.

Imenitne dogodbe.

Ker sem neprenehoma mislil na onih 17 mož, ki so po pričevanju Petkovem prebivali pri njegovih ljudeh, želel sem čedalje bolj, videti jih. Neutegoma se s Petkom lotim izdelovanja nove barke. Bilo je na otoku dreves dosti za ladije, a treba je bilo, da najdem deblo kolikor mogoče blizu brega, da me ne zadenejo ovire, kakor poprej. Petek je les bolj poznal od mene in kmalu je staknil pripravno drevo. Po njegovih mislih bi bilo treba po navadi njegovih rojakov deblo izvotliti z ognjem. A jaz mu dokažem, da se to doseže z orodjem, in ko mu pokažem, kako rabiti to in ono, izkazal se je kmalu kot dosti urnega tesarja. Ko sva na vso moč delala mesec in dan, bila je barka gotova. Bila je prijetna in lična, ker sva tudi vnanjo stran skrbno obrezala s sekuro. Čakalo je naju pa še težavno delo, zakaj ladijo na valjarjih in z vodi k morju spraviti, ni kar si bodi: treba je bilo za to skoraj 14 dnij. Ko je pa naposled plavala po vodi, gledal sem jo ves zadovoljen in ponosen, ker prostorna je bila za 20 mož. Tudi Petek je bil vesel in da-si je bila velika, vodil je ladijo neznano spretno in varno.

„No, Petek, ali se pač smeva spustiti v le-tem čolnu proti tvoji domovini?“

„Dà, dà,“ pritegne Petek, „vrlo dobro se bova vozila, ko bi tudi pihal hud veter.“

Toda še nekaj družega sem ukrenil. Kakoršna je bila šajka sedaj, ni še bila po mojih mislih. Dodati sem jej hotel

ladijino opravo: jadrenik, jadro in sidrino vrv. Jadrenika ni bilo težko dobiti. Prav blizu najdem mlado tanko drevo, kakor nalašč za moj namen. Petku zapovem, posekati ga, ter pokažem, kako naj deblo čedno obreže, sam pa se lotim jadra. Imel sem sicer doma nekoliko starih rjuh ali boljše jadrenih kosov, toda že 26 let so mirno ležali v kotu in večji del sègnili. Nekaj jih je bilo vendar še za rabo in iz njih skrpam, kakor vem in znam, trioglato ali latinsko jadro. Ako bi se veter obrnil, pridenem poleg tega na sprednjem in zadnjem koncu dve jadri; najbolj potrebno se mi je pa zdelo, na ladiji krmilo napraviti. Vse to mi je dalo toliko dela, kolikor izdelovanje čolna samega.

Ko dovršiva ladijino opravo, sedeva v ladijo in jadrava po zalivu. Petek je sicer dobro veslal, krmila in jadra pa še ni poznal. Strmé je torej gledal, kako sem šajko poganjal naprej in nazaj in kako spretno sem obračal jadra. Vsakdanje vožnje po morju so Petka kmalu sèznatile s temi rečmi, da je v kratkem postal čvrst brodnik. Le s kompasom ni vedel kaj početi. A to ni nič délo; zakaj nebes v onem podnebjju je le malokedaj oblačen, in ker sva po noči videla zvezde, po dnevu pa bregovje, kompas ni bil potreben. V deževnem času, ko je nebo skoro neprenehoma zavlečeno, seve bi težko kdo potoval po mokrem ali kopnem brez njega.

Sedem in dvajset let sem že prebival na otoku kakor jetnik, vendar poslednja leta s Petkom življenje ni bilo več tolikanj podobno ječi. Sleherno leto sem obhajal spomin dneva, ko so me valovi vrgli na otok, in Boga hvalil, da me je doslej tako čudovito ohranil in dajal upanje, da kmalu zopet pridem med ljudi. V tem sem delal po navadi, kopal, sadil, gradil, žel žito in riž, nabiral sadja in grozdja. Opravljal sem koze, pekel kruh in mlince, šivaril, jerbace pletel in lončaril.

Med tacimi opravili se je približala deževna doba; treba je bilo barko v varen kraj spraviti. Privlečeva jo na suho in pokrijeva ter pričakujeva listopada ali grudna, ob katerem času sva se namenila odriniti.

Ko je prišel lepi poletni čas, pripravljala sva se na pot, ker že v 8 do 12 dneh sem hotel odjadrati. Neko jutro pošljem Petka k morju po želvo; meso in jajca te živali so jako okusna. Toda nenadoma v naglem diru prisopiha in skoči čez prvo ograjo.

„O joj, o joj, Gospod!“

„Kaj pa je, kaj ti je?“

„Tam doli, tam doli! Eden, dva, trije čolni, eden, dva, trije!“

Kakor se je izrazil, menil sem, da je Petek videl šest čolnov, ko pa pokukam skoz daljnogled proti oni strani, razločim samo tri. Petek je bil prestrašen, da se je kar tresel po vsem životu; trdno si je domišljeval, da ga hočejo divjaki ujeti, na kosce razsekati in pojesti. Tolažim ga, kolikor se je dalo, dokazovaje, da sem jaz prav v taki nevarnosti kakor on.

„Petek“, pravim, „udariti se je ž njimi, ali si pripravljen?“

„Seveda, streljal bodem na nje, toda veliko jih je.“

„Kaj dé, Petek? Najine puške bodo jih nekaj usmrtilo, nekaj jih bode v beg zapodil ogenj in strel. Ako pa z življenjem branim tebe, bodeš li tudi ti meni zvest in storil vse, kar ti porečem?“

„Umreti hočem, ako ukažeš.“

Zdaj ponudim Petku dober požirek ruma, da ga ohranim pri dobri volji. Potem mu zapovem, naj prinese lovske puške, jaz jih pa dobro nabijem. Dovršivši to stopiva na stražnico gledat, kaj se godi na bregu. Tu vidim, da se jih je priklatilo 21 divjakov v treh čolnih in sicer na južno-vzhodno stran, kar me je tem bolj osupnilo, ker na tej strani še nikdar nisem zapazil divjakov. Kraj, kjer so stopili na suho, bil je na videz zeló plitev, breg nizek, in kakih 100 korakov od ondod se je razprostirala močna gošča precej daleč v otok. Zdelo se mi je, da imajo pri sebi tri ujete in menda niso tu sem prišli iz družega namena, nego zopet obhajati grozno gostijo. To me razljuti. Urno stopim s stražnice in trdno sklenem divjake napasti in vse do poslednjega pokončati. Najprej nabašem dva samokresa in štiri puške. Meč vtaknem po navadi za pas in izročim Petku njegovo sekiro, samokres, dve risanici in puško s svincem in smodnikom, jaz pa vzamem drugi samokres in ostalo strelno orožje. Poleg tega vtakneva k sebi še nekoliko živeža, namreč mlincev in suhih rozin in steklenico ruma, da si priveževa duši. Tako oborožena se napotiva. Zastran bojnega reda zapovedal sem Petku, naj se drži vedno tik za menoj, ničesar ne počenja brez mojega dovoljenja in molči kakor riba. Potem koračiva po ovinku kake pol ure proti koncu one goščave, da se odtod nevidna priplaziva divjakom tako blizu, da jih najine kroglice dosežejo.

Na potu se mi zopet oglasijo stari pomisleki, če li imam pravico, divjake pobijati, ter mi omajajo moj sklep. Ne da bi se bil bal številnega sovražnika, zakaj s svojim orožjem sva jim bila kos, a povpraševal sem se, kaj me neki sili, omažeževati se s krvijo in zagrabititi ljudi, ki mi nikoli niso storili nič žalega? Pri Petku je bila druga. On jim je bil za-

prisežen sovražnik in imel tudi dokaj vzrokov, osvetiti ali maščevati se nad njimi. Tako premišljeva je sklenem samo bližati se pesjanarjem, da opazujem njih krvavo slovesnost, vse drugo pa prepustiti dobri sreči.

Previdno in tiho dospem kraj lesovja blizu neprijatelja, le mal gozdek me je ločil od njega. Rečem Petku, naj spleza na drevo gledat, kaj počenjajo divjaki. Stori, kakor mu velim, in kmalu se vrne nazaj in naznani, da je sovražnike na tanko videl: okoli ognja sedé jedó meso ujetega človeka, drug pa leži zraven zvezan na nogah in rokah in brž ko ne pride kmalu na vrsto, da tudi njega pojužinjajo. „Pa ni“, pristavi pomenljivo Petek, „nikdo izmed naših, ampak belih, bradastih mož eden, ki so se naselili v naši deželi.“ To naznani me razkači. Zlezem tedaj sam na neko drevo in po obrazu in obleki zvezanega jetnika dobro spoznam Evropejca.

Malo grmovje se je razprostiralo od lesovja na levo proti brežini in skritemu v njem mi je bilo mogoče še bliže priti do divjakov. Konec grmovja stopim na majhen peščen holm, kjer jih natanko opazujem samo 80 korakov daleč od njih. Sedaj ni bilo zamuditi ne trenutka, ker ravnokar sem videl, kako sta jela dva divjaka ujetemu odvezavati vezi na rokah in nogah, da bi ga potem zaklala. Ozrem se po Petku.

„Petek“, rečem mu, „stori, kar ti velevam.“

„Zapoveduj, gospod!“

„Natanko stori, kar vidiš mene storiti in glej, da zadeneš! Pri teh besedah položim puško in risanico na zemljo. Petek stori isto. Potem pomerim na ona dva divjaka in velim Petku streliti med trumo.

„Petek, ali si pripravljen?“

„Pripravljen.“

„Tedaj ogenj!“

In zagrmelo je mogočno po deželi in morju.

Ko se dim razkadi, vidim, kaj sva opravila. Moj strel je enega usmrtil, družega ranil, Petek je celo dva ustrelil in tri ranil. Ne da se popisati strah, ki ste ga najini puški napravili divjakom. Ranjenci so vzdihovali, ječali ter valjali se po tleh, oni, ki niso bili zadeti, skočili so plahi kvišku in hoteli zbežati. V grozni zmešnjavi pa so le letali sem ter tja, ne vedoč, odkod jim preti poguba. Petek ni trenil očesa od mene in pazil, kaj bodem počel nadalje. Po prvem strelu denem puško na tla in sežem po risanici. Petek stori enako. „Napniva petelina! Pomeriva! Ogenj! Zopet se je grom razsul nad glavami sovražniki. Ker ste bili risanici basani le

z debelim svincem, padla sta sedaj samo dva, a ranjenih je bilo toliko, da so do malega vsi krvavi in od bolečine rjoveči begali kakor besni. Kmalu se zgrudijo na tla še trije, da-si niso bili mrtvi.

„Petek, sedaj za menoj!“ zakličem pobravši poslednjo, Petek pa tretjo risanico. Z glasnim krikom planeva iz grmovja naravnost nad divjake. Eden onih dveh, ki sta bila ujetega odvezavala, ležal je mrtev, drugi, ranjeni pa je skočil v čoln, kamor so pritekli za njim štirje njegovih tovarišev.

Koj ukažem Petku ustreliti na bežeče. Dobro me je umel, tekel kakih 40 korakov za njimi, da bi jih tem bolje dobil na muho in je sprožil. Vrlo se je obnesel, zakaj vseh pet je cepnilo; mislil sem že, da so vsi mrtvi, vendar sta se še dva dvignila, ostali trije pa so obležali ali težko ranjeni ali ubiti.

V tem hitim k jetniku in prerežem vezi, s katerimi je bil zvezan na rokah in nogah. Potem mu pomagam vstati

in vprašam ga v portugalskem jeziku, kdo da je. Odgovori mi latinsko: christianus (kristijan sem), a bil je tako slab, da ni mogel ne vstati niti še katero besedo več izpregovoriti. Pomolim mu sklenico ruma, iz nje dobro potegne in vidno se poživi. Tudi kos kruha mu podam, hlastno, hlastno ga pojé. Povprašam, od kod je? Odgovor je bil: Španija. Ko se je nekoliko okrepéal, dajal mi je razna znamenja, kako hvaležen mi je, da sem ga rešil iz rok človekožercev. Po španjolsko, kolikor se je dalo, zavrnem ga: „Gospod, pozneje se bodeva pomenila, sedaj se je treba býti. Ako čutite še kaj moči v sebi, vzemite ta samokres in meč in sedaj z Bogom!“

Komaj je Španjol prijel za orožje, prešinila ga je nova srčnost in moč. Divje je sekal po rabeljnih in podrl, ko bi trenil, dva ali tri. Da resnico povem, strašno orožje naše in nepričakovani napad je osupnil divjake, da so skoro vsi kakor otrpneli popadali na tla ter niso mogli niti bežati niti ustavljati se našemu navalu.

Imel sem sicer puško nabito, a sprožiti je nisem hotel, da bi ne bil popolnoma brez brambe, ker meč in samokres sem bil izročil Španjolu. Pokličem Petka in velim, da gre po izprožene puške. Neznansko hitro jih prinese. Ročno jih nabijeva. V tem sta se strašno spopadla Španjol in neki divjak, ki je z lesenim, kakor železo trdim mečem mahal po prvem. Toda ta, predrzen in pogumen, se je, da-si slab, dolgo branil proti Indijancu, še celo dve rani mu je vsekal v glavo. Divjak pa, močen in velik kakor hrast, zgrabi nasprotnika, telebne ga na tla in hoče mu meč izpuliti. Španjol modro izpusti orožje, potegne izza pasa samokres in mu kroglo požene skozi prsi, da na mestu obleži.

Tudi Petek ni držal križem rok. Zagnal se je za begajočimi samo s sekiro in ubil, katerega je dohitel ali našel na tleh ležečega. Sedaj me prosi Španjol za puško. Rad mu eno prepustim. Ž njo jo udere za dvema divjakoma in rani oba; ker ju pa ne doteče, uideta mu v gozd. Tu zadeneta na Petka. Ta koj enega pobije, drugi pa, da-si ranjen, zbeži k bregu, skoči v morje in plava k čolnu, v katerem sta ležala dva, eden mrtev, drugi ranjen, trije živi pa so se hoteli rešiti v njem. Sedemnajst ljudij je bilo deloma ubitih, deloma tako hudo ranjenih, da so za ranami pomrli in samo štirje so se oteli, a še med temi je bil eden zelo ranjen. Begunci so veslali na vso moč, da bi utekli našim kroglam, in da-si je Petek dva ali trikrat ustrelil za njimi, menda zadel ni nobenega. Bil je pa za boj tako razgret, da je hotel v enega

njih čolnov skočiti in kar udariti za njimi. Tudi meni se je zdelo to potrebno, zakaj da mi uteče le eden in rojakom izporoči njih grozno pobitje, gotovo jih v kratkem prilomasti 200—300 divjakov, ki nas kar zmečkajo. Hitim torej s Petkom in skočim v čoln. Kako se pa začudim ugledavši tu še enega na rokah uklenjenega. strahu na pol mrtvega divjaka!

Naglo mu prerežem spone in ga hočem dvigniti, toda ni mogel niti vstati niti govoriti, ampak grozno-milo je stokal, mislil je menda, zdajci bode umorjen. Petku izročim sklenico z rumom, da ž njim reveža okrepča, in naročim divjaku napovedati njegovo rešitev. Požirek in še bolj veselo nanzanilo ga poživi, da sede v barki. Ko mu pa Petek natančneje pogleda v obličje, bil je kakor izpremenjen. Objemal je rešenca, poljuboval, na prsi pritiskal ga; potem se je smijal, veselo ukal, skakal, plesal, pel, jokal, roke sklepal in vědel se, kakor bi bil blazen ali nor. Dokaj časa nisem spravil iz njega ne ene pametne, naposled se vendar strezne in reče, da je njegov oče.

Ne morem dopovedati, kako se je dobri Petek veselil rešenega očeta; 20 krat je skočil iz čolna in zopet v čoln, sedel poleg očeta, odpiral obleko, glavo očetovo pritiskal na prsi in grel; prijemal ga potem za roke in noge, ki so bile zaradi tesno zadržanih vezij vse trde in otekle, in mencial z rokama. Torej mu dam nekoliko ruma, da opere otrpnele ude, kar je silo dobro delo starčku.

Petek je imel tolikanj opraviti z očetom, da ga res nisem mogel odgnati od njega. Ko se mi je zdelo, da je razodel otroškega veselja dovolj, pokličem ga; priskakljal je z radostno žarečim obrazom.

„Ali si očetu že dal kruha? Menda je pač lačen!“

„Ne še, oj ne še,“ odgovori skoraj jokaje se ubogi dečko, „jaz malopridni pes sem vse pozabil, vse!“

„No umiri se, Petek, ni sile. Tu imaš mlinec, ki sem jih še našel v torbi, tu vzemi še rozin in ruma in poživi ž njimi očeta.“

* Petek s hvaležnim pogledom sluša in darove izroči starčku. Potem plane z enim skokom iz šajke in zdirja kakor nastreljena zver, da nam je na mah izpred očij. Vpijem, letim za njim, — nič ne sliši. V četrť uri vidim ga nazaj korakati, pa ne tako naglo, kakor je bil zbežal, ker nesel je nekaj v rokah. Bil je namreč v tem kratkem času v gradu in pritiral kruha in vrč mrzle vode. Njegov oče, ki je žeje medlel, poživil se je s pijačo bolje, nego bi bil to storil ves moj rum.

Ko se starček napije, vprašam Petka, ali je še kaj ostalo vode, in ker pokima, ukažem, naj jo s kruhom vred nese Španjolu, ki je bil ravno tako potreben ter počival v senci nekega drevesa. Ko stopi Petek k njemu, vzdigne se, in je in pije, jaz pa mu ponudim pest rozin. Sedaj vpré oči v me in me hvaležno pogleda. Rad bi bil vstal, toda jako je bil utrujen, in ker je bil prej silno trdo zvezan, bili so mu udje tako otekli, da ni mogel stati na nogah. Pustil sem ga tedaj pri miru in Petku ukazal roke in noge drgati mu z rumom. Pri tem opravilu se je Petek neprenehoma oziral po očetu. Enkrat je videl, da ne sedi več kakor poprej. Kar popustil je delo in planil v čoln, kjer se je bil oče vlegel, da bi se bolje spočil. Še-le ko se je prepričal, da ni nič hudega in vse v redu, skočil je nazaj in dovršil naročeno pomoč.

Vse to naju je zadržalo, da se nisva spustila za divjaki, in njih barke že nisva videla, ko sva se je domislila. To pa je bilo uama na veliko srečo, kakor sva le prekmalu spoznala. V dveh urah se je namreč dvignil močen veter in pihal ves ostali dan in vso noč. Kako nevaren bi bil postal najini lahki ladjici!

Španjolu svetujem, naj si opiraje se na Petka pomaga do čolna, v katerem ga popeljeva domov, kjer mu laže in boljše postrežem. Pa tako je bil opešal, da nikakor ni mogel stati na nogah. Brez daljnega pomišljevanja si ga Petek naloži na hrbet, nese k čolnu in rahlo va-nj položi, noge proti znotraj. Potem ga dvigne, posadi poleg očeta, bacne šajko od brega in vesla ob brežini vkljub rastočemu vetru hitreje, nego jaz hodim. Tako popotnika pripelja v zaliv, kjer sta bila varna, in ju pusti v čolnu. Sedaj krene nazaj in mimo mene gredé vprašam ga: „Kam?“ „Po ono šajko!“ odreže se kratko in zbeži kakor veter. Ko pridem do zatoka, pri-vesla že Petek z drugim čolničem.

Doslej je bilo vse dobro. Ker pa niti divjak niti Španjol nista mogla hoditi, bila sva v ne majhini zadregi, kako oba spraviva do trdnjave in zlasti čez gosti plot. Dolgo vendar nisva smela premišljati in najboljši pripomoček so se mi zdela v teh okoliščinah nosila. Onema dvema rečem sestri na bregu, jaz pa se s Petkom lotim dela in v pičli uri je bila iz dveh drogrov in pletenine nosilnica za silo gotova.

Na njej tedaj neseva Španjola in Petkovega očeta do ograje mojega gradu. A tu se zopet vprašava: „Kaj pa sedaj? Kako spraviva onemogla gosta čez plot?“ Po lestvi — sama spoznava — ne gré: Pomagala bi si, če predreva plot in skozi

luknjo porineva rešenca. Toda previdniše je, trdnega plota prav nič ne dotakniti se. Ni kazalo drugače, nego postaviti šotor med ograjo in zasajenim grmovjem. Petek se z navadno urnostjo poprime dela in v dveh urah izvršiva precej čeden šotor, pokrit s starimi rjuhami in vejami. Znotraj postaviva mizo, klop in par neokretno zbitih stolov, potem pripraviva za ležišče dobre riževe slame in vsakemu po dve volnati plahti, da na eni leži, z drugo pa se odene.

Brž ko je bilo vse pod streho, treba je bilo pač skrbeti tudi za me in za Petka. Velim mu torej mlado kožo zaklati in razkosati. Nekaj kosov dam kuhati in pripravim močno juho in okusno meso. S tem postrežem v novem šotoru in velim gostoma, naj bosta le dobre volje in čvrsto zajemata. Za mizo smo se pogovarjali v dveh jezikih, v angleškem in divjaškem, ker Španjol je bil poslednjega prav vaje. Petek je tolmačil.

Po večerji naročim Petku, naj vzame čoln in vesla po orožje, ki smo ga v zadregi pozabili na bojišču. Ko se je vrnil, rečem mu očeta vprašati, kaj misli o divjakih in ali bodo pač v velikem številu prišli maščevat se nad nami? Menil je oče: begunci se v lahnem čolnu prej ko ne niso ubranili viharju, ki je nastopil kmalu, ko so odrinili, in to tem manje, ker jih je že zagrabil, ko so dovršili komaj četrt pota. In če jih ladija ni prekuenila in pokopala v valove, gotovo so jih ti proti jugu zagnali na breg, kjer so jih ujeli in ubili. Ako jih je pa res kak čudež pripeljal domov, prej bodo rojakom odsvetovali nego prigovarjali, da še kedaj stopijo na otok. Čul je namreč, kako so si koj po prvem strelu s strahom in trepetom klicali: ta dva — jaz in Petek — nista navadna človeka, temuč hudobna duhova, ki sta iz nebes došla na zemljo, pokončat jih; zakaj ljudje, bodisi kakoršni koli, ne morejo bliskati in grmeti, niti ognja in smrti sipati iz daljave. Brž ko ne se jim zdi ta otok kakor začarana dežela, čegar prebivalci; podobni duhovom, vse s treskom in plamenom pokončavajo, kar se jim bliža.

Starec je menda prav imel, vendar sem pazljivo čul s svojimi ljudmi. Ker smo bili sedaj štirje, lahko smo se poskusili s 50, tudi s 100 možmi.

Pomenkovali smo se še o marsičem, potem sem pa Petkovega očeta in Španjola prepustil potrebnemu počitku, ker bila sta še vedno utrujena in slaba. Mi dva se umakneva v hišo, kjer tudi poleževa. Da-si truden nisem mogel zatisniti očij. Poslednje dogodbe so mi tako živo stopile v spomin,

da sem skoro več boj v mislih še enkrat doživel. Stanovalci mojega otoka so se sedaj počveterili in neomejen vladar sem bil svojih podložnikov, ki so bili razne narodnosti in vere, kristijani in pogani.

Ko se prihodnje jutro prebudim, ukažem Petku lopato vzeti ter pokopati ubite divjake. Njih trupla so na žgočem solncu začela trohneti in smrdeti. Ob enem mu naročim odpraviti tudi ostudne ostanke kanibalske pojedine. Kakor po navadi, dovršil je vse rad in urno.

Potem se vsi skupaj napotimo okoli grada in po okolici do brloga in kozjaka. Hotel sem se namreč ne le sam prepričati, kako in kaj, ampak tudi svoja nova tovariša seznaniti s svojim kmetovanjem in vspehom njegovim. Petek je imel dovolj tolmačiti; zakaj njegov oče je strmel videč toliko novih rečij, in sin mu je njih namen in rabo razkladal, kolikor se je dalo, na drobno. A tudi Španjol ni bil malo osupnjen zaradi primernih naprav in uravnav, ki sem jih bil v tolikih letih osnoval in polagomaboljšal.

Ko sta gôsta okrevala, pomagala sta mi pri kmetiji in drugih opravkih. Petek je najraje delal z očetom. Španjol se je pa držal mene. To se vé, da ni manjkalo sto in sto vprašanj in pripovedek; premišljevala, snovala in sklepala sva, kako prideva na suho zemljo, kjer bi me, kakor je zatrjeval Petkov oče, zavoljo njega sprejeli prav gôstoljubno.

Španjol mi je najprej pripovedoval svoje in svojih tovarišev dogodbe tako-le:

Ime mi je Janez Caballos (čitaj: Kabaljos), doma pa sem iz Vallodolida na Španskem. Odjadrali smo na ladiji proti Havani, da ondi evropejsko blago zamenjamo za kožuhovino in srebro. Vihar nam je ugonobil več ljudij. Ko smo pa kmalu potem vzeli na ladijo pet portugijskih brodnikov, katerim se je bila barka potopila, bilo nas je kakor poprej. Toda nevihta nas je preganjala kakor srdita sovražnica, ter naslednjo noč treščila tako silno ob skalovje, da smo se — bilo nas je 11 Španjolv in 5 Portugizov — morali podvizati, da smo se rešili v šalupo. Izročene viharju in valovom, lakote in žeje, strahu in nevarnosti na pol mrtve zažene nas morje na karaijske brežine, kjer v groznem trepetu čakamo, kdaj nas požró divjaki. Toda kanibali so bili bolj človečji nego smo mislili: prijazno so nas sprejeli in dovolili, da smo živeli med njimi. Ker se pa nismo mogli niti hoteli privaditi njih slabi hrani, zlasti njih navadnim pojedinam človeškega mesa, stradali smo, da so nam kosti pokale. Imeli smo sicer nekoliko

pušek in mečev; a že prve dni, ko smo stopili na suho, postrelili smo ves smodnik in svinec in živeti nam je bilo torej samo o tem, kar so nam dajali divjaki. Kaj čuda, če se je v nas vzbudila in vnela želja, pobegniti iz te dežele! Toda kako izvršiti jo? Saj nismo premogli niti orožja, da si izdelamo večjo ladijo, tudi nam je manjkalo najpotrebnejšega živeža, in kolikorkrat smo se shajali v posvetovanje, razhajali smo se jokaje in brez tolažbe. Tako, prijatelj Robinzon, godi se mojim tovarišem med pesoglavci.“

„Res žalostno je,“ odvrnem Španjolu. „Toda misel mi je šinila v glavo; kaj ko bi Vaši pajdaši od mene sprejeli nasvet k rešitvi?“

„Oj gotovo, s pristržno hvaležnostjo, gospod, zakaj v sedanjem strašnem stanu ne morejo kar nič upati, da se kedaj rešijo.“

„Moja misel je ta-le: vsi naj pridejo na naš otok, da si skupaj iztešemo barko, prostorno dosti za nas s potrebno hrano vred, da se potem v njej popeljemo v Brazilijo ali na katero si bodi špansko naselbino. Bridko se vé bi se kesal, da sem jim pripomogel k rešitvi, ko bi me, ker sem Anglež, zavoljo neprijateljstva med španskim in angleškim narodom, zgrabili in vlekli v rudnike, kjer bi moral rudo kopati.“

„O gospod“, odgovori Španjol, „moji tovariši so okusili tolikanj pregrenkega trpljenja, da jih že misel pretrese, hudo storiti njemu, kateremu so za rešenje iz stiske in pregnanstva dolžni najtoplejšo hvaležnost.“

„A vendar prava hvaležnost ni zeló navadna reč med ljudmi, zakaj le prepegostoma se ravnajo ne po dolžnostih, ki jim jih nakladajo prejete dobrote, temveč po sebičnem dobičku.“

„Res, gospod, zaupanje se ne da vsiliti. Ako pa Vam je ugodno, dovolite, da se s Petkovim očetom povrnem k svojim rojakom naznanit jim vaš predlog in napraviti z njimi s prisego potrjeno in v pismu podpisano pogodbo. Predno pa odričem, prisežem vam sam zvestobo in pokorščino, dokler živim, ter obljubim, spodbadati k temu tudi tovariše svoje, in ako bi se kedaj uprli ter nezvesti postali, krepko Vas podpirati, nikdar zapustiti in braniti do poslednje kaplje krvi.“

Pri tacih besedah menim, da smem poskusiti rešitev Španjolov in Portugalcev. Zapovem tedaj, da se Španjol in stari divjak odpravita na pot. Ko je bilo že vse prirejeno na odhod, ugovarjal je temu Španjol sam in s tem spričal svojo modrost in odkritosrčnost. Prav rad sem slušal njegov nasvet in osvobojenje njegovih tovarišev odložil še za šest mesecev. Ogleđovaje zalogo riža in ječmena izprevidel je namreč

brž, da pač zadošča za-me in Petka, sedaj pa, ko smo štirje, treba je, da smo posebno varčni. Kaj še le, ako se naše žitnice loti poleg nas še onih 16 Evropejcev! Zatorej svetuje Španjol, naj on in oba Indijanca toliko sveta obdelajo in obsejejo, kolikor se moremo žita brez škode dotakniti, in potem naj čakamo prihodnje žetve. Če bode neugodna, bi lakota lahko rodila nezadovoljnost in razprtije, tovariši njegovi porékó, da so iz sreče zabredli v nesrečo. „Saj sami veste“, pristavi, „kako so se izraelski otroci iz prva veselili rešenja iz Egiptovske sužnosti, potem pa, ko jim je kruha primanjkovalo v puščavi, godrnjali in puntali se zoper vodnika.“

Španjolv nasvet se mi je zdel tako izvrsten in premišljen, da sem mu pritr dil brez obotavljanja. Vsi štirje se torej, kolikor se je dalo z lesenim orodjem, čvrsto lotimo dela, razkopljemo precej sveta, in mesec dnij, ko je došel čas setve, imeli smo njivo, da smo posejali na njo 22 korcev ječmena in 16 vrčev riža. Vrh tega nam je do prihodnje žetve ostalo še dovolj živeža.

Ker nas je bilo sedaj toliko, da se nam ni bilo bati divjakov, se vé če jih ne pride posebno veliko, hodili smo brez skrbi in samci sem ter tja po otoku, da smo pripravljali vse, kar treba za osvobojenje, katero nam je bilo vsikdar najbolje pri sreč. Ko je grozdje dozorelo, nabrali in obesili smo ga toliko, da bi bili napolnili 60—80 sodov. Ta sad in kruh sta bila najnavadnejši živež. Poleg tega smo pridno pletli jerbese, da hranimo va-nje svoje pridelke.

Tudi čredo udomačenih koz sem si prizadeval pomnožiti. V ta namen sem hodil s Španjolom na lov. Petek naju je spremljal. Ker sva starke postreljala, mladiče pa polovila, nabrala sva blizu 20 kozličev, ki sem jih vzredil z onimi vred. Zaznamoval sem tudi debla v gozdu, ki so bila pripravna za barko, ter ukazal Petku in očetu njegovemu, posekati jih, Španjolcu pa naročil, da pazi in nadzoruje to delo. Kazal sem jim, kako potrpežljivo in neumorno sem že tesal in tesal, da sem izdelal iz kladov čolne in rekel, naj isto storé. Nažagali so tedaj kakih 12 dobrih desek po dva čevlja širokih, 35 čevljev dolgih in 2 do 4 palce debelih; to delo jim je utrnilo marsikatero krvavo srago.

V tem se je približal čas žetve in veselo smo spravljali v žitnice in kašče. Letina sicer ni bila najbogatejša, mnogo boljših sem že imel, vendar ni bila slabša, kakor smo pričakovali. Pridelali smo 220 korcev ječmena in primerno riža. To je bilo dosti ne le za nas vse s Španjolvovo tovaršijo vred

do prihodnje žetve, temveč še ostalo bi bilo toliko, da bi si založili barko, ki bi nas peljala v amerikanske pokrajine, kjer prebivajo Evropejci. Ko pospravimo pridelke, zdelo se mi je potrebno, polje še enkrat obdelati in obsejati, ker zaradi pomanjkanja orodja za izdelovanje barke se nam bode še precejšen čas tukaj muditi.

Ko je bilo vse v redu, pripravimo čoln, da v njem odveslata Kaballos in stari Indijanec, pogajat se s 15 Španjoli in Portugizi. Da sem bil popolnoma varen, napišem Španjolu to-le povelje: „Nikdo ne sme tu-sem, kdor ni v pričó Petkovega očeta in Kaballa na evangelij prisegel, da hoče mene Robinzona spoznati kot prvega poveljnika, zvesto in pokorno mi služiti, vedoma mi nikdar škodovati ali hudega kaj storiti, braniti me vsakoršnega napada in se nikoli ustavljati mojim poveljem. Sveto naj sleherni obljubi, moj blagor po močeh pospeševeti in množiti.“

To vse naj vsakateri potrdi s prisego in podpisom. S temi naročili odpravita se Kaballos in Petkov oče v enem manjših mojih čolnov na pot. Vsacemu dam puško, strelnega prahu in svinca za kakih 8 strelóv, priporočevaje jima, naj prav varčno gospodarita ž njim. Poleg tega založim popotnika s kruhom in rozinami ne samo za njiju, ampak na osem dni tudi za one, katere bosta osvobodila. Da bode mogoče pogodbo podpisati, izročim Španjolu sklenico črnila in nekoliko peres in se dogovorim ž njim zastran znamenja, s katerim bodo že od daleč naznanjali svoj prihod. Potem jima voščiva srečno pot in dolgo še zreva za čolnom, ki se je, ker sta krepko veslala, o rahli sapici ljubko zibal na morskih valovih, dokler nama je zibnil izpred očíj.

Trinajsto poglavje.

Rešilna ladija.

Po površni sodbi, zakaj natančno zaznamovanje lesene pratike sem bil zanemaril, bilo je menda meseca vinotoka leta 1686, ko sta Kaballos in Petkov oče odveslala proti Ameriki. Petek je bil poslavljaó se od očeta, katerega je prav otroško ljubil, tako žalosten, da je jokal. Tudi jaz sem zeló ganjen gledal za čolnicem, vendar pa sem čutil nekako ne-

znano srčno veselje, če sem pomislil, da sem v sedem in dvajsetih letih naredil sedaj k rešenju svojemu iz samotnega otoka prvo poskušnjo, ki je obetala, da se bode srečno izšla. Vse moje misli so se sukale zgolj le okoli potovanja v domovino, in sto veselih upov, a tudi marsikateri dvomi so se mi vzbujali v prsih. Od mladih let do sedaj, koliko dnij je minulo, prepolnih vsakoršnih izkušenj! Kako se je pač vse premenilo na Angleškem? In kaj počenjajo moji preljubi, dobri stariši? O gotovo že davno žalujejo po izgubljenem sinu, misleč, da je mrtev!

Osem dnij je prešlo, odkar sta odveslala Španjol in stari Indijanec. Težko sem ju že pričakoval. Neko jutro me iz najslajšega spanja prebudi Petek z veselim klicem: „Gospod, so že došli, so že tukaj!“

Urno skočim z ležišča, vržem oblačila na-se in ne misleč na nevarnost, brez puške, dirjam proti bregu. A kako osupnem, ko stopivši iz malega gozda okoli svojega gradu ugledam šajko, ki je imela latinsko jadro in z močnim vetrom jadrala naravnost proti mojemu otoku! To ni bil naš čoln, tudi ni prišel od severa, ampak iz južno-izhodne strani. Petka, ki je že naprej tekkel, hitro nazaj pokličem in ukažem, naj se tik mene skrije v gozdu, ker nisem vedel, so li prišli ljudje prijatelji ali ali sovražniki. Potem se pa previdno umakneva v trdnjavo in tam koj hitim z daljnogledom na stražnico, opazovat prišlece.

Komaj prisopiham na vrh, ugledam na izhodni strani kako poltretjo uro daleč barko na sidru in po obliki njeni natanko spoznam, da je angleška, kakor tudi šalupa, ki je vedno bliže jadrata proti bregu.

Ne morem dopovedati, kakšni občutki so me prehajali ob tem pogledu. Izprva se me je polastila nepopisljiva radost, ker bodem pozdravil svoje rojake, svoje prijatelje; toda, ko bi trenil, zaduše razni pomisleki vse moje veselje. Kaj neki ima angleška barka v teh vodah opraviti? Saj tukaj ni nobene kupčije? Kaj žene čudne goste tu-sem, vendar ne viharji, saj je najlepše vreme? Treba torej paziti, iz dobrega namena brž ko ne ne prihajajo. Zatorej je najboljšo skriti se, da ne pridem morskim tolovajem v pest.

Preveč previdnosti še nikdar ni škodovalo, premalo pa že mnogokrat. Blagor mi, da sem slušal notranji glas. Nisem dolgo stal na stražnici, ko šajka pritisne k bregu; ker pa ni jadrata dosti proti severu, ni zapazila zaliva, ter je priplavala na pesek. To se vé bilo je meni prav všeč, sicer bi bili

ljudje stopili na suho skoro pred mojim pragom; tudi niso mogli sedaj videti mojega čolna v zatoku in iz tega sklepati, da tukaj človek prebiva, niso mogli mojega gradú izropati in požgati, mene pa ujeti ali celó umoriti. Ko stopijo možje iz šalupe, spoznam, da so Angleži, osem oboroženih, trije pa brez orožja in kakor se mi je dozdevalo, bili so poslednji zvezani.

Ti so bili v grozni sili, zakaj večkrat so roke proséc vzdigovali. Zlasti eden se je védel, kakor bi norel. To me je strašno zmedlo, ker nisem vedel, kaj bi si mislil. Petek stopi sedaj na stražnico in zašepeta mi v uho: „Glej, ti angleški možje tudi jedó ujetnike, kakor moji rojaki.“

„Petek“, odgovorim, „ali res meniš, da so tako nečloveški, da jedó ljudi?“

„Dà, dà, gospod, o dobro vem, tudi Angleži žró svoje bele brate.“

„Ne, ne, Petek!“ učim ga, „pač mogoče, da bodo sovražnike tam-le pomorili, a jedli — nikdar, nikdar.“

„Saj pa to menda ni velik razloček!“

Nemirno stojim in še vedno ne umém, kaj vse to pomeni. Bojim se za ujete, da jih zdajci pomoré, kar vidim, kako eden izmed onih mož meč zavihti nad glavo enega onih ubogih žrtev. Kri mi zastane v žilah, vendar takrat se ni zgodilo nič hudega, le zažugal mu je.

Sedaj si želim Španjolov in Petkovega očeta, da bi nesrečnike rešili. Ker mi pa niso mogli pomagati, premišljujem, kako bi jih sam otel, zlasti, ker v rokah njihovih trinogov nisem opazil nobenega strelnega orožja. Angleži so se sprehajali ob bregu, ne zmenivši se za ujetnike. Ti bi bili lahko prosto hodili sem ter tja, vendar preplašeni sedejo na zemljo in obupno premišljujejo svojo osodo. Enako se je meni godilo, ko me je vihar treščil na le-to skalovje, da nisem vedel, kje najdem pod streho, ampak sem vsak trenutek pričakoval nesrečen pogin. Takrat pač nisem upal, da pride za me rešilna ura. Prav tako so sedaj sedeli na pusti brežini nesrečneži in se niso nadejali, da je njih rešitev tako blizu. Kedar sila do vrha prikipi, pomoč božja rada pribiti.

Ko so tuji gostje došli na otok, bila je voda najvišja, tačas pa, ko so se mudili na njem, odtekla je in šalupa je obtičala popolnoma na suhem. Dva mornarja sta bila sicer v čolnu ostala kot varuha, ker sta pa menda preveč žganja požila, zaspala sta mirno. Eden se vendar prebudi in videč ladijo predaleč od vode vzdrami tovariša in oba skupaj kličeta na vse grlo ostale na pomoč. Ti urno prideró k šalupi,

toda ne spravijo je na vodo. Po mnogih praznih poskušnjah tolažili so se menda po mornarsko z besedami: „Pustite jo, lupina bode že sama rada plesala, kedar pride plima!“ Ves ta čas sem na stražnici opazoval tujce in njih vedenje. Prepričan sem bil, da najmanjše 10 ur mora preiti, dokler bode šalupa zopet v vodi. Potem se vrnem v trdnjavo vesel, da sem tako dobro zavarovan. Vedoč pa, da imam sedaj dokaj spretnejšega sovražnika, nego so divjaki, postavim se še bolje v bran ter s Petkom nabašem ne samo topove, temveč tudi vse ostale puške in samokrese. Bilo je sedaj okoli dveh popoldne, vročina je močno pripekala. S stražnice, na katero sem hodil opazovat tujce, hočem tudi sedaj pogledati po njih, toda nijednega ne zapazim, umaknili so se in brž ko ne polegli v hladno senco. Le ujeta trojica je še vedno čepela pod drevosom ne dalje ko 10 minut od mojega grada in sicer v kraju, da jih neskrbni preganjalci niso mogli videti.

Ta trenutek se mi je zdel tako važen, da ga nikakor nisem smel zamuditi. Vzel sem tedaj dve puški, samokres in sabljo, svojemu tovarišu Petku pa, ki je že znal izvrstno sukati orožje, izročil sem tri puške, meč in samokres. Poslednjega si je vtaknil za pas kakor jaz.

Moja oprava je bila strašanska. Le pomislite: život pokrit s kocinasto kozjo kožo, na glavi velikanska kučma in neznano dolga brada! Ali nisem bil kakor pošast? Tudi petek je bil prečuden in grozen dovolj. Tako opravljena in dobro oborožena korakava prav blizu tujcev, ki naju ne zapazijo. In sedaj zakličem: „Kdo ste?“

Pri teh besedah planejo kvisku in se še bolj prestrašijo najine prečudne prikazni. Nič ne odgovoré, najraje bi bili menda pobegnili. V drugič zakličem: „Ne bojte se me, morabit je vaš rešnik in branitelj bliže nego mislite.“

Eden izmed njih se odkrije sedaj in resnobno odgovori: „Tedaj ga nam je sam Bog poslal iz nebes, zakaj od ljudij se nismo nadejali nobene pomoči.“

„Vsa pomoč prihaja od zgoraj,“ povzamem. „Videl sem vas na suho stopiti. Prosili ste menda milosti surove spremeljvalce in zapazil sem, kako je izmed njih eden mesto odgovora meč zavihtel, da bi doprinesel umor. Govorite, kako vas otmem!“

Nesrečni človek kar ostrmi, solze ga oblijejo, ko vsklikne: „Ali ste bog ali človek ali angelj nebeški?“

„Angelju“, odvrnem smehljaje se, „pač nisem podoben v tej opravi. Vendar umirite se, človek sem, Anglež, priprav-

ljen pomagati vam. Sicer sva, kakor vidite, samo dva, toda dobro preskrbljena z orožjem in strelivom. Povejte torej brez ovinkov, kakšna nesreča vas je zadela in kaj moreva storiti za vas.“

„To je dolga povest, gospod, do konca bi je ne mogel pripovedovati, ker naši morilci so preblizu. Zatorej samo to-le: Jaz sem bil kapitan ali poveljnik one-le barke tam, posadka se je spuntala zoper mene in sklenila umoriti me. Naposled se drhal dogovori, mene in ta dva vrla moža, katerih eden je lajtnant, drugi popotnik, izpostaviti na ta otok in prepustiti negotovi osodi.“

„Kje so vaši sovražniki? Veste li, kam so šli?“

„Tam-le v lesovju ležé“, odgovori kapitan. „Tresem se že, kedar le mislim, kaj, ko bi vas videli ali slišali. Brez usmiljenja nas vse pomoré.“

„Imajo morda možje puške?“ vprašam.

„Dve imajo pri sebi, tretja je v čolnu.“

„Dobro, kapitan, dovolite, da jaz ravnam. Tiho in previdno stopajte vsi proti gozdiču.“

Koj se napotimo in kmalu ugledamo može vse speče.

„Tam spé vaši ljudje, kapitan“, povzamem besedo. „Z lahka jih postrelimo, da niti eden ne uteče. Morebiti pa hočete raji puntarje žive dobiti v oblast?“

„Dva izmed njih sta zrela za vislice: nobene milosti ni sta vredna. Da le ta dva prideta meni v pest, drugi se bodo zmodrili in storili svoje dolžnosti.“

„Čujte sedaj, gospod! Če vse poskusim za vašo rešitev, ali hočete privoliti nekaterim pogojem?“

„Jaz in barka moja, ako jo zopet dobim v posest“, potrjuje kapitan, „vse bode popolnoma vaše. Če pa ne pridem do barke, pripravljen sem v vseh rečeh vam poslušen in zvest biti, z vami živeti in umreti!“

Tovariša njegova mi isto obljubita.

„Dobro“, pravim nadalje, „samo dva pogoja stavim. Prvič: Dokler ste na tem otoku, ne smete izvrševati nobene oblasti, ampak edino le mene morate ubogati. Izročeno orožje je meni izročevati, kedar koli to zahtevam, in obljubiti mi je treba, niti meni niti mojim kedaj škodovati, temuč le moj blagor pospeševati. Drugič: Ako zopet posedete barko, peljete mene in mojega slugo z vsem mojim imetjem brezplačno na Angleško.“

„Gospod“, pritrди kapitan, „pogoja sta tako pravična, da vju z veseljem sprejemem. Pristavim pa še, da hvaležen

za svoje rešenje sem vsikdar pripravljen, braniti vas s svojo krvjo.“

„In midva“, sežeta v besedo tovariša njegova, „obljubiva po vzgledu kapitanovem za vami hoditi, kamorkoli.“

„Dobro ste se odrezali, možje!“ odgovorim in krepko jim stisnem roko. „Na delo torej! Tukaj so tri muškete, smodnik in svinec. Najboljše menim da je, če pomerimo na ustajnike, dokler spé. Če pa krogle vseh ne zadenejo in ostali prosijo milosti, naj jih pomilostimo. Sicer prepustimo Bogu, naj vodi krogle.“

S tem pa kapitan ni bil zadovoljen. Kakor je imel pravico ostro kaznovati puntarje, zavoljo dveh hudobnežev vendar ni hotel vseh pokončati. Ti plemeniti občutki se mi pa v teh okoliščinah niso zdeli upravičeni. Sila, storiti kaj odločnega, je bila tolikošna, da polovičarsko dejanje ne bi samo nič pomagalo, temuč še nemara vse skazilo. Zatorej tiščim v kapitana, naj se jih loti brez odlašanja.

Med pogovorom stopita dva moža iz goščave.

„Ali sta ta dva glavna zarotnika?“ baram kapitana.

„Nista ne, gospod.“

„Pustimo ju tedaj, ker ju je previdnost božja sama prebudila, da se otmeta. Če pa tudi oni utečejo, vaša je krivda.“

Razgret po teh besedah prime kapitan za puško, tovariši storé isto in naprej korakamo. Ropot korakov in rožljanje orožja predrami tretjega brodnika. Pogleda, kdo ga moti, a ko vidi prišleče, zakriči, da spavajoče vzbudi. Prestrašeni skočijo, toda v istem trenutku sprožita lajtnant in potnik tako srečno, da se eden kolovodjev koj mrtev zvrne, drugi pa hudo ranjen obleži. Vendar je bil še tolikanj pri moči, da se je kvišku dvignil in one klical na pomaganje. Kapitan, ki modro ni streljal, plane sedaj nad njega, in očitaje mu njegovo hudobijo telebne ga s krepkim udarcem ob tla. Tretji je bil nekoliko ranjen, ostali pa so, ko so videli mene in Petka bliže stopati, milo prosili usmiljenja. Ko ti še na kolenih prosijo, prihitita ona dva, ki sta se prva vzbudila. Strel ju je privabil. Videča, kako se je vse premenilo in da imajo njih dosedanji ujetniki orožja v roci in da so z menoj in Petkom zmagali, ne poskušata ustavljati se, ampak podvržeta se kakor tovariši njuni. Smeli smo torej reči, da smo popolnoma zmagali.

Kapitan sedaj ogovori premagane s temi resnimi besedami: „Znate, da kot uporniki in zarotniki zapadete smrti. Vendar mesto pravice naj velja milost. Prizanesem vam, toda

le s pogojem, da obžalujete hudobno svoje izdajstvo in prisžete pripomoči, da barko zopet dobim v oblast.“

Na vso moč so obetali zvetobo in udanost, da jim je kapitan skoraj verjal ter jih hotel pomilostiti. Zoper to nisem sicer nič imel, terjal sem pa, da mora ujetnike na rokah in nogah uklenjene trdo zaprte imeti, dokler so na mojem otoku. Ukažem jih torej koj zvezati in lajtnantu in Petku velim peljati jih v jamo.

Potem se posvetujem s kapitanom, kaj na dalje storiti. Na barki je bilo 26 mornarjev, kateri so vsi zaradi ustaje zoper poveljnika zaslužili smrt. Kapitan je menil, da jih bode prav težko ukrotiti, ker na vso moč se bodo branili vedoči, da jih na Angleškem ali v angleških naselbinah zanesljivo čakajo vislice. To je bilo treba dobro pomisliti in ob enem tuhtati, da z zvijačo v oblast dobimo uporno posadko. Najprej pa je šlo za to, da ubranimo, da v preobilnem številu ne stopijo na otok. Tu mi šine v glavo, da utegnejo ljudje na barki, ako se njihovi tovariši ne vrnejo, brž ko ne v drugem čolnu priveslati po nje in nam napraviti marsikatere sitnosti.

Prvo opravilo je bilo torej, uničiti šalupo, ki je bila že v naših rokah, da je ne odpeljejo s seboj. Kapitan je pritrtil temu. Brž se napotimo k šalupi in pobereмо vesla, drevo, jadra in krmilo, nadalje puško, prahovnico, sklenici žganja in ruma in naposled suhor in velik kos sladkorja, ki ga mnogo let že nisem videl. Ko smo vse to znosili na breg, prederemo šalupi dno, da je ne morejo s seboj odpeljati. Komaj dovršimo delo, vrneta se lajtnant in Petek, in vsi skupaj potegnemo ladijo tako visoko na brežino, da je ni mogel tudi najvišji pritok doseči, nikar pa še odplaviti.

Sedaj ni bilo ničesa početi, zatorej krenemo proti mojemu gradiču. Le nekoliko korakov hodimo, kar se strel oglasi iz barke, menda je klical šalupo nazaj. Toda ta je ležala mirno na pesku, ni se ganila. Ker je bil prvi pok zastonj, streljali so brodniki na ladiji še večkrat, a nobena šalupa se ni prikazala.

Podvizamo se, da prej ko prej dojdemo v tabor. Kapitan in tovariša njegova se čudijo mojim gradbam, s katerimi sem se tako močno zagrabil, in ob enem umetnosti, s katero sem jih tako spretno skrtil. Saj je bil pa gozdič nasajen že več ko 20 let in hitreje, kakor bi se bilo zgodilo na Angleškem, zrastel je tako gosto, da ga ni bilo mogoče predreti. Le ena ozka stezica se je vila skoz njega, znana samo meni in Petku.

„No kapitan“, obrnem se ne malo ponosen proti Angležu, „kako vam je moj grad všeč? Ali ni prav krasno skrivališče?“

„Izvrstno! Za tem živim zidom smo varnejši, kakor ko bi nas bilo dvajset.“

„A to še ni vse,“ povzamem besedo naglo, „premorem tudi palačo ali vilo, kjer prebivam poletni čas. To bi videli gospod! Tam je otoški raj. Kmalu jo vam morebiti pokažem, sedaj pa je treba, da greste vsi z menoj na stražnico gledat, kaj počenja ladija. Petek prinese daljnogled in kak prigrizek, da se okrepčamo.“

Na stražnico prišedši vidimo, da so brodarji, ker ves njih strel ni nič hasnil, natakneli pisano zastavo in ker tudi to ni pomagalo, izpustili so v vodo drugo ladjico. Ko se je pribalala bliže, spoznamo, da je v njej deset s puškami oroženih mož, prav natanko razločimo obraze posameznih.

Kapitan mi jih nekoliko opiše. „Žalibog“, pravi, da so med njimi samo trije pošteni mladeniči, ki so bili v punt zapeljani ali prisiljeni po svojih tovariših. Ostali pa, zlasti nadmornar, ki šalupi zapoveduje, so tako prekanjeni hudobneži, da se nam je najhujšega bati od njih.“

„O ljudje, kakoršni smo mi, ne bojé se ničesar, odgovorim. Vse slabše se mi je že godilo na tem otoku, in ko bi vam hotel pripovedovati svoje dogodbe, gotovo bi vas navdajalo isto zaupanje v Boga, kakor mene. Srčnost velja!“

„Dà, dà, zaupam, gospod!“

„Dobro torej! Modro je bilo, da smo one potaknili v jamo. Samo eno me skrbi, utegnilo bi nas motiti.“

„Kaj pa?“

„To, da so, kakor sami pravite, med njimi trije poštenjaki, katere je treba ohraniti in pridobiti na našo stran. Toda bodi si kakorkoli, zmagati moramo mi.“

Ko tako možujem, priplava mala ladija do brega in poleg njega do kraja, kjer se je prva ustavila. Tu stopi drhal na otok in potegne šalupo visoko na prod, kar mi je bilo jako všeč; zakaj bal sem se že, da jo pusté na morju s stražo vred, da bi je nihče ne mogel opleniti. Prvo, kar so storili prišleci, bilo je, se ve, da pogledajo, kje je prva šalupa. Kako pa ostrmé, ugledavši jo trdno, kakor Noetovo barko na produ tičati, z veliko luknjo in brez vsakoršne oprave! Iz enega grla vsi skupaj trikrat zakličejo, odgovora pa ni bilo nobenega. Ker je bilo to, kakor vsa poprejšna znamenja, zastonj, vstopijo se v kolobar in vsi ob enem sprožijo

puške, da je močno grmelo po skalnatih dolinah in gozdih. Šapo udrže in vlečejo na uho. Toda živa duša se ne oglasi, le po gorah odmeva zamolkli strel.

Sedaj se tujcem ne zdi več varno. Urno pahnejo ladijo v vodo in odrinejo. A kmalu se obrnejo in naravnost veslajo zopet proti otoku. Ne mara da jih je ta čas strah minil in da so se novič pomenili, kako hočejo iskati izgubljene tovariše. Res jih je sedem stopilo na suho, trije so ostali v ladiji. To se ve da nam ni bilo kar nič po volji, ker kaj bi hasnilo, da premagamo onih sedem mož, če pa ostali pobegnejo ž njo? Tu se sedaj ni dalo nič storiti; čakati je bilo treba, kako se bodo reči zasukale.

Drug tik družega mahnejo naravnost proti moji trdnjavi. Ker se jim je gosti gozdek zdel menda prenezložen, krenili so poleg njega in stopili na holm, odkoder se je daleč videlo po hostah in ravninah. Tu so zopet jeli iz vsega grla klicati, da jim je skoraj sape zmanjkalo. V notranjo deželo pa se nikakor niso hoteli spustiti; zatoorej sedejo pod drevo in začno posvetovati se. Da bi kakor poprej njihovi tovariši pospali, bilo bi nam to prav ugodno. Ali preveč so bili oplaseni in v skrbéh, da bi bili mislili na spanje, da-si se je že mračilo. Mi pa v tem tuhtamo na vse strani, kako se jih najpripravniše polotimo. Toda nič prida ne uganemo. Kar namah vstanejo možaki in se vrnejo k šalupi. Ta trenutek je bil važen; sedaj je mogla pomagati le zvijača.

Naročim torej lajtnantu in Petku, naj gresta na levo proti griču, od koder so prišli mornarji, tiho in previdno naj ravnata. Potem naj stopita na grič in na vso moč vpijeta, dokler jima odgovoré brodniki. Če se oglasé, naj jih z neprestanimi klici vabita od griča do griča vedno globokeje v notranjo goščavo, pa se jim ne smeta dati dohiteti ali preblizu voditi jih do moje poletne hiše ali jame. Kedar sta jih izvabila tako daleč, da pred nočjo ne morejo spoznati, kje da so, naj jih popustita in se na bližnicah umakneta domov.

Ravno se mornarji zopet odpravljajo na morje, ko se lajtnant in Petek prvikrat oglasita. Hipoma postojé ter se obrnejo tja, odkoder so čuli klic. Naša kričita še večkrat in šlo je vedno dalje v notranje.

Sedaj je bil čas, polastiti se ladije, ki je mirno ležala na sipini. Samo eden je ostal v njej; onih dveh stražnikov tekkel je eden za trumo, drugi se je vlegel v bližnjem grmovju. Kapitan stopi najprej proti temu in ga s puško ubije. Potem zakliče onemu v šalupi, naj se udá. Bil je zapeljanih upor-

nikov eden; poklekne in milo prosi usmiljenja ter prisega, v prihodnje za-nj zastaviti premoženje in življenje. Dečko je bil kasneje res mož beseda. Tudi to ladijo oropamo drevesa, rjuh ali jader, vâsel in sploh vsega, kar je imela in jo potegnemo na pesek. Ker smo bili samo štirje, potili smo se. da je bilo joj. Po dovršenem delu gremo v moj grad.

Ko dospémo tja, bila je že tema. Po prestanem trudu nas poživijo riž, rozine, kozje meso in čvrst požirek ruma. Še sedimo okoli goreče lojene sveče, ko prisopihata Petek in lajtnant. Ni treba omeniti, da sta krepko segla po slastni večerji in dobro naložila. Saj sta tudi dobro opravila moje naročilo. S klicanjem in vpitjem sta mornarje privabila v tamno goščavo ter jih potem popustila in hitela v moj grad, da niso mogli do nas pred dvema ali tremi urami.

Ko se okrepčamo z jedjo in pijačo, odpravim kapitana, popotnika. Petka in ravnokar pomiloščenega puntarja, po imenu Robertson, k jami, da k meni pripeljejo one tri ujetnike, katerim je bilo zaupati. Vseh skupaj nas je bilo sedaj lepo število devetih mož. Razdelim jim orožje in strelivo, namreč 12 pušek in 5 mečev, katerih dva pridržim sebi.

Tako oroženi čakamo. Ura že skoraj preteče, ko čujemo neprijatelje prihajati. Ta je tožil, da je lačen, oni, da je žejen, vsi pa so vzdihovali, da so neznano trudni. Vmes slišimo tudi opominovanje, vendar hitreje stopati, da prej pridejo do šalupe. S težkim trudom naposled pritavajo na mesto, kjer so stopili na suho. Kako pa ostrmé ugledavši ladijico ne v vodi, temuč na suhem in sicer oropano vsega mornarskega orodja! Polni vrah mislijo, da so jim to naredili sami peklenščeki. Menijo, da so na zakletem otoku in taka groza jih prevzame, da ne vedó, kaj početi. Komaj ubranim ljudem, da kar ne planejo nad-nje. Vendar pomislim, da v tami prav lahko utegne ranjen biti tudi kdo izmed nas, zato rajši počakam ugodnejšega časa, da jih primemo, saj nam sedaj itak niso mogli ubežati.

Najbolj mevžasto se je vedel prvi brodar, sicer najpredrznejši puntarske drhali. Ta čovek se skoraj že ni več zavedal, jokal je kakor otroče, roke vil, po tleh valjal se, tekal potem sem se ter tja, klical, kakor je mislil, izgubljene tovariše, ki se mu pa niso oglasili, in počenjal vsakoršne budalosti.

Da nam reč ne izpodleti, pomaknem se bliže, in velim Petku in kapitanu, naj se na trebuh vležeta in kolikor le mogoče tiho plezata proti sovražnikom. Ne dolgo potem pride prvi brodar z dvema pajdašema blizu skritih. Kapitan je bil

tako razljuten na puntarskega glavarja, da ni mogel skoraj strpeti, da bi mu kroglo zapodil v hudobno srce. Modro se je vendar premagal, da ne bi zgrešil nasprotnika. Sedaj, ko si je bil svest zmage, vstane s Petkom, oba skupaj sprožita in prvi brodar se v krvi zvrne mrtev na tla. Eden tovarišev njegovih je bil močno ranjen; v eni uri je izdihnil dušo, drugi malo obstreljen je odnesel peté.

Sedaj je veljalo zgrabiti sovražnika. Vsa naša armada je štela devet mož, jaz sem zapovedoval. Gozd je bil tako zaraščen in noč tako temna, da sovražniki nikakor niso mogli spoznati, koliko nas je. Da bi jih primoral, pogajati se z nami ali celo kar podvreči se nam, rečem Robertsonu, naj slehernega po imenu pokliče, ali bi se morebiti udal.

Zakličé tedaj: „Tom Smith!“

Koj se oglasi ta rekoč: „Ali si ti, Robertson?“

„Dà, dà, jaz sem. Za božjo voljo, udajte se, sicer vsi smrti zapadete.“

„Komu naj se podvržemo? Kje pa ste?“ vpraša Smith.

„Tu le!“ odgovori Robertson. „Naš kapitan je tukaj s 50 možmi. Prvi brodar je ubit. Viljem Fry ranjen, jaz sem ujet in ako se ne podaste, vsi ste izgubljeni.“

„Ali nas bodo vzeli pod streho?“ vpraša nadalje Tomaž

„Če nas pusté živeti, udamo se.“

„Koj povprašam kapitana,“ odgovori Robertson.

Kapitan pa kar pozvame besedo rekoč: „Saj poznaš moj glas, Smith! Kar obetam, spolnujem. Ako se brez obotavljanja udaste, pustim vam življenje vsem, samo Viljemu Atkins-u ne.“

„Za Boga!“ kliče poslednji. „Usmilite se tudi mene. Kaj sem pa hujšega doprinesel mimo ónih? Hudobni so bili vsi, kakor jaz.“

„Lažeš“, zagrmí nad-nj kapitan, „ali me nisi zgrabil ti prvi, in zaničevaje me zvezal mi roke?“

„Milost, milost, kapitan! ječal je Atkins.

„Bodemo videli. Sedaj še enkrat, udajte se ali — —!“

Brez ustavljanja oddajo puntarji svoje orožje in zvezane kakor ujetnike jih odpeljejo na prostor pred plotom. Tu jim kapitan resno na srce govori, poudarja grozno hudobijo njih početja, pa tudi žalostne nasledke, katere so si sami nakopali.

„Hoteli ste me“, končal je govor, „izpostaviti na pust otok, toda Bog me je otel; zakaj tukaj vlada anglešk guverner, ki me je prijazno sprejel. Prosili ste me poprej

milosti, jaz tukaj nemam nobene oblasti, odslej ste odgovorni guvernerju.“

Te besede so pretresle ujetnike. Obljubili so spokoriti se za pregreho in prosili kapitana, naj se potegne za nje pri oblastniku.

Menda ni treba povedati, da imenitni naslov: guverner ali oblastnik je veljal meni. Umaknil pa sem se s Petkom ter niti prikazal se, ker moja obleka se je presneto malo ujemala s častjo, s katero so me obkladali. Vendar mi je bila zvijača kapitanova vseh in voljan sem bil še dalje ostati guverner. Odpravim torej lajtnanta h kapitanu.

„Gospod!“ poroča, „prevzvišeni gospod guverner želé z Vami govoriti.“

„Naznanite gospodu oblastniku“, odgovori kapitan, „ne-utegoma bodem pri njem.“

Po tacih besedah so ujetniki se vé verjeli, da je res guverner z vojniki tu blizu. Ko je bil kapitan pri meni, svetujem mu, zaradi varnosti ujetnike razdeliti, Atkinsa in oba trdovratna malopridneža na rokah in nogah uklenjene v luknjo utakniti, one pa nastaniti med okopoma, da nam ne morejo škodovati. Založil sem jih ob enem z obilno hrano in pijačo.

Ko je bilo vse to urejeno, posvetoval sem se s kapitanom, lajtnantom in popotnikom, kako si najpripravniše osvojiti barko. V svesti sem si bil, da nam k temu pomagajo brodniki. Le natanko je bilo treba poizvedeti, kako in kaj mislijo. V ta namen pošljem kapitana in lajtnanta k brlogu. Petek jima sveti s prižgano svečo. Drugič jih kapitan dobro ošteje, in kakor poprej prosijo ujeti milosti, na mnogotere načine obe-taje zvestobo.

„Dobro“, pravi kapitan, „poskusil bodem pomiloščenje izprositi vam od oblastnika tega otoka. Toda od vas pričakujem še nekaj družega, pomagati mi morate namreč, da ladijo zopet dobim v last; zakaj to je poglavitni pogoj, brez katerega ni milosti. Ali ste zadovoljni?“

Iz enega grla pritrdijo mornarji, vojskovati se za njega do poslednje kaplje krvi. Naj jih le pelje kamorkoli, bodisi zoper pekel in hudiča.

„Tedaj“, konča kapitan pogovor, „bodem oblastniku izporočil vašo udanost in vam potem naznanil njegove sklepe.“

Vrnivši se razodel mi je misli mornarjev. Ker sem bil preverjen, da zaradi naše varnosti nikakor ni preveč odjenjati, odpravim kapitana z odgovorom: Onih šest zdravih sme peljati se k ladiji, Atkins in oba ranjenca pa morajo tu ostati,

da jih koj obesimo, ko bi se nam oni izneverili in postali nezvesti. Slovesno so sedaj prisegli, guvernerja v vseh rečeh natanko ubogati.

Za vojsko zoper puntarje, ki so ostali na ladiji, bilo je odločenih 13 mož. Jaz in Petek se nisva udeležila, ker je bilo treba varovati najino premoženje in ujetnike.

Sedaj je veljalo šalupama luknji urno zamašiti ter ji pripraviti za vožnjo. Ko doženemo vse to, stopijo kapitan, popotnik in pet mož v eno, lajtnant s peterimi drugimi možmi v drugo ladijo. O polnoči odveslajo. Jaz ostanem na bregu in vlečem na uho, kako se bode izšel ponočni boj. Bilo je okoli dveh, ko slišim z ladije sedemkrat streliti, kar je bilo znamenje, da jo je kapitan zopet dobil v oblast. Ne dá se dopovedati veselje, ki me je prevzelo, videč svoje odrešenje tako blizu. Na kolenih goreče zahvalim dobrotljivega Boga. Potem se s Petkom vrnem domov in kmalu nama trdo spanje zatisne utrujenene oči. Zjutraj naju prebudi strel iz topa in nekoliko trenutkov pozneje slišim klicati: „Guverner, guverner!“ Urno skočim z daljnogledom v roci na stražnico, kjer naletim na kapitana. Strastno me objame rekoč: „Moj prijatelj, moj rešitelj! Tam je ladija, vaša je in vse, kar premoremo!“ Sedaj se ozrem proti morju in vidim ladijo pičle pol ure od brega ležati ob sidru.

Moja rešitev je bila sedaj gotova! Močna ladija je bila pripravljena, da me ponese, kamor si srce želi! Sreča moja je bila tolikanj velika, da me je izprva skoro zadušila. Prevelike radosti se mi solze v potocih vlijejo čez lica. Ko se izjokam, objamem tudi jaz vrlega kapitane in pozdravljam ga kakor rešitelja iz nebes meni poslanega, da mi odvzame vezi dolgega prognanstva.

Ko se umirim, stopiva v grad in kapitan mi mora pripovedovati, kako je ladijo dobil v oblast.

„Kakor hitro se je šalupa bližala barki“ začne kapitan, „ukazal sem Robertsonu poklicati čujoče mornarje in naznani, da je pripeljal tovariše, katere so našli še le po dolgem iskanji. S takim in enakim besedovanjem jih je mudil toliko časa, da je šalupa priveslala pod ladijo. Jaz in popotnik prva splezava na njo, podereva mornarskega pomagača in tesarja in s pomočjo onih treh polastiva se krova. Ko še možje iz drugega čolna priplezajo za nami, pospravimo sprednji krov in odtod mahnemo v kuhinjo, kjer kuhajo, in uklenemo dva puntarja. Potem zapovém line zapreti, da si

ljudje ne morejo na pomoč hiteti, in ukažem lajtnantu s tremi možmi ulomiti kajuto, kjer je ležal po vstajnikih izvoljeni kapitan. Vrišč ga prebudi. Jaderno skoči s postelje in oboroži sebe in dva brodarja. Ko odjenjajo duri, ustrelé iz kajute vsi skupaj, da je izmed nas eden smrtno zadet, dva ranjena in lajtnant na levi roki pohabljen, kar ga pa ne moti planiti na puntarskega kapitana in mu kroglo zasmoditi v glavo. Ko ga brodnika vidita omahovati, mine ju srčnost in se udasta. Še je pa ostalo osem mož, katere je bilo treba ukrotiti. Zakličemo jim, naj se udajo, sicer vsi zapadejo smrti. Spoznavši, da bi se zastonj upirali, podvržejo se tudi oni. Odpremo tedaj lino in pustimo jih vrh barke. Tako sem bil torej zopet gospodar lepe ladije in naposled odpravim lajtnanta k topu. Sedem strelav vam je, kakor sva se dogovorila, naznanilo veselo dogodbo naše zmage.“

Po dokončani pripovedi veli kapitan prinesti oblastniku namenjene reči. Bilo je šest sklenic vina, 2 funta izvrstnega tobaka, nekoliko pipic, dva velika kosa govedine, šest gnjat in plečet, vreča graha in kakih 100 funtov suhora, potem zaboj sladkora in zaboj moke, vrečo citron in mnogo jako koristnih rečij, kakor: šest sraje, šest ovratnikov, dva para nogavic, klobuk in popolna obleka, ki je bila nošena komaj en dan. Vse to mi je v dar dal hvaležni kapitan in želel, da bi se koj preoblekel, da bi smel kot poglavar med ljudi ter jim ukazovati. Verjemite mi, ljubi bralci, da se iz prva v novi, nevajeni obleki nisem nič kaj dobro počutil, vèdel sem se v njej prav okorno in nerodno.

Štirnajsto poglavje.

Robinzon zapusti otok.

Pri kosilu smo se pesvetovali, kaj početi z ujetniki. Atkins in pajdaša njegova so bili trdovratni hudobneži, katerih se je bilo bati. Ko bi jih bili hoteli s seboj vzeti, zvezani bi morali biti, da jih na prvi angleški naselbini gosposki izročimo. Rahločutnemu kapitanu so se pa smilili, in pomislil jih je. S tem sem bil tudi jaz zadovoljen in zatorej sva se dogovorila popustiti jih na otoku. Toda kot dobroto naj bi to spoznali in še prosili za njo.

Ko se preoblečem, ukažem Petku ujetnike peljati v gozdek pred gradiščem. Kmalu pridem tudi jaz tja in ogovorim zvezane malopridneže tako-le:

„Vaša hudobija mi je znana do pičice. Spuntali ste se zoper svojega dobrega kapitana, da bi tem laže ropali po morju. Vendar zgodilo se je, kakor ni bilo drugače pričakovati: kdor drugim jamo koplje, sam se zvrne va-njo. Po mojih naredbah prišla je barka pravemu lastniku zopet v posest in že sem zapovedal puntarskega vašega kapitana obesiti na veliko rajno. Ako se vendar morete kaj opravičiti, storite, toda urno, sicer ukažem vam vsem, kolikor vas je, z Atkinsom vred vrat zadrgniti!“

V imenu vseh odgovori eden, da nima ničesar drugega omeniti, nego da jim je kapitan, ko so se dali zvezati, obečal, da jim bode pustil življenje, zatorej prevzvišenega oblastnika prav ponižno prosijo milosti.

„Ker mi je“, odvrnem, „dovoljeno na prvi barki vrniti se na Angleško in ker takoj odrinem, ne znam druge dobrote, kakor popustiti vas na tem otoku; zakaj če vas vzamemo na Angleško, čakajo vas ondi vislice.“

Ljudje se hvaležno odločijo za prvo, in da jih do odhoda svojega ohranim v strahu, dam ustreljenega puntarskega kapitana obesiti na veliko rajno. Prvi kapitan pa, ki je o tem pristopil in čul, kako milo sem ravnal z ujetimi, kazal je, češ, da moje naredbe njemu nikakor niso vseč. Razžaljen v svoji časti zavrnem kapitana rekoč: „Gospod kapitan, vedite, da ujetniki niso vaši, ampak moji.“

Ko še enkrat vsi zatrdijo hvaležnost do mene, začnem jim razkladati na drobno, kar jim je bilo sedaj treba vedeti in želeti, kakšna je zemlja, kako lončariti, jerbasa plesti, kruh peči; pokažem jim tudi poletno hišico, pozemeljsko jamo, ograje za koze in shrambe za mleko in sir. Nisem tudi pozabil omeniti, da o kratkem dojde 17 Španjolv in Portugalcev, za katere pripravim pismo, da ga oddajo gospodu Kaballu. Naposled jim prepustim pušek, smodnika svinca in skoro ves živč, kolikor ga je bilo, da se jim ni bilo bati pomanjkanja. Potem jih odpravim.

Sedaj sem se posvetoval s kapitanom o bližnjem odhodu; zakaj nisva že mogla pričakovati trenutka, da dava otoku slovó. Toda vkljub najinemu tiščanju, najinemu neprestanemu trudu ni bilo mogoče odriniti pred tremi dnevi. Ko je bilo slednjič vse na barki, kar sva menila vzeti s seboj, v zadnji uri jelo mi je vendar le tesno prihajati, zapustiti o'ok, kjer

sem doživel tolikanj bridkosti, pa tudi veselja. Živo so mi v spomin stopile vse dogodbe, ki so me zadele v tej samoti.

Bilo je dné 19. grudna leta 1686 po ladijinem kalendarju, ko sem zvečer ob osmih stopil na barko. Sedem in dvajset let, dva meseca in 19 dnij sem preživel na otoku. V spomin sem s seboj vzel veliko kučmo iz kozlovine, solnčnik, priljubljeno papigo in psa, pozabil pa tudi nisem denarja, ki sem ga bil našel na naši in na španjski ladiji. Ker je mnogo let

v kleti ležal v kotu, postal je tako črn, da ga je bilo treba likati, da se je svetil kot denar. Petek, ki svojega očeta ni več videl, gledal je z barke neprestano proti otoku in solze so mu igrale v očeh. A tudi jaz sem bil zelo žalosten, ko so se poslednji gorski vrhovi utopili v vedrih valovih širnega morja.

Hitro smo jadrali in že dné 11. rožnika l. 1687. smo došli na Angleško. Ne morem opisati, kaj sem čutil, ko sem po 35-

letni nepričujočnosti zopet pozdravil domače kraje. Kako tuj sem bil med tem svetom, med temi ljudmi, kakor da nikdar nisem prebival v tej deželi! Še čudnejša se je pa zdela moja domovina Petku: v lukah ladija tik ladije, visoke, mogočne hiše v dolgih, dolgih ulicah, mravljišče pridnega ljudstva in neprestani ropot vozov, vse to ga je kar omamilo.

Brez odloga hitiva v glavno mesto London. Ondi najprej povprašujem po vdovi, kateri sem bil zaupal malo svoje premoženje. Še je živela, a drugič postala vdova; pretrpela je marsikatero nezgodo in životarila v jako hudih denarnih stiskah. Razodene mi, da izročnega zneska ne more vrniti. To spoznati jej je bilo tako težko, da se mi je smilila revica. Zastran te reči jo tedaj potolažim, rekoč, da sva bot, saj jej doslej še nisem povrnil nekaj storjene dobrote.

Nekoliko dnij kasneje se napotim v Jork. Oče in mati so mi bili že zdavnaj umrli in izmed vse moje rodbine so živeli le še dve sestri in dva odrastla sinova družega mojega brata, ki je, ni dolgo bilo tega, umrl in nekoliko premoženja zapustil. Ker so pa menili, da sem že davno mrtev, meni nič ni volil, in sestri bi mi tudi ne bili mogli nič izplačati, ko bi bil tudi res imel kak delež. Bil sem tedaj samo ob tem, kar sem s seboj prinesel z otoka. V Jorku ni bilo tedaj nič opraviti, zatorej se vrnem v London, kjer naletim na kapitana. Vrli mož me je tako dobro priporočil svojim ladijinim lastnikom, naznanivši jim, da sem jaz jim pridobil barko, da se niso samo živo zahvalili za to, ampak prosili, naj v dar vzamem 4000 kron. Ta znesek je pripomogel, da sem potoval v Lisabon na Portugalskem, poizvedet ondi, kako se godi mojemu zasadu in drugu, ki je brž ko ne mislil, da sem že davno v krtovi deželi.

V ta namen se odpravim z neločljivim svojim tovarišem Petkom in dospem v Lisabon konec kimovca meseca. Tu povprašujem po portugalskem kapitanu, ki me je bil nekaj tako ljubeznjivo sprejel in mi z dobrim svetom pomagal. Bil je že silno star in ni več vozaril po morju. Komaj se spoznava. Ko mu povém svoje čudne zgodbe, izvem v veliko veselje, da opravnika mojega zasajenja v Braziliji in dediči njuni so dobro gospodarili. Moja saditev je še vedno dajala bogate dohodke, katere so deloma hranili za me, ker ni bilo spričano, da sem res že umrl. Moj drug, ki je še živel, poklonil mi je pa moja pisma, med drugim več leopardovih kož, denarja, raznega sadja v dar ter presrečno vabil, naj sam prevzamem svoja posestva, dediči pa so mi poslali poleg natančnih računov o dohodkih

mojega posestva 104.000 kron v blagu in gotovini. Mahoma sem torej postal bogat mož. Obilno sem obdaroval vrlega kapitana in zvestih opravnikov dediče, a tudi ne pozabil svojega druga v Braziliji.

Ko je bilo vse v redu, vrnem se na Angleško, pa ne po morju, katerega sem se nekako bal, ampak po nasvetu starega prijatelja kapitana po suhem skozi Španjsko in Francosko. In prav sem storil, zakaj onih dveh bark, ki ste takrat odrinili iz Lisabona, zaplenili so eno algirski roparji, druga pa se je potopila, da so se rešili samo trije ljudje. Pridružil sem se angleškim in portugalskim trgovcem. Bilo nas je šest gospodov in pet služabnikov, vsi na konjih in oboroženi. Popotniki so me zvali „kapitan“, ker sem bil najstariši med njimi, in menda tudi zato, ker sem imel dva služabnika.

V Madridu smo se mudili nekoliko in ogledovali posebne in znamenite reči glavnega mesta španjolske dežele. Sred vinotoka meseca se pomaknemo dalje, da še pred zimo prekoračimo pirenejske gore. V Pampeluni nam sporočé, da je na severnih vrhovih že sneg zapadel, da ga ni moč predreti. In res, strupeno je bilo mraz, posebno meni, ki sem živel toliko let v vročem podnebnju. Toda še več je trpel ubogi Petek, ki zime še poznal ni in je tukaj prvič videl zemljo v beli sneženi odeji! Zarad zgodnje zime in neprenehoma v cunjah padajočega snega smo v Pampeluni ostali 20 dnij. Naposled smo najeli vodnika, ki je prišel iz Francoskega. Rekel je, da nas popelje po istem potu v francosko deželo, kakor je pripeljal štiri rojake tu-sem, snega se ni bati, tem bolje pa volkov, ki se lačni trumoma klatijo po lesu. Pridruži se nam 12 popotnikov in dvignemo se 15. listopada l. 1687.

Izprva je bilo še dosti prijetno, nič posebnega se ni pripetilo. Ko pa neko popoldne vodnik pred nami odjaha, planejo na-nj dva velika volkova in eden medved. Revez se je tako prestrašil, da je pozabil ustreliti, ampak jel na vse grlo vpiti. Koj ukažem Petku, naj odjezdi gledat, kaj da je. Urno spodbode konja v dir in prestrelil s samokresom enemu volku glavo, drugi, ki se je ves izstradan lotil konja, zbežal je v hosto, očka medved se pa kar nič ni dal motiti, temuč je mirno obstal. Ubogi vodnik je imel dve rani, eno na desni rami, drugo v stegnu, ki pa niste bili zelo nevarni. Konj je bil nepoškodovan, ker volk mu je zobe zasadel le v uzde. Ko smo ranjencu dali požirek žganja in obvezali rani, zapazijo tovariši, da se medved, korenjak precejšnje velikosti, bolj bliža, nego umika. Predrzno sedaj moj Petek spleza na bližnji hrast,

medved za njim, Petek stopi na vejo in ker mu je kosmatin vedno za petami, pomika se prav na konec veje. A sedaj jo začne tresti, da se je zver gugala na vse strani in se ni upala do njega. S klobukom v roki ga lepo pozdravlja in počenja marsikatere burke, da se je vsa družba srčno smijala. Ker se je že mračilo, velim Petku konec storiti nevarni igri. Ta skoči z drevesa, previdno koraca medved za njim in ko se debelih dotakne tal, nastavi mu Petek puško naravnost v uho, sproži in mrtev se zavali velikani na zemljo. Moško se obrne proti nam, rekoč:

„Tako streljamo pri nas medvede!“

„Oho, Petek, ta pa že ne velja, saj nimate pušek!“ zavrnem ga.

„Premoremo pa dolge pušice, ki tudi izvrstno zadenejo.“

Rad bi bil Petek kosmatina odril, toda noč je prihajala in gladni volkovi so grozno tulili okrog nas, bili smo namreč na jako nevarnem mestu. Ko prijezdimo do neke globeli, čujemo strel in brž potem vidimo osedlanega konja divje dirjati — za njim pa 16 do 20 volkov, ki so ga gotovo dohiteli. V sotesko stopivši vidimo strašen prizor: dva moža in konj, vsi grozno razmesarjeni in raztrgani po lačnih zverinah, ležali so na tleh! Eden teh mož je menda ustrelil, ker poleg njega najdemo samokres, ki ga potem vzamem s seboj. Menda prav naši konji so privabili toliko volkov, da jih je bilo okoli nas več ko 100. V našo srečo so na strani ležale mogočne klade. Za nje tedaj stopimo, konje pa vzamemo v sredo.

Ropa željne napadajo divje zveri našo leseno zagrajo. Dobro pomerimo, prve sicer pobijemo, a zadnji bliže potisnejo sprednje in puške počijo drugič, tretjič: veliko jih pokončajo, ukroté pa ne. Med tem rečem Petku posekani les na dolgo poštopati s smodnikom. Zopet se volkovi zaženo na naš tabor; sedaj ustrelim potrošeni smodnik in krvavo zacvrči strelni prah. To je pomagalo. Oslepljeni in prestrašeni se razpršé na vse vetrove in naše puške jim za slovo še enkrat dobro posveté. Brez daljnih zgodob prijahamo v pol uri v bližnjo vas.

Naslednjo jutro je nam vodnik tako obnemogel, da ni mogel dalje kazati poti. Pošteno ga plačamo, najamemo drugega in odrinemo v Toulouse. kjer ni bilo niti snega niti volkov, ampak toplo solnce in rodovitno cvetoče polje. Tamošnji ljudje so se čudili, da je bil naš vodnik tolikanj predrzen ter nas peljal v zimskem času čez gore in sicer s toliko konji, ki volkove tem boljše dražé k požrešnosti, čim več jih je. Vsi so trdili, da le čudež nas je otel smrti.

Brez zamude jo potem krenemo dalje v Paris, odtod na Angleško in v London. Dobri vdovici sem izgovoril leten znesek za vse žive dni in prosil jo ob enem, naj prevzame gospodinjstvo mojega hiševanja, čemur je rada pritrčila. Tudi sester sem se spomnil in vsakej obljubil gotovega denarja na leto. Sinova svojega brata sem vzel k sebi. Starši je imel nekoliko premoženja. Njega dam dostojno vzgojiti. Druzega, ki je imel veselje do mornarstva, izročim izkušenemu kapitanu, ki ga na daljnih vožnjah v zahodno Indijo izuri za izvrstnega mornarja. Večkrat sem mislil na brazilijanska posestva ter hotel tja, kakor sem bil obljubil. A vsa tamošnja družina in vse življenje ondi se mi je zdelo tako malo ugodno, da sem vse imetje rajši prodal. Po nekaterem pisanju sem ter tja sem ga dedičem svojih nekdanjih oskrbnikov prepustil za blizu 800.000 kron. Zložno in brez skrbi sem tedaj lahko živel v Londonu.

Petnajsto poglavje.

Robinzon zopet na morju.

Pet in trideset let sem se vojskoval, sedaj se mi je sreča smehljala: živel sem zložno, brezskrbno. Kdo bi mislil, da zopet zabredem v staro bolezen? Neprenehoma me je mikalo v Brazilijo, na moj otok, na zapuščeno naselbino in če sem primerjal sedanje premišljevalno in leno svoje življenje z neprestanim delom nekdanjim, nezuno me je vleklo čez morje v gorke, južne kraje. Vdova si je prizadevala tolažiti, razvedriti me, toda njen trud je bil zastoj. Naposled mi brez ovinkov pové, da se moram oženiti in strast, klatiti se po svetu, me bode gotovo minila. Dam se pregovoriti in kmalu v hišo pripeljem pametno ljubeznjivo nevesto.

Nekaj let me niso nadlegovale stare skušnjave. Tem hujše so se potem zaganjale v me, da so me kar popolnoma omamile. Bdeč in speč sem videl, kako Španjoli, Angleži in divjaki šarijo po mojem otoku, živo sem si domišljeval uboštvo, prekanjenost, pobijanje in razne umore svojih naselnikov. Žena se je bala, da ne zbolim. velikodušno se tedaj ponudi, da gre z menoj. Ta nežna udanost me je ganila tako, da sem vse okoliščine še enkrat na drobno premislil, predno bi ženo in

oba cvetoča otroka prepustil nemirni, morebiti celo nevarni prihodnosti.

Da bi se s čim motil, kupil sem obširno zemljišče na deželi, kjer sem sadil, sejal, gradil, popravljaj in sto drugih opravil izvrševal. In kar sem pridelal, bilo je moje; drevje, ki sem ga nasadil bilo je moje; ognjišče, ob katerem sem se grel, moje. Ta stan so mi moj rajniki oče posebno močno hvalili, najsrečnejši čas vsega življenja je bil za me.

V tej sreči pa me zadene roka božje previdnosti in uniči zemeljski raj: bridka, neusmiljena smrt pobere meni zvesto tovaršico, otrokoma skrbno mater. Bil sem sedaj kakor ladija brez krmila, ki jo valovi gonijo sem ter tja. Niti pristava, ne vrt, ne črede, dà, tudi ne družina — nobena stvar me ni več veselila! Kako pusto, kako prazno se mi je zdelo na svetu! Kar strpeti nisem mogel več na deželi. Prodal sem torej zemljišče in umaknil se v šumeči London. A tudi tukaj mi je bilo pretesno, brez posla sem postopal po širokih ulicah; vnovič so se mi obudile želje po daljnih krajih, po tihem otoku, kjer sem včasih eno samo desko tesal mesec dnij.

Bilo je leta 1693. Premišljujem, kam bi se obrnil, kar stopi v izbo moj bratranec in me povabi, naj grem ž njim na barko, namenjeno na Kitajsko in Japonsko; ker se dotakne Brazilije, lahko od ondot, ako me je volja, obiščem svoj otok.

Bratranec pač ni mogel slutiti, da me je zopet zgrabila strast popotovanja. Strmeč ga torej pogledam in vprašam:

„Kateri zlodej ti je vdihnil to nesrečno misel?“

Izprva je sicer osupnil, a kmalu je spoznal, da nisem tako nejevoljen, kakor sem se kazal. Srčno tedaj odgovori:

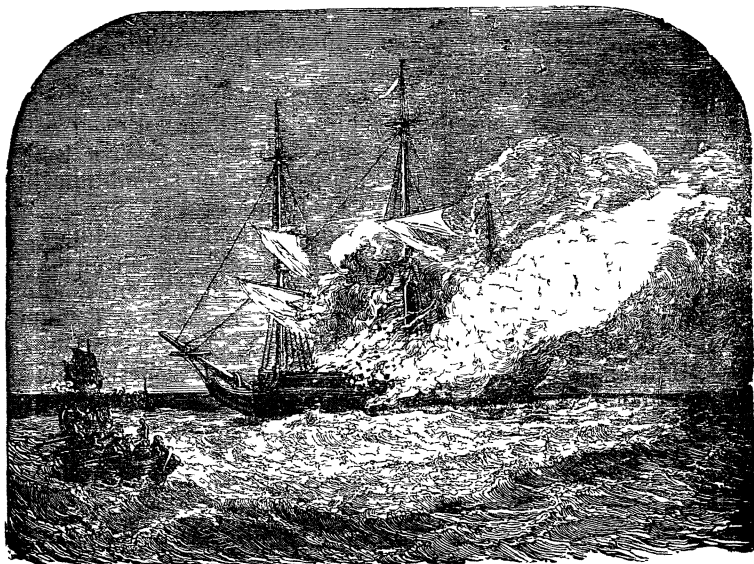
„Ljubi stric, ali se Vam moj nasvet zdi tako zavržljiv! Menil sem, da Vam ponudim zaželeno priložnost, še enkrat videti malo kraljestvo, katero ste tolikanj zadovoljno vladali.“

Kaj bi mi bilo pomagalo umetno moje obotavljanje! Dam mu tedaj roko.

Vdova in zlasti otročiča so tarnali in odvrčali me od potovanja, toda nisem jih slušal. Izročivši otroka in za izrejo potrebne prihodke vdovi, stopim s Petkom dne 8. procenca l. 1894. na ladijo in še isti večer odrinemo. Od kraja vožnja ni bila dokaj srečna, nasprotni vetrovi so nas gnali proti severu na Irsko, kjer smo morali ostati tri tedne. Takrat sem ladijo naložil nenavadno bogato z raznim suknom, platnom in drugo tkanino, s klobuki, čevlji, nogavicami, posteljno opravo, lonci, kotli, žebli, sekirami, mnogimi puškami, samokresi, dvema topoma, smodnikom, svincem, krogliami razne

velikosti, s sabljami, meči, kopjem in ladjico, ki se je dala razložiti.

S tem sem hotel otočane preskrbeti za brambo. Poleg tega sem s seboj vzel dva tesarja, kovača, sodarja, ki je bil ob enem spreten strugar in lončar, sploh za vse je bil pripraven in zatorej smo ga imenovali na kratko mojster Jakob ali mojster za vse. Slednjič naj omenim nekega krojača, ki je bil izurjen tudi v drugih rokodelstvih. Namenjen je bil v izhodno Indijo, toda pregovoril sem ga, da se je naselil na mojem otoku.

Naše neprostoVOLjno bivanje nam je več hasnilo nego škodovalo; zakaj, ker je bil tukaj živež po ceni, naši zakladi niso se zmanjšali temuč pomnožili. Kupil sem za svoj otok več prešičev in dve kravi s teleti.

Dné 5. svečana se vendar veter obrne in odrinemo na široko morje. Neki večer ugledamo v daljavi neki svit. Brž slutimo, kaj če se je vnela kaka ladija? In res, pol ure pozneje vidimo od daleč gorečo ladijo na razsvetljenem morju. Večer je bil tih in miren, tem strašneje je vriščalo, praskalo in pokalo na valovih. Hitro petkrat ustrelimo, nesrečnim ljudem z znamenje, da je pomoč blizu. Počasi jadramo proti ognjenemu velikanu, toda resk — in goreča barka se razleti,

da se ozračje strese in valovi zašumé. Z glasnim vriščem se potem ostanki plamteče barke potopé in črna tema zopet zagrne morje. Ta strašni pogled in grozni ropot nas pretreseta, srčno omilujemo nesrečne utopljenca, ki so ali v plamenu zgoreli ali golo življenje oteli na šibkih čolnicih, toda zaradi teme nismo opazili nobene šalupe, nobene ladjice. Še le naslednje jutro priveslata dva z ljudmi natlačena čolna. Ker je pihal nasprotni veter, nista mogla prav do nas. Razpeli smo torej jadra, da bi jima šli hitreje nasproti in v pol uri smo jih dohiteli. Bilo je v njih najmanjše 60 ljudij, moških, ženskih, otrok, popotnikov in mornarjev.

Kapitan zgorele barke, ki je bila francoska, pripovedoval nam je, da je ogenj nastal po nemarnosti krmarjevi. Kdo more opisati veselje smrti rešenih! Eni so se topili v solzah, drugi so bili na prsi, še drugi po barki letali kakor nori. Nekateri so plesali, smijali se in skakali, drugi prekrizevali se in tiho molili. Še nikdar nisem videl kaj enacega. Zdravnik je imel dokaj posla in marsikateremu je bilo treba puščati.

Namenjenemu v izhodno Indijo nikakor ni bilo mogoče utopljenca peljati v deželo, iz katere bi se bili lahko vrnili domov na Francosko. Zatorej smo se naslednji dan dogovorili, da jih popeljemo v novo Fundlandijo. Tam jih tudi res srečno postavimo na suho, le mlad duhovnik in štirje mornarji so ostali pri nas. Sedaj smo krenili proti jugu, a vožnja je bila dolgočasna, ker vetra ni bilo. Dne 19. sušca l. 1694. ugleddamo v izhodu veliko ladijo bližati se naši, s streljanjem je klicala na pomoč. Bila je brez velikega jadenika, sprednjega in zadnjega drevesa. Hud vihar jo je bil odtrgal od sider, treščil iz luke, kjer so jo bili popravljali, na široko morje, in ondi drvil sem ter tja. Ker sta bila kapitan in lajtnant ostala na suhem, nihče ni znal voditi barke brez jadril. Pošastna lakota je že grozila njenim prebivalcem: zakaj le nekaj malega žganja, moke in nekoliko sodov pitne vode so še premogli, ko smo nalleteli na njih ladijo.

Med popotniki je bil tudi mlad mož z materjo in služkinjo. Dokler so sami kaj imeli, životarili so za silo, ko je pa lakota pritisnila, skoraj bi bili gladú pomrli, ker surovi brodniki se še zmenili niso za nje. Prva naša skrb je bila, poživiti izstradane ljudi z jedjo in pijačo. A to bi jim bilo utegnulo nevarno škodovati, zakaj siromaki so tako hlastno planili nad jedi, da so jih potem obhajale težave. Pa to še ni bilo vse. Ko jim je namreč odleglo, začeli so iz nova divjati. Naš prvi mornar je bil prišel z mesom in kruhom na njih

barko in hotel jim skuhati močno juho. Toda prelačni niso mogli čakati. Kakor besni so prihrumeli v kuhinjo in mož je imel posla dosti, da se jih je obranil. Da bi se ne preobjedli in zdravji škodovali, dal je slehernemu le nekaj malega. To je pa še bolj razdražilo njih požrešnost in ne vém, kaj bi se bilo zgodilo, ko bi jaz ne bil stopil med strastno množico in žugal, da nihče grizljeja ne dobi. To jih je umirilo.

Uboga mati, katero sem prej omenil, stradala je iz ljubezni do sina, da on pri močeh ostane. Ko je nadmornar stopil v njeno izbico, ležala je na tleh, naslonjena k steni, bolj mrliču podobna ko živemu človeku. Mornar globoko ganjen jej vlije v usta žlico juhe; odpre ustni, hoče govoriti, toda nikakor ne more izpregovoriti besedice. Vendar ga razume ter z znamenji pokaže, naj rajši srbi za sina, za njo je pomoč že prepozna. In res še isti večer je umrla uboga žena.

Sin, kateremu je mati življenje odkupila s svojim življenjem, ni bil v boljšem stanu. Skoro ves trd je ležal na postelji in v ustih tičal mu je kos usnjene rokavice, kolikor je še ni zgrizel. Tudi njegov želodec ni prenesel juhe, vendar je okreval, ker je bil mlad in krepak.

Služabnica je ležala poleg gospodinje. Krčevito se je z eno roko oklepala stolove noge, vsi udje so jej bili izključeni samega gladú. Ranocelnik je za to zvesto revico storil, kar koli je vedel in znal in rešil jej je življenje.

Za nesrečno ladijo nismo mogli mnogo storiti. Postavili smo jej nov velik jadrenik in mestu zadnjega drevesa jadro za silo, s prebivalci pa smo zamenjali mesa, slanine, suhoro, moke in graha za sladkor, rum in nekaj denarja. Mladeniča in služabnico smo na milo prošnjo vzeli s vsem, kar je imel prvi.

Brez posebnih dogodkov smo jadrali dalje tja, kjer sem menil, da je moj otok. Precej dolgo smo se vozili mimo otokov sem ter tja, mojega le ni bilo nikjer. V jutro 10. mal. travna ga vendar ugledamo daleč na južnovzhodni strani. Krenemo proti njemu. Na enkrat Petek ploskne z rokama ter kliče skakaje: „Dà dà, sedaj vidim vse, tam-le je grad!“

„Petek, kaj misliš, bomo pač koga našli? Ali je tvoj oče še ondi, ali se morebiti bojiš, da ga ne bodeš videl nikdar?“

„Prav praviš, gospod!“ ihti se Petek. „Oj nikoli jih ne bodem več videl, oče so bili stari, oj, davno so že umrli!“

„No, le ne obupaj, kmalu se bode pokazalo.“

Kake pol ure smo bili daleč od otoka in Petek je že zapazil ljudi na bregu. Ukažem trikrat s topom ustreliti in šalupo izpustiti v morje. Belo zastavo natakne na njo v

znamenje, da smo prijatelji. S 16 dobro oboroženimi možmi, Petkom in mladim duhovnikom pritisnemo k obrežju, kjer se je med tem zbralo veliko otočanov. Hotel sem sam stopiti na suho in ogovoriti množico, toda Petek je že iz daljave spoznal očeta. Kakor strela je šinil med osuple prebivalce naravnost k očetu, objemal ga, po licu gladil, poklekaval pred njim, poljuboval mu roke, sedel poleg njega in mu z vso otroško ljubeznijo gledal v sivo obličje. Ni se ganil od njega, vodil ga je tudi za roko, ž njim sprehajal se, nosil mu iz čolna sedaj sladkora, sedaj suhora, sedaj žganja. Da še celo plesal je okoli njega in prepevaje in smijaje se pripovedoval, kaj je doživel na kopnem in mokrem.

Tudi mene so sprejeli z velikim veseljem. Marsikaj bi bilo povedati, ko bi hotel natanko razložiti, kako prijazno in lepo so me pozdravljali. Prvega sem spoznal Španjola Kaballa, katerega sem bil poslal med Indijane po njegove tovariše. Spoznavši me ves osupel ni mogel izpregovoriti, izročil je bandero in puško spremljevalcu in presrčno me objel. Potem mu je velel, naj gre po tovariše. Kmalu se je vrnil z 11 omikanimi in priljudnimi možmi, ki so se mi vsi prav lepo zahvalili za rešitev.

Španjol me je peljal sedaj proti stari grajščini. Sam bi je menda ne bil našel, toliko drevja je bilo zasajenega okoli nje. Popraševaje, zakaj da so jo tolikanj skrbno zavarovali, odgovoril mi je: „Potrebo tega početja boste spoznali, kakor hitro vam zgodbe naše razložim.“ Začel je pripovedovati:

Naša voznja s tega otoka je bila srečna in radost mojih rojakov neizmerna, ko so se prepričali, da jih resnično hočemo rešiti. Veseli sicer, da ste se rešili iz pregnanstva, vendar naša žalost ni bila majhina, ko mesto vas najdemo na otoku pet Angležev, ki ste jih tu popustili, med njimi tri previhane hudobneže. Edino njih pošteno dejanje je bilo, da so nam izročili vaše pismo, vse blago in nam odmenjene zaloge.

Od kraja so bili še precej priljudni, menda iz strahu, ker je nas bilo več. Toda le prekmalu so razodeli, da niso nič prida. Delati se jim ni ljubilo, kakor gospôda so pohajkovali po gozdih, streljali divjačino, na večer pa zasedali mize in čvrsto segali po jedeh, ki smo jih mi pripravljali. S tem ne zadovoljni jeli so nam celo nagajati, zlasti rojakoma svojima, ki sta si, boljša od njih, napravila na drugem kraju dosti prijetno domovanje, ker ju hudobneži nikakor niso hoteli imeti v trdnjavi. Iz nevoščljivosti in sovraštva, češ, da so le oni gospodarji na otoku, zažgal jima je eden izmed njih kočjo, katero sta še o pravem času rešila. Mi smo jih posvarili in sicer

takrat iz lepa. A to jih še bolje utrdi v hudobiji in čeko jutro prilomasti grda deteljica k Angležema, ko nista bila doma, ter jima do tal razdene obe kočī, potolče vse orodje, pobije njune koze, pomandra in potepta vse, kar sta siromaka nasadila s tolikošnim trudom in potom. Kdo opiše njuno žalost, ko sta vrnivši se ugledala strašno razdejanje! Tu ni bilo več občštanka, drugod se je bilo treba naseliti in težavno delo psu četī od kraja. Vsa pobita sta prišla nam naznanit, kaj se je zgodilo. Toda mi smo že vse vedeli. Potepuhi so se namreč sami bahali, da se bode tudi nam zgodilo, kakor Angležema, ako jih ne bomo bolje spoštovali. S tem se je vnel prepir nami: Najprezdrnejši med njimi izbije Španjolu klobuk raz glavo. Španjol sicer miren mož pa grozé pogleda bahača in ga s pestjo trešči na tla, da omedli. Sedaj Atkins pomeri na Španca, toda zadene ga le v ušesce, da je krvavelo. Španjol ranjen in razsrjen zgrabi puško in nedvomno bi bil ubil Atkinsa, da nismo mi o pravem času zaklicali: stoj! Brž potem planemo nad potepuhe ter jim pobremo orožje. Rotili so, se strašno in žugali, uganjali to in ono, nasposled smo jih vendar-le ukrotili, da so morali rojakoma vso storjeno škodo popraviti, kočī iznova sezidati, ograditi, saditi in obsejati. Ko so dovršili naloženo delo in ko smo jim izročili njih orožje, namesto da bi se poboljšali, zrastel jim še le greben, prevzetnejši so stali ko poprej — trije proti devetnajsterim!

Sedaj vendar še nič hudega ne doprinesó; zakaj drugo nevarnost je protila nam vsem. Neko noč nisem mogel spati. Nič prida sluteč plazim okoli našega grada. Izpav menim, da pa že zopet Angleži kaj hudobnega snujejo. Točf z enim svojih rojakov se kmalu prepričam, da se motim: tisti so smrčali vsi. Stopiva tedaj na stražnico in se ogledujer na vse strani. In glej, na obnebju se zasveti in šum nade doni na ušesa kakor daljnih človeških glasov! Res, na bre govju zapazimo dve rudeči grmadi. Brž ko ne so ji užgali Indijanci. Boječ se za naše kočē, polje, živino hitro zdravniva speče tovariše, da se pripravimo. Petkov oče je šel oprezovat. V dveh urah se je vrnil s poročilom: dva sovražna rodova sta se bila spopadla v krvavi bitvi, sedaj pa oba, nič ne vedoč drug za drugoga, prišla na otok, da svoje ujetnike pojedó. Še-le ogenj jih je izdal in sedaj koprne še enkrat poskusiti se v bitki. In res zjutraj se sprimejo in srdito mahajo. V dveh urah je bil boj določen: naši trdnjavi bližja stran je bežala. Mi se umaknemo v grad, svojeglavni Angleži pa ostanejo na mestu, kjer so radovedno gledali vso

vojsko. Samo trije begunci so pritekli. Angleži so jih zajeli in gotovo bi jih bili umorili, da ne bi prihiteli nekateri Španjolci in to zabranili. Premagani Indijanci, kolikor jih je ostalo, poskaskali so v šajke in popihnilli domov, premagovalci pa so na narodni šegi dvakrat strašno zakričali, ujete zaklali, porari in naposled odrinili. Dva in trideset mrličev smo našli bojišču, ubiti so bili deloma s pušicami, deloma z lesenimi eči. Tako je bila tedaj nevarnost srečno odstranjena.

Angleži, katerim smo dali one tri Indijance kot služabnike, bili so nekoliko časa sèm še precej pametni. A ne dolgo stneli so po*stari navadi pohajkovati. Kakor prevzetni surovi trinogi so ravnali z ubogimi podložniki, nakladali jim pretežka jela in s tem sebi nakopavali njih sovraštvo. Necega dne je l'omaž divjaku nekaj ukazal, česar pa ta, ker ga menda ni rav razumel, ni po volji opravil. Srdit plane Tom s sekiro nad njega. A v jezi ga zadene mesto na glavo v ramo. Hitro stopi neki Španjol med gospodarja in služabnika, da ubrani prelivanje krvi. Še boljše razkačen obrne Anglež sekiro proti njemu, toda ta se ogne in suroveža z motiko telebne na tla. Tedaj priderejo drugi naši rojaki in Angleži in boj se prične. Dva naših sta bila ranjena. Naposled jih užugamo in ukle-
 ro. Naselniki, ki sem jih vprašal, kaj storiti s hudobneži, majali so skoraj z enim glasom njih smrt. Iz hvaležnosti do Angleža, ki mi je življenje otel, temu nisem pritr dil, ampak uba moja se je glasila na pregnanstvo. Izpahnili smo torej vredno trojico iz naše družbe. Daleč od nas so si postavili kočii, našemu gradu podobni, dobro ogradili in zemljo ob-
 talali. A ni minulo devet mesecev, prišli so prosit orožja, ero smo jim bili pobrali, in čolna, češ, na ta način jim ni ati, rajši otok zapusté. Po nekaterem besedovanju privolimo jim voščimo srečno pot, veseli, da se iznebimo grozovitnežev.

Pregovor veli: Kopriva ne pozebe. V treh tednih so bili rogovileži zopet pri nas. Iz njihovega pripovedovanja posnamem najznamenitejše reči. V dveh dneh so priveslali do suhe zemlje, ker so se pa na bregu prebivalci zbrali v velikem številu in s sulicami in pušicami proté tekali sem ter tja, ni tedaj kazalo pritisniti k bregu, zatorej so se spustili proti severu. Kmalu so spoznali, da ona zemlja je velik otok med mnogo manjšimi otočiči. Na enem izmed teh so stopili na suho in našli tukaj priljudniše stanovalce, ki so jih obdarovali s koreninicami in posušenimi ribami. Pripovedovali so jim tudi, seveda z raznimi znamenji, da je njih kralj v bitvi ujel 200 sovražnikov, katere pitajo za prihodnjo svečanost. Angleži

razodenejo željo, da bi jih radi videli. Divjaki, napak misleči, da jih hočejo s seboj vzeti in pojediti, pripeljejo jim 11 moških in 5 ženskih v dar. Kaj početi? Najhujše razžaljenje bi bilo, ako bi odklonili dar. Vzamejo jih torej in jim za nje poklonijo ročno sekuro, nož, star ključ in 5 do 6 krogel, kar jih je močno razveselilo, da-si niso vedeli, čemu so vse te reči. Potem se hitro poslové. Na prvem otoku, kjer so stopili na suho, izpostavili so osem mož, ker vseh ni bilo mogoče preživiti, tri moške in pet ženskih so pa pripeljali s seboj na naš otok, ter potaknili v kočó.

Radovedni gremo vsi gledat ujetnike. Moški so bili čvrste postave, 30 do 35 let stari; dve ženski ste imeli kakih 40, dve do 25, ena kakih 17 let, vse so bile precej prijetne in lepo vzrastle. Uboge stvari so se nam smilile. Vedno so se tresli strahu, zdajci jih bomo zaklali. Petkovemu očetu smo naročili, naj jim naznani, da se jim nič žalega ni treba bati. Veseli zavoljo tega so smešno poskakovali in kretali se na čudne načine. Bili so raznih narodov, razun neke žene nobeden ni umel Petkovega očeta. To ženo tedaj dam vprašati, ali hočejo služiti njim, ki so jim življenje ohranili? Mestu odgovora jeli so plesati; ta je to, drugi ono zadel na ramena in s tem so naznanjali, da hočejo vse storiti, kar se jim bode velelo.

Da bi v okom prišli slehernemu prepiru, vadjali so Angleži za žene. Mi smo jim potem pomagali nove kočé postaviti. Otok je bil sedaj na treh krajih naseljen in obdelan. Na najbolje oddaljenem koncu so stanovali malopridni trije Angleži, bliže trdnjavi sta prebivala poštena njih rojaka. Njiju stan je bil zagrajen z mladim gostim drevjem, polje lepo rodovitno. Poleg tega sta v gozdu izkopala precej prostorno jamo, kjer bi se poskrivala v nevarnosti. Okrog nje sta sadike nasadila tako gosto, da se je moglo do zavetja priti le po jako zvitih ovinkih, tujcu popolnoma neznanih. Oni trije možje so bili, da-si nekoliko manj, vendar vedno še leni in zanikarni. Sejali, gradili so sicer, toda nehoté so mi prišle na misel besede Salomonove: „Šel sem mimo vinograda letnuha, in poln je bil trnja.“ Ko bi se pridne žene ne bile poprijele kmetije, pod zlo bi bila šla vsa njihova naselbina. Kakor poprej so se namreč možje rajši klatili po otoku in lovili želve, ribe in ptiče, ženam prepustivši najtežja opravila.

Nekega dné zopet pritisne 5 do 6 šajk divjakov k otoku. Ker se je to pogostoma godilo, bili smo jih že vajeni. Kakor sicer, poskrili smo se tudi sedaj, dokler so se tu mudili. Ko pa odidejo, gredó nekateri Španjoli proti bregu in strmé zapazijo

v gočavi tri speče Indijance. Morebiti so zašli ter zakasnili se, morebiti so jih tovariši pozabili. Kaj početi z njimi? Ali jih umoriti ali ujeti? Ker nisem hotel prelivati človeške krvi, obveljalo je drugo. Zdravimo jih torej, zvežemo in peljemo k pridnema Angležema, katerima jih prepustimo. Kmalu je eden izmed njih pobegnil v hosto in nikakor ga nismo mogli najti. Brž ko ne se je povrnil na dom o priliki, ko so na otok došli njegovi rojaki. Ako bi bila res taka, protila nam je zopet velika nevarnost, ker gotovo je svojemu rodu naznanil, da beli ljudje na otoku stanujejo. In res nista minula dva meseca, kar nekega jutra za rana šest čolnov, vsak s 6 do 8 Indijanci, privesla k otoku, kake pol ure daleč od bivališča pridnih Angležev. Ko bi bili na tem mestu skupaj stali vsi naselniki, ne bi bil utekel nijeden divjak, toda kaj bi opravila dva zoper petdeset! Hitro ukažeta dvema sužnjema, ki sta prišla z ženskami, zvezati oba rojaka onega begunca in ju z najpotrebnišim hišnim in poljskim orodjem vred odpeljati v skrito jamo, tretjega pošljeta do Španjolov sporočit pretečo nevarnost, sama pa odpreta ograje in izženeta koze v gozd pomikaje se proti jami. Radovedna, kaj počenjajo neprijatelji, stopita na malo višino. Ti so korakali naravnost h kočama, kmalu ste v plamenu. Sedaj se divjaki razkropé na vse strani. Ker je bilo zavetje njuno silno gosto obraščeno, ni se bilo bati, da ga zasledé. Zatorej se umakneta proti strani, od ktere sta pričakovala pomoči. Naposled se ustavita za starim, votlim drevesom. Ne čakata dolgo, ko pridrvé trije Indijanci. Dobro pomerita, in dva divjaka, med njimi begunec, zgrudita se mrtva na tla, tretji obstreljen se iz strahu zavalil na zemljo. Sedaj se približa tropa peterih mož. Vprašajo ranjenega, kaj se je zgodilo? V tem trenutku drugič zagrmí: en divjak obleži mrtev, drugi je ranjen, ostali trije pa samega strahu popadajo na zemljo. Zdajci planeta iz zasede Angleža misleča, da so vsi mrtvi, pogumno nad Indijance ter jih pobijeta s puškinim batom, razun enega samega, ki je prosil milosti. V tem prihité Španjoli na pomoč, hitro se spusté za divjaki, a ti jadrno poskačejo v šajke in zbežé.

Uboga Angleža sta bila tedaj, že tretjič pogorela. Toda vsi, celo Atkins in njegova pajdaša, se ročno lotimo dela: v kratkem ste stali novi koči in Angleža sta si opomogla. A ta sreča ju je kmalu minula.

Kakih 5 do 6 mesecev po teh dogodbah privesla neki večer 28 bark k našemu otoku. Pripeljalo se je do 250 divjakov, oboroženih z loki, pušicami, dolgimi sulicami in lesenimi

meči. To nas se vé neznanó prestraši. Naglo poderemo iznova in postavljeni koči in živino in orodje pospravimo v jamo. Naša glavna meč je bila primeroma pač jako pičla, samo 30 mož nas je bilo vseh skupaj, namreč 17 Španjolov, 5 Angležev, Petkovega očeta in 7 indijanskih slug. Premogli smo 17 mušket, tri lovske puške, 5 samokresov, 2 meča in več sekir, batov, kijev itd. Mi Evropejci smo si pridržali puške in sleherni je vzel tudi še sekiro. Jaz sem bil poveljnik male armade, Atkins pa podpoveljnik; zakaj srčen, pogumen in predrzen je bil kakor nobeden. S šestimi možmi se je postavil spredi v grmovju.

Zjutraj prikorakajo divjaki v trumah, po 50 mož moč. Prve se Atkins ni lotil, v drugo gosto drhal je dal ustreliti. Groza in zmešnjava med Indijanci je bila strašna, ubitih sil veliko. Vendar popolnoma se niso dali ostrašiti; kakor levi se planili nad naše; enega Španjola, Tomaža in sužnja so pušic smrtno zadele, Atkinsa ranile. V četah po 6 in 8 mož se sedpomaknemo bliže in začnemo pokati med divjake, da so delo pocepali, deloma brezupni tekali sem ter tja. Potem derž iz gozdne teme naravnost nad sovražnike in jih zagrabijo sekirami in meči. Kakor otrpneli izprva omabnejo, toda kmalu se ojačijo, mahajo divje z bati in meči in nas obsujejo s pušicami ter ranijo Petkovega očeta in več naših ljudi. Pa tudi mi krepko vihtimo sekire, meče in puškina kopita. V kratkem jih obleži 180. Videči, da nič ne opravijo, spusté se v beg proti ladijam in da bi nesreča priklopela do vrha, razbi jim je nevihta nekaj šajk ob skalovju, nekaj jih je tresé visoko na prod, da niso mogli odveslati. V kolobarju počene na zemljo — bilo jih je le še 70—80, nategnejo kolena, naslonijo na-nje brade, glave stisnejo med dlani in se globoko zamisljujejo.

V tem smo se lahko izpočili in pokrepčali z jedjo in pijačo. Dolgo vendar ni kazalo rok križem držati. Gremo torej gledat kaj pač delajo begunci. Ko se jim približamo za kaka sto streljaja, ukažem dve puški sprožiti, da bi jih ustrašili in zvedeli, kaj bodo počeli. Komaj slišijo strel, dvignejo se s silnim krikom in grozno tuleči zbeže v gozd. Da ne bi se vrnil domov ter zopet prišli v večjem številu na naš otok, zapalimo in uničimo vse šajke, kolikor jih je ostalo. Nismo še izvršila tega dela, kar pridrvé divjaki. Spoznavši, da nikakor ni mogoče uteči, strahovito zatulijo in brezupno se zopet razkropé. Kakor besni letajo po otoku, karkoli jim pride v pest, vse pokončajo v divji jezi, drevje, ograje izrujejo, žito pomandrajo, trte iztrgajo. Sklenemo tedaj potisniti jih v hribe in z vednimi napadom zmanjševati njih število, potem pa z ostalimi mir napraviti

...a kos zemlje izročiti v obdelovanje. V ta namen se nam zdelo potrebno, da ujamemo koga izmed njih, kateri bi rokom razložil naše misli. Prešlo je dokaj časa, da smo napred dobili enega v oblast, zakaj plašno so se umikali in najprej trpeli lakoto in pomanjkanje, nego bi se nam udali. Petkov si je na vse načine prizadeval, divjake prepričati, da nič od tega ne nameravamo, temveč le še skrbeti hočemo za njih potrebe ter dati jim nekaj sveta, hrane, semen in potrebnega orodja. S to ponudbo smo ga odpravili k Indijancem. Neznano stradanani so se ubogi reveži — katerih je bilo samo še 37 — kmalu radi dali. V prebivališče smo jim odmerili na južno-vzhodni strani dolinico med visocimi skalami, ki je bila zelo rodovitna. Nemudoma smo jim pomagali hišice delati, učili jih zemljo obdelovati, kruh peči, jerbasa plesti, lonce žgati, koze mlesti, in dajali smo jim nekoliko sekir, nožev in mnogoterega drugega orodja, poleg tega še nekaj kozlov in kozâ. Polagoma se je Petkov privadil zložnejšega življenja, mirno in zadovoljno je živel v svoji kottičku, srečnejše morebiti kakor v lastni domovini! Petkov dve leti že uživamo mir in pokoj. Priveslalo je še tu in tam kako indijansko krdelo na naš otok, toda v notranje kote otoka ga ni mikalo.

Šestnajsto poglavje.

Robinson se vrne domov.

Tako je pripovedoval gospod Kaballos. Izvedel sem, da je Petkov ljubi otok prestal burne čase. Naselbina je sedaj veselo napredovala in evropejska omika se je blagotvorno razodevala med Indijancih. Kmalu so znali prav lično in čedno plesti mize, stole, postelje, sita, tičnike in enake reči in v teh umetnijah kmalu prekosili svoje učnike.

Moj prihod je bil za naselnike in Indijance jako koristen; kakaj pripeljal sem jim obilno močno potrebnega orodja, kakor nožev, škarij, lopat, rovnice, motik, šivank, sukanca in drugega orodja, kar je bilo sploh pripravno olajšati jim življenje. Poleg tega so se poprijeli pletenja; spletene so bile celo košice, katere so bile iz daljave podobne velikim ulnjakom. V naši Atkinsova hiša je bila pravi čudež. Ozidje, stene, mostovi, izbe, kašte: vse je bilo spleteno. V njej so prebivale

tri družine, namreč njegova, njegovega tovariša in s tremi otroci vdova Tomaža, katerega so divjaki v boju ubili. Sploh se je Atkins, odkar je bil oženjen, ves izpremenil, postal je priden, pošten človek. Na otoku je sedaj kraljevala lepa edinost, kar me je močno veselilo. Opominjal sem prebivalce, naj tako ostane vsikdar; vsi so si dali roke. Za naslednji dan sem jim napovedal skupni obed. In res, prav vesel dan smo obhajali, naš kuhar se je izvrstno obnesel. Kozjega mesa, svinjine, teletine, želv, raznega sadja je bilo obilno, krepko smo segali po rudečem francoskem vinu in angleškem pivu in bili prav židane volje.

Po kosilu sem razdelil darove, pred pa ljudem predstavil nove došlece: krojača, ključarja in oba tesarja. Najprej je krojač dobil opravilo, ker ubogim otočanom je manjkalo sraje in druge potrebne obleke. Žene so se učile pri njem in tudi pomagale vmes. Vsak naselnik je dobil lopato, motiko, grablje, veliko sekuro in žago. Žebeljev, škarij, kladiv, zagozd, nožev in enacih rečij je vzel sleherni po potrebi. Orožje in strelivo sem izročil poglavarju, bilo ga je pa toliko, da se je mogel vsak orožiti dvojno, trojno, torej se ni bilo bati tisoč divjakov.

Ogledoval sem si otok natanko. Spremljevali so me razun bratranca duhovnik, rokodelci, mladenič, čegar mati je lakote umrla, in služkinja njegova, lepo vzrejena, sramožljiva deklica. Ko poslednja dva vidita, kako moja družina veselo cveté, prosita me, naj bi smela ostati na otoku. Iz srca rad sem ju sprejel med svojo družino, odločil jima lep kos svetá, ukazal postaviti zložno stanovanje in priporočil ju ostalim. Kmalu sta bila naš „mojster za vse“ in deklica zakonsk par.

Kar je bilo v mojih močéh, storil sem, da bi olajšal in osrečil življenje na samotnem otoku, samo ena reč me je skrbela: moji ljudje so bili skoraj brez vse vere, celo oženili so se brez blagoslova cerkvenega. Dvajset otrok do šest let starih je bilo izrejenih kakor živinčeta na paši. Žene so bile sicer delavne, dobrasrčne, prijazne in rahločutne do otrok, toda o krščanskem nauku niso vedele prav ničesar.

Na mojo prošnjo se je duhovnik, sicer namenjen drugar velikodušno odločil, da ostane na otoku in posveti svoje mo službi božji. Ta njegov sklep me je silno ganil in obljub sem mu pospeševati ga, kolikor le mogoče. Naslednji dan reč razložim ljudem in Atkins odgovori: „Mi vsi ljubimo svoje žene in nikakor bi se ne ločili od njih. Zatorej nas srči veseli, ako bodemo cerkveno poročeni. Skrb za naš dušblagor zaupljivo prepuščamo Vam.“

Dokler se Indijanke niso dale krstiti, ni se moglo to zgoditi. Duhovnik jih je torej učil, jaz in Atkins sva tolmačila. V kratkem jih je krstil in potem poročil.

Pri tem slovesnem opravilu je resno opominjal može, naj žene in otroke svoje vseskozi pridno učé krščanskega nauka.

Ko je bilo polagoma vse urejeno, mislil sem na odhod.

Imenitna reč mi je še ostala: svet na otoku primerno razdeliti. Vso deželo sem tedaj razdelil na več okrajev in vsak

naselnik je dobil enak kos zemlje. Jaz sem ostal gospodar vsemu otoku, Kaballos je bil moj namestnik. Indijanci so po večjem rajši služili nego sami gospodarili. Kar je bilo namenjeno naselnikom, izročil sem jim, le zastran topov in šalupe sem se premislil: nisem jih dal, prvih ne, da bi divjakov strmo-glavo ne napadli in s tem sebe pogubili, poslednje ne, da ne bi se kateri nezadovoljneži kedaj domislili, ž njo pobegniti z otoka.

Pet in dvajset dnij sem se mudil na priljubljenem otoku, potem sem slovo dal naselnikom, ki so me častili kakor svojega očeta in dobrotnika. Žalostni so me vsi spremili do čolničja. Ko je ladija jadra razpela, pozdravila je otok s petkratnim strelom. Ta pot pa smo doživeli prav hudo dogodbo. Že tretji dan so vsi vetrovi potihnili in močen tok nas je gural od naše poti naravnost proti suhi zemlji. Na večer smo zapazili na pomorju črne pike, ki so se premikale sem ter tja. Nadmornar je zlezal z daljnogledom na sprednji jadrenik in naznanil: kar tema jih je, najmanje tisoč šajk.

Prestrašil sem se se ne malo; zakaj nadejati se nam je bilo krvavega boja. Bratranec moj in brodniki, ki so na otoku tolikanj strašnega čuli o kanibalih ali ljudožercih, menili so, sedaj, sedaj nas bodo pohrustali. Osrčujem jih in ukažem obe šalupi, eno na krmo, drugo na rivec prikleniti in z ljudmi napolniti. Da ne bi sovražnik ladije zažgal, vzeli so na moje povelje vode v vedrih s seboj, da bi v potrebi gasili. Tako pripravljeni pričakujemo Indijance, katerih pa ni bilo tisoč, ampak komaj 130 čolničev, po 12 do 15 mož v vsakem. Divjaki nas nameravajo zajeti, naši v šalupah jim to branijo in boj se vname. Ko se namreč 5—6 največjih šajk za lučaj približa, dajo naši z rokami znamenje, naj se omaknejo. Dobro umejo sovražniki znamenje, toda ne zmenivši se za-nj obsujejo naše s pušicami in ranijo nekega brodnika. Svojim ljudem vendar branim streljati, v šalupo jim spustim nekoliko desek, da se zagradé proti pušicam. Sedaj privesla vsa drhal in nas napade zadaj. Tu spoznam med njimi stare znance, s katerimi sem že občeval na otoku.

Zatorej zapovem topove pripraviti in pošljem Petka kraj barke tujce vprašat, česa želé. Mestu odgovora pridrvi ploha pušic in ker je Petek stal sam in nič obvarovan, prebodejo ga tri pušice in mrtev se pri tej priči zgrudi na tla.

Bridkost zaradi izgube mojega starega zvestega tovariša mi iz srca prežene sleherno usmiljenje. Strašno razljučen ukažem devet topov deloma s kartečami deloma s krogli nabasanih zakaditi med gosto trumo. To vam je bil pozdrav, kakoršnega niso doživeli vse žive dni: sila mnogo šajk je bilo razbitih, druge presteljene pogreznile so se v dno morja; kdorkoli je čutil veslo v rokah, delal je na vso moč, da bi se rešil iz groznega morišča. Kmalu je izginila divja drhal izpred naših očíj, toda v vodi med drobljanci in tramovi so plavali mrtvi, ranjeni, pa tudi živi Indijanci. Enega poslednjih, ki se je dolgo plazil okoli nas, vzeli smo na barko.

Naš ujetnik je bil tako preplašen, da ni hotel niti jesti niti govoriti; mislili smo, da hoče gladu umreti. Zato sem mu grozil, da ga vržemo v morje, ako ne izpregovori. Nič ni pomagalo in res ga pahnejo v valove. Plaval je za nami in klical in naši so ga zopet potegnili na ladijo. Sedaj je bil voljniji. Sila težko se je navadil nekoliko angleški, govoril je sicer rajši, vendar na vprašanje, zakaj so nas napadli, ni vedel ničesar odgovoriti.

Kar nič ni mogel ta divjak nadomestiti starega mojega prijatelja. Ubogi Petek! Tu slednjikrat slovo jemljem od tebe, ko smo tvoje truplo izročili hladnim valovom. Ne prikliče te več ne moje žalovanje, ne jok. Več, kakor vse besede, vse solze, velja moj poslednji pozdrav: Z Bogom, z Bogom!

Na večer tega prežalostnega dneva se je veter prevrgel, čvrsta sapa je ljubko valila morsko površje in jadrali smo urno v Brazilijo, kjer sem se sešel s svojim starim drugom. Za moje razne darove mi je vrnil mesa, vina, vkuhanega sadja in tobaka. Da me je bil neznano vesel, pač ni treba omeniti. Z njegovo pomočjo sem s seboj pripeljano šalupo dal sestaviti in s potrebnim oskrbeti, da pripelja mojim naselnikom obetano blago, namreč tri molzne krave, pet telet, kakih 20 prešičev, dve kobilici in žrebca; zakaj govedino, ki sem jo bil nakupil na Angleškem, poklali smo na dolgem potovanju. Nekateri naših mornarjev, ki bi se bili radi naselili na mojem otoku, prevzeli so naloženo ladijo; dodal sem še ujetega Indijanca kot sluzabnika. Ob enem se jim je pridružil braziljsk naselnik z ženo in dvema hčerama. Srečno je ladjica prijadrala k otoku, kjer so prebivalci z veseljem sprejeli njo in novo-prišlece. Družina se je ž njimi pomnožila skoro na 70 duš brez otrok. Veselo se je razcvetala in večkrat sem slišal prav ugodna poročila z ljubega otoka.

Jaz sam pa sem še obhodil Madagaskar, Bengalsko, Kitajsko in severno Rusko ter se po mnogih čudnih dogodkih zdrav in srečen vrnil domov. Dve in sedemdeset let star odložim sedaj romarsko palico, da pri svojih dveh otrocih, ki mi ju je Bog ohranil, mirno preživim odločene dni in se pripravljam na poslednjo dolgo pot, ki pelja v nebesa.

Kazalo.

	Stran
Uvod	3
Prvo poglavje. Robinzonova mladost in prve njegove vožnje	5
Drugo poglavje. Robinzon ujet in njegov beg	13
Tretje poglavje. Robinzon braziljsk naselnik	22
Četrto poglavje. Robinzon rešen	27
Peto poglavje. Robinzonov dnevnik	35
Šesto poglavje. Robinzon rokodelec in kmetovalec	43
Sedmo poglavje. Robinzon pek in ladijotesar	49
Osmo poglavje. Robinzonova nesrečna vožnja	55
Deveto poglavje. Robinzon najde človeško sled	60
Deseto poglavje. Tiho življenje in marsikaj vmes	70
Enajsto poglavje. Divjaki	79
Dvanajsto poglavje. Imenitne dogodbe	92
Trinajsto poglavje. Rešilna ladija	105
Štirinajsto poglavje. Robinzon zapusti otok	118
Petnajsto poglavje. Robinzon zopet na morju	124
Šestnajsto poglavje. Robinzon se vrne domov	135

